

**ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ
Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної
громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034
року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку
Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027
роки (з перспективою дії до
2034 року)**

**ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ
Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної
громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034
року) та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку
Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027
роки (з перспективою дії до
2034 року)**

ЗМІСТ

<u>РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ</u>	5
<u>1.1. Стратегічні, операційні цілі та завдання Стратегії</u>	5
<u>1.2. Узгодженість Стратегії розвитку з програмними та стратегічними документами</u>	7
<u>РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО</u>	11
<u>2.1. Біорізноманіття (у т. ч. флора і фауна)</u>	11
<u>2.2. Ґрунти</u>	13
<u>2.3. Надра</u>	13
<u>2.4. Клімат</u>	15
<u>2.5. Атмосферне повітря</u>	17
<u>2.6. Водні ресурси</u>	19
<u>2.7. Ландшафт</u>	21
<u>2.8. Природно-заповідний фонд</u>	22
<u>2.9. Безпека та здоров'я населення</u>	31
<u>2.10. Матеріальні активи</u>	36
<u>2.11. Об'єкти культурної спадщини</u>	37
<u>2.12. Управління відходами</u>	41
<u>2.13. Взаємодія факторів, що формують екологічний стан громади</u>	44
<u>2.14. Прогнозні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено</u>	49
<u>РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)</u>	53
<u>РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ</u>	64

ІНФОРМАЦІЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

РОЗДІЛ 5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

69

РОЗДІЛ 6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

77

РОЗДІЛ 7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

84

РОЗДІЛ 8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)

91

РОЗДІЛ 9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

98

Резюме нетехнічного характеру

105

Список використаних джерел

108

Додатки

110

РОЗДІЛ 1

ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

1.1. Стратегічні, операційні цілі та завдання Стратегії

Стратегічне бачення розвитку Лебединської міської територіальної громади передбачається реалізувати шляхом досягнення трьох стратегічних цілей: підвищення економічної конкурентоспроможності; створення комфортних і безпечних умов проживання; формування відповідального самоврядування та активної громади. Кожна стратегічна ціль охоплює відповідні оперативні цілі, які деталізуються у завданнях. Система стратегічних і оперативних цілей становить основу для управління розвитком громади та забезпечує зв'язок Стратегії з бюджетним плануванням (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Стратегічна ціль 1. Підвищення економічної конкурентоспроможності	
Оперативні цілі	Завдання
1.1. Підвищення рівня інвестиційної привабливості громади	1.1.1. Розробка інвестиційного паспорта громади та формування портфелю її інвестиційних пропозицій
	1.1.2. Поширення інформації про інвестиційний потенціал громади та супровід інвестиційних проєктів
	1.1.3. Створення реєстру майна для залучення інвестицій
	1.1.4. Розробка пропозицій щодо розвитку туристичної інфраструктури, промоція туристичних можливостей
	1.1.5. Впровадження елементів Індустрії 5.0
1.2. Підтримка розвитку малого та середнього бізнесу	1.2.1. Підвищення ефективності реалізації регуляторної політики на місцевому рівні
	1.2.2. Формування стимулюючих механізмів ресурсної підтримки малого і середнього бізнесу
1.3. Підтримка промислового та сільськогосподарського виробництва, кооперативного руху та домогосподарств	1.3.1. Створення індустріального парку
	1.3.2. Сприяння у забезпеченні потреб промислового та агропромислового комплексів у висококваліфікованих кадрах
	1.3.3. Популяризація виробництва і споживання місцевої сільськогосподарської продукції та продовольства
Стратегічна ціль 2. Комфортні та безпечні умови проживання	
Оперативні цілі	Завдання
2.1. Підвищення рівня безпеки та правопорядку	2.1.1. Сприяння створенню безпечних умов проживання та ведення бізнесу
	2.1.2. Створення ефективних сил цивільного захисту та досягнення гарантованого рівня захисту населення і території громади від надзвичайних ситуацій та їх наслідків
	2.1.3. Енергетична безпека
2.2. Покращення стану дорожньо-транспортної	2.2.1. Забезпечення транспортної доступності та належної якості обслуговування пасажирів

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

інфраструктури	2.2.2. Проведення будівництва, реконструкції, капітального та поточного ремонтів автомобільних доріг і тротуарів
2.3. Забезпечення якісними житлово-комунальними та побутовими послугами	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг
	2.3.2. Належне утримання території громади
	2.3.3. Сприяння розвитку інфраструктури споживчого ринку
2.4. Підвищення якості медичних, освітніх, соціальних, культурних, спортивних послуг	2.4.1. Покращення якості надання соціальних послуг та підвищення рівня підтримки соціально-вразливих верств населення, зокрема через організацію ветеранського простору
	2.4.2. Підвищення доступності медичних послуг
	2.4.3. Створення якісного та безпечного освітнього середовища в закладах освіти
	2.4.4. Сприяння розвитку фізичної культури і спорту
	2.4.5. Забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб
	2.4.6. Забезпечення реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, підтримка сім'ї та дітей. Запобігання та протидія торгівлі людьми.
	2.4.7. Забезпечення оздоровленням та відпочинком дітей пільгових категорій
	2.4.8. Розвиток культури та культурного розмаїття, зміцнення, матеріально-технічної бази закладів культури, збереження об'єктів культурної спадщини
Стратегічна ціль 3. Відповідальне самоврядування та активна громада	
Оперативні цілі	Завдання
3.1. Підвищення рівня згуртованості в громаді	3.1.1. Створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді
	3.1.2. залучення громадськості до процесів формування та реалізації проєктів місцевого значення
	3.1.3. Підтримка, популяризація ініціатив, проєктів та діяльності інститутів громадянського суспільства
	3.1.4. Проведення публічних та інформаційних заходів щодо реалізації місцевої та регіональної політики
	3.1.5. Розбудова, орієнтованого на інтереси людей, відкритого інформаційного суспільства. Підвищення рівня обізнаності громадськості з актуальних питань розвитку громади
3.2. Підвищення якості публічних послуг та сучасне управління громадою	3.2.1. Розширення переліку адміністративних послуг
	3.2.2. Підвищення ефективності роботи органів місцевого самоврядування через створення цифрових платформ
	3.2.3. Посилення міжнародного співробітництва
	3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком
3.3. Збереження та захист довкілля	3.3.1. Ефективне управління відходами
	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів
3.4. Цифровізація розвитку інфраструктури громади	3.4.1. Інтеграція цифрових платформ для комунікації між мешканцями та владою, підвищення рівня цифрової грамотності серед населення та працівників владних структур
	3.4.2. Розбудова безпечного середовища шляхом здійснення заходів з технічного захисту інформації в автоматизованих

	інформаційних, інформаційно-комунікаційних системах
3.5. Безбар'єрне середовище	3.5.1. Створення безбар'єрного фізичного середовища (інфраструктурна безбар'єрність)
	3.5.2. Впровадження принципів універсального дизайну в містобудуванні
	3.5.3. Моніторинг та забезпечення контролю доступності

Визначені завдання конкретизують шляхи досягнення цілей розвитку громади. Кожне завдання розкривається у відповідних проєктах або пунктах місцевих програм, а цілісна система завдань і способів їх виконання представлена у Плані заходів з реалізації Стратегії.

1.2. Узгодженість Стратегії розвитку з програмними та стратегічними документами

Система стратегічного планування в Україні ґрунтується на координації процесів на державному, регіональному та місцевому рівнях. Основним документом державного рівня є Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки, спрямована на узгодження секторальних політик, ефективне використання ресурсів, сталий розвиток територій, збереження довкілля та раціональне використання природних ресурсів.

Стратегію розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) розроблено з урахуванням Цілей сталого розвитку України до 2030 року, Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки та Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021–2027 роки. Її положення спрямовані на підвищення економічної конкурентоспроможності громади на засадах інноваційного розвитку, забезпечення комфортних і безпечних умов проживання та підвищення ефективності місцевого самоврядування.

Стратегія також враховує положення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року; Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року; Державної стратегії управління лісами України до 2035 року; Водної стратегії України на період до 2050 року; відповідних операційних планів заходів на 2025–2027 роки та Національного плану управління відходами до 2033 року.

Реалізація Стратегії сприятиме виконанню завдань Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки та Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021–2027 роки.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) Державній стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки проведено у таблиці 1.2.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки проведено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.2

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) Державній стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки

Стратегічні та оперативні цілі ДСРР на 2021- 2027 роки	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)														
	1. Підвищення економічної конкурентоспроможності	1.1. Підвищення рівня інвестиційної привабливості громади	1.2. Підтримка розвитку малого та середнього бізнесу	1.3. Підтримка промислового та сільськогосподарського виробництва, кооперативного руху та	2. Комфортні та безпечні умови проживання	2.1. Підвищення рівня безпеки та правопорядку	2.2. Покращення дорожньо-транспортної інфраструктури	2.3. Забезпечення якісними житловими комунальними та побутовими послугами	2.4. Підвищення якості медичних, освітніх, соціальних, культурних, спортивних послуг	3. Відповідальне самоврядування та активна громада	3.1. Підвищення рівня згуртованості	3.2. Підвищення якості публічних послуг та сучасне управління	3.3. Збереження та захист довкілля	3.4. Цифровізація розвитку інфраструктури громади	3.5. Безбар'єрне середовище
I. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах					+					++					
1.1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь						+		+	+		+	+	+	+	++
1.2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах												++		+	+
1.3. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення								+	+		+	+		+	++
II. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	++				++					+					

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Стратегічні та оперативні цілі ДСРР на 2021- 2027 роки	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)														
	1. Підвищення економічної конкурентоспроможності	1.1. Підвищення рівня інвестиційної привабливості громади	1.2. Підтримка розвитку малого та середнього бізнесу	1.3. Підтримка промислового та сільськогосподарського виробництва, кооперативного руху та	2. Комфортні та безпечні умови проживання	2.1. Підвищення рівня безпеки та правопорядку	2.2. Покращення дорожньо-транспортної інфраструктури	2.3. Забезпечення якісними житловими комунальними та побутовими послугами	2.4. Підвищення якості медичних, освітніх, соціальних, культурних, спортивних послуг	3. Відповідальне самоврядування та активна громада	3.1. Підвищення рівня згуртованості	3.2. Підвищення якості публічних послуг та сучасне управління	3.3. Збереження та захист довкілля	3.4. Цифровізація розвитку інфраструктури громади	3.5. Безбар'єрне середовище
2.1. Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів			+	+		+	++	++	+				+	++	+
2.2. Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка		++	++	++			+	+	+					+	
III. Розбудова ефективного багаторівневого врядування					+					++					
3.1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС				+		+	+	+	+			++	+		+
3.2. Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями		+					+	+	+		+	+	+	+	+

Таблиця 1.3.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)														
	1. Підвищення економічної конкурентоспроможності	1.1. Підвищення рівня інвестиційної привабливості громади	1.2. Підтримка розвитку малого та середнього бізнесу	1.3. Підтримка промислового та сільськогосподарського виробництва, кооперативного руху та домогосподарств	2. Комфортні та безпечні умови проживання	2.1. Підвищення рівня безпеки та правопорядку	2.2. Покращення дорожньо-транспортної інфраструктури	2.3. Забезпечення якісними житлово-комунальними та побутовими послугами	2.4. Підвищення якості медичних, освітніх, соціальних, культурних, спортивних послуг	3. Відповідальне самоврядування та активна громада	3.1. Підвищення рівня	3.2. Підвищення якості публічних послуг та сучасне	3.3. Забезпечення та захист довкілля	3.4. Цифровізація розвитку інфраструктури громади	3.5. Безбар'єрне середовище
I. Розвиток регіональної економіки на засадах смарт-спеціалізації	++				++					++					
1.1. Конкурентоспроможний промисловий та аграрний комплекс регіону		++	+	++			+						+	+	
1.2. Стимулювання активності малого та середнього бізнесу		++	++	+			+	+	+		+	+	+	++	+
1.3. Туристична індустрія регіону		+	++			+	++	++	++			+	+	++	+
II. Розвиток регіональної інфраструктури	+				+					+					
2.1. Якісні житлово-комунальні послуги та впровадження енергоефективності в житлово-комунальному господарстві		+	+				+	++				+			
2.2. Транспортна доступність		++	+				++								+
III. Розвиток людського капіталу	+				++					++					
3.1. Якісне життя та комфортні умови для гармонійного проживання жителів у регіоні			+	+		++	+	++	++		+	++	++	++	++
3.2. Безпека населення та територій		+				++		+	+		+	+	++	+	++

* У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ++ (сильний зв'язок) або + (опосередкований зв'язок)

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

2.1. Біорізноманіття (у т. ч. флора і фауна)

Лебединська міська територіальна громада розташована в межах лісостепової зони. Різноманітність її природних умов зумовлена поєднанням лісових масивів, лучно-степових ділянок, річкових долин, заплав, боліт, озер, ставків, балок і ярів. Важливими складовими природних комплексів громади є долина річки Псел та її притоки – Ворожба, Вільшанка, Будилка, Грунь, Ташань, Легань і Ревки. Загальна довжина річкової мережі становить 468 км. На території громади також налічується 235 ставків, озер і малих водосховищ загальною площею близько 1 083,5 га. Зазначені водні об'єкти, їхні заплави та заболочені ділянки створюють умови для існування водних і водно-болотних природних комплексів.

Важливу роль у збереженні біорізноманіття відіграють ліси. Площа лісових земель у громаді становить 40 556,3 га, чагарників – 507,8 га. У складі лісових насаджень переважають сосна звичайна – 49,3 % та дуб звичайний – 34,8 %. Частка вільхи чорної становить 4,8 %, берези бородавчастої – 3,1 %, ясена звичайного – 2,7 %, інших деревних видів – 5,3 %. Лісові масиви, особливо в долинах річок і на схилах балок, є важливими осередками збереження природної рослинності та середовищ існування тварин.

Значне природоохоронне значення мають території та об'єкти природно-заповідного фонду. За даними Стратегії, у межах громади налічується 25 об'єктів загальною площею 6 976,05 га. Вони охоплюють лучно-степові, лісові, болотні, водні, заплавні та яружно-балкові природні комплекси. До найбільш цінних природних територій належать природний заповідник «Михайлівська цілина», гідрологічна пам'ятка природи «Озеро Шелехівське», гідрологічні заказники «Шелехівський», «Верхньосульський», «Ворожбянський», «Галине болото», «Перелісківський» і «Бобрицький», орнітологічний заказник «Озеро Семиверстне», ботанічні заказники «Довге», «Грушевський», «Лозовограшевський», «Пристайлівський» і «Катеринівський», а також інші природоохоронні об'єкти.

Особливе значення для збереження степового біорізноманіття має природний заповідник «Михайлівська цілина», де охороняються ділянки лучного степу. Флора заповідника налічує близько 525 видів рослин, серед яких представлені степові, лучні, водно-болотні та лісові види. На його території виявлено 14 видів судинних рослин, занесених до Червоної книги України, зокрема брандушку різнобарвну, горицвіт весняний, сон розкритий, ковила волосисту, ковила пірчасту та рябчик руський. Тваринний світ заповідника представлений типовими для регіону видами, а близько 20 видів тварин занесено

до Червоної книги України. Світ комах налічує понад 1 000 видів. Ці кількісні показники характеризують саме територію природного заповідника, а не всю площу Лебединської громади. Інформаційна сторінка природного заповідника «Михайлівська цілина»

За результатами візуального аналізу карти нормалізованого диференційного вегетаційного індексу (NDVI), сформованої для території Лебединської міської територіальної громади за період із 1 червня до 31 серпня 2025 року, на переважній частині громади зафіксовано позитивні значення індексу. Це свідчить про значне поширення територій, вкритих фотосинтетично активною рослинністю, упродовж літнього вегетаційного періоду (Рис 2.1).

Найвищі значення NDVI, відображені насиченими зеленими кольорами, просторово пов'язані переважно з великими суцільними масивами рослинного покриву, зокрема лісовими територіями. Сільськогосподарські угіддя характеризуються мозаїчним розподілом значень індексу – від світлих до більш насичених зелених відтінків. Така неоднорідність може бути зумовлена відмінностями у видах сільськогосподарських культур, фазах їх розвитку, строках збирання врожаю, стані посівів і рівні зволоження ґрунту. Ділянки з низькими або від'ємними значеннями NDVI мають локальне поширення та можуть відповідати водним поверхням, забудованим територіям, відкритим ґрунтам або ділянкам із відсутнім чи слабко розвиненим рослинним покривом.

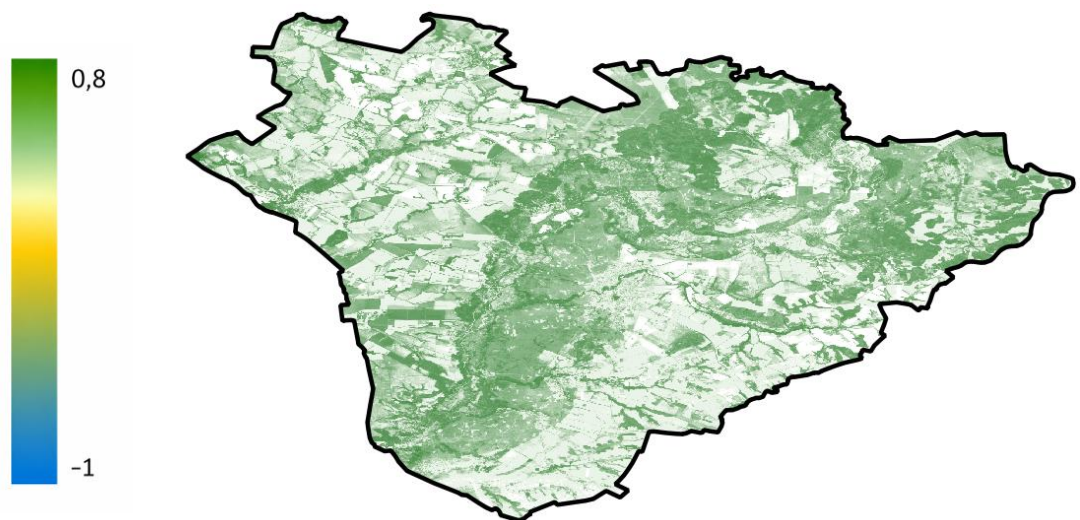

Рис. 2.1. Просторовий розподіл рослинного покриву на території Лебединської міської територіальної громади за даними NDVI (Sentinel-2, Copernicus Browser 01.06.2025 – 30.08.2025)

Загалом просторовий розподіл NDVI свідчить про переважання на території громади в літній період 2025 року рослинного покриву з помірною та високою вегетаційною активністю. Водночас наведена оцінка має якісний характер і ґрунтується на візуальному аналізі карти. Для визначення частки територій із різними рівнями NDVI та проведення подальшого порівняння необхідно

виконати кількісну класифікацію растра і розрахувати площі відповідних класів у межах громади.

2.2. Ґрунти

У ґрунтовому покриві громади переважають темно-сірі опідзолені та чорноземи опідзолені глеюваті супіщані й легкосуглинкові, лучно-чорноземні легкосуглинкові ґрунти та їх слабосолонцюваті і слабоосолоділі відміни, а також лучні середньосуглинкові ґрунти. Крім того, поширені ясно-сірі й сірі опідзолені супіщані та легкосуглинкові ґрунти, лучно-болотні, мулуваті-болотні й торфувато-болотні осушені та неосушені ґрунти, дернові глейові ґрунти, а також розмиті піщані ґрунти і відклади пухких піщаних порід.

Загалом територія Лебединської міської територіальної громади знаходиться на Сульсько-Псельському плато, розділеному долиною р. Грунь. Оскільки частину плато розчленовують значні праві притоки ріки Псел: Вільшанка, Грунь, Ташань, Легань, то вододіл між річками Сула і Псел не симетричний. Важливим елементом рельєфу є також вододіл, який відділяє долини рік Псел і Ворскла.

На території Лебединської міської територіальній громаді переважають ґрунти:

- темно-сірі опідзолені і чорноземи опідзолені глеюваті супіщані;
- темно-сірі опідзолені і чорноземи опідзолені глеюваті легкосуглинкові;
- лучно-чорноземні ґрунти та їх слабосолонцюваті і слабоосолоділі відміни легкосуглинкові;
- лучні ґрунти та їх слабосолонцюваті і слабоосолоділі відміни середньосуглинкові.
- ясно-сірі і сірі опідзолені супіщані ґрунти;
- ясно-сірі і сірі опідзолені легкосуглинкові ґрунти;
- лучно-болотні, мулуваті-болотні і торфувато-болотні неосушені ґрунти;
- лучно-болотні, мулуваті-болотні і торфувато-болотні осушені ґрунти;
- дернові неглибокі глейові легкосуглинкові ґрунти;
- дернові глейові осушені середньосуглинкові ґрунти;
- дернові глейові карбонатні легкосуглинкові ґрунти;
- розмиті піщані ґрунти і відходи рихлих піщаних порід.

Чорноземи займають 70,2 % території громади. Вони сформувалися на вододілах, укритих лесовими породами, під трав'янистою лучно-степовою рослинністю. Під дубовими лісами, які займали або продовжують займати значні площі вододільних схилів і берегів балок, сформувалися сірі лісові, опідзолені та реградовані чорноземні ґрунти.

2.3. Надра

Відповідно до Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року), докембрійські та давньопалеозойські відклади на території громади залягають на значній глибині,

тому найбільш вивченими є молодші породи мезозойського та кайнозойського віку. Мінерально-сировинна база громади представлена паливними, рудними й нерудними корисними копалинами, а також ресурсами питних і лікувальних мінеральних підземних вод.

До паливних корисних копалин належать нафта, природний газ, газовий конденсат і торф. На території громади експлуатуються Лебединське газоконденсатне та Новотроїцьке нафтогазоконденсатне родовища. Площа Лебединського газоконденсатного родовища становить 6 км². Продуктивні горизонти потужністю 10–50 м залягають на глибині 4 515–4 950 м у кварцових пісках кам'яновугільної системи. Газ характеризується високим вмістом метану – 98 %. Родовище експлуатується з 1975 року. Нафтогазоносні горизонти Новотроїцького нафтогазоконденсатного родовища виявлені на глибині 1 809–4 390 м.

Поклади торфу приурочені переважно до заплавної тераси і торфових боліт річкового походження. Основним є Великовисторопське родовище. Торф переважно осоково-рогозовий, іноді з домішкою деревини; ступінь розкладу органічної речовини становить 30–50 %. На час підготовки Стратегії торфові родовища на території громади не розроблялися.

Рудні корисні копалини представлені проявами титан-цирконієвої мінералізації. Найбільш перспективною визначено Лебединську групу проявів на правому березі річки Псел, до якої умовно належать Михайлівський, Курганський, Пристайлівський і Кам'яний прояви. Водночас наявні в межах громади прояви та пункти мінералізації титан-цирконієвих розсипів характеризуються значною потужністю розкривних порід, а концентрації рудних компонентів не досягають промислових значень.

Основними нерудними корисними копалинами місцевого значення є будівельні піски та цегельно-черепичні суглинки. Родовища будівельних пісків переважно приурочені до алювіальних відкладів заплави, першої та другої надзаплавної тераси річки Псел. Лебединське-І родовище пісків розробляється, тоді як Лебединське-ІІ не розробляється. Найбільшим родовищем цегельно-черепичних суглинків серед тих, що експлуатуються, є Лебединське, розташоване на околиці міста Лебедин. Суглинки цього родовища придатні для виготовлення цегли марок 75 і 100.

До ресурсів надр громади також належать підземні води. Для централізованого водопостачання міста Лебедин використовуються водоносний комплекс у відкладах нижньої та верхньої крейди і канівсько-бучацький водоносний горизонт. Крім того, на території громади здійснюється видобування лікувальної мінеральної води «Токарівська» з юрського водоносного горизонту Токарівсько-Бережківського родовища на глибині 1 096–1 111 м. Вода має високу мінералізацію – 7,79–9,09 г/дм³ – і використовується з лікувальною метою; на її базі функціонує санаторій «Токарі-Бережки».

2.4. Клімат

Відповідно до Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року), кліматичні умови громади загалом відповідають кліматичним умовам Сумської області. Територія громади розташована в центральній частині Лівобережного Українського лісостепу та характеризується помірно континентальним кліматом. За кліматичним районуванням вона належить до лісостепової зони, Північноатлантико-континентальної кліматичної області та східного кліматичного району. За агрокліматичними умовами територія громади віднесена до зони недостатнього зволоження, а гідротермічний коефіцієнт становить 1,0–1,3.

За даними метеорологічної станції Лебедин, середньорічна температура повітря становить +7,4 °С. Середня температура найхолоднішого місяця – січня – дорівнює –6,1 °С. Із квітня відбувається інтенсивне підвищення температури повітря, а найвище середньомісячне значення спостерігається в липні та становить +20,7 °С.

Середньорічна кількість опадів на території громади становить близько 500 мм. У Стратегії зазначено, що 70 % річної кількості опадів припадає на літній період, що пов'язано з надходженням вологих повітряних мас із заходу та північного заходу. Максимальна місячна кількість опадів спостерігається в липні – 63 мм, мінімальна – у лютому і становить 26 мм.

Середньорічна швидкість вітру не перевищує 5 м/с. Узимку та навесні переважають вітри східного напрямку, влітку – західного і північно-західного, восени – західного та південно-західного напрямків. Рівнинний характер території істотно не перешкоджає циркуляції повітря та сприяє відносно рівномірному розподілу опадів. Лісові масиви частково впливають на метеорологічні характеристики території, формуючи локальні особливості мікроклімату.

За результатами аналізу сезонних карт нормалізованого індексу вологості NDMI, розрахованого за супутниковими знімками Sentinel-2 за лютий, квітень, липень і вересень 2025 року, на території Лебединської міської територіальної громади простежується виражена сезонна мінливість вологості рослинного покриву (Рис. 2.2–2.5). Додатні значення індексу, відображені синіми та блакитними кольорами, відповідають територіям із вищим вмістом вологи, значення, близькі до нуля, перехідному стану, а від'ємні значення, позначені жовтими, помаранчевими та червоними кольорами, характеризують ділянки зі зниженим вмістом вологи або відсутністю активного рослинного покриву.

На карті за лютий 2025 року на більшій частині громади переважають високі додатні значення NDMI. Водночас зимові результати необхідно трактувати обережно, оскільки спектральні характеристики території в цей період можуть істотно залежати від наявності снігового та льодового покриву, стану водних об'єктів і низької вегетаційної активності. Тому зимові значення не слід безпосередньо розглядати як показник високої вологості рослинності.

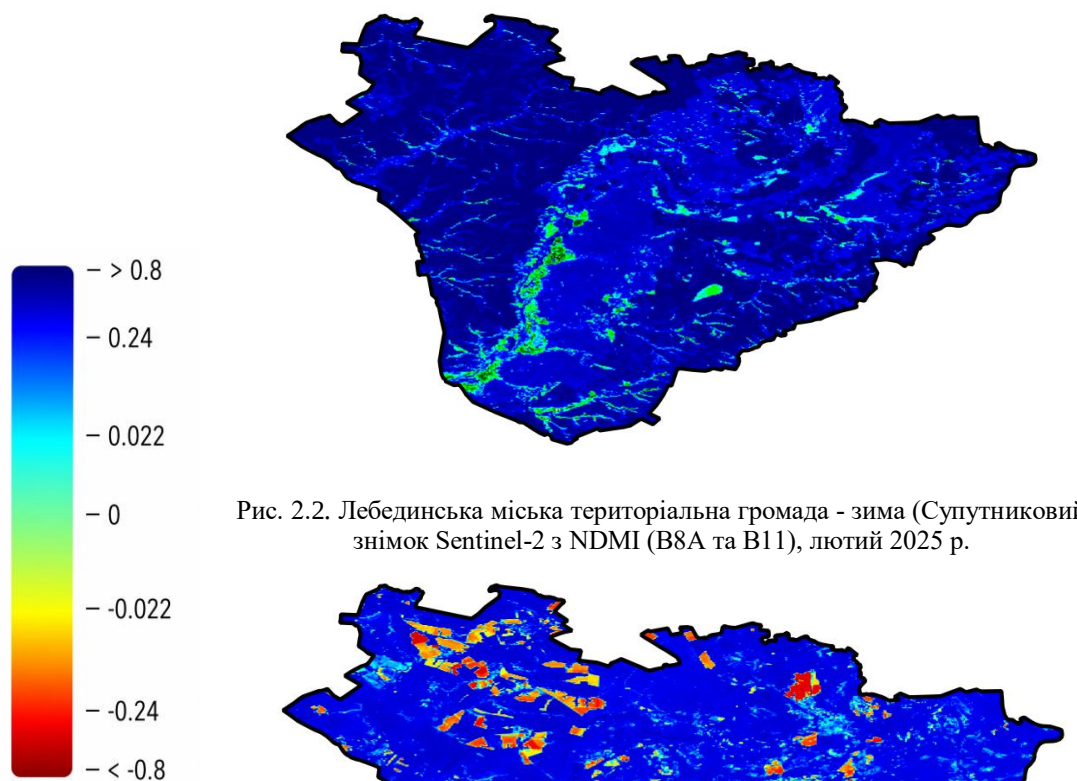

Рис. 2.2. Лебединська міська територіальна громада - зима (Супутниковий знімок Sentinel-2 з NDMI (B8A та B11), лютий 2025 р.

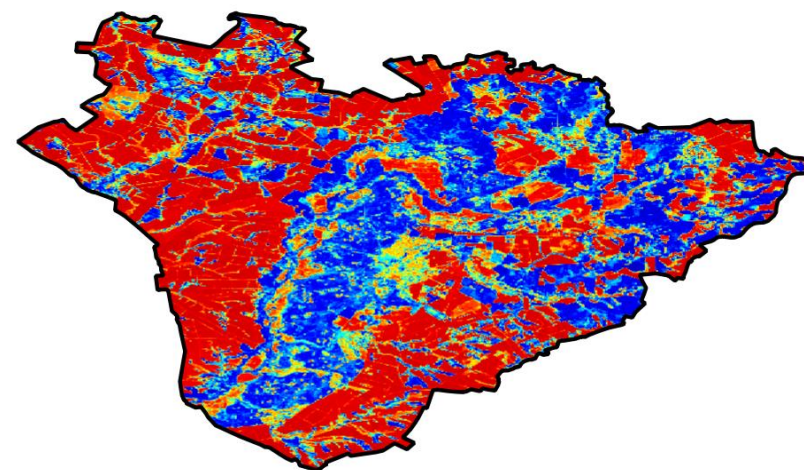

Рис. 2.3. Лебединська міська територіальна громада - весна (Супутниковий знімок Sentinel-2 з NDMI (B8A та B11), квітень 2025 р.

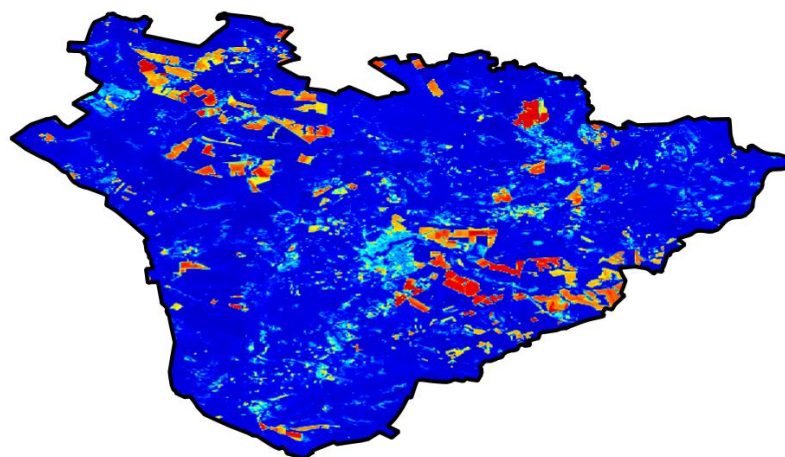

Рис. 2.4. Лебединська міська територіальна громада - літо (Супутниковий знімок Sentinel-2 з NDMI (B8A та B11), липень 2025 р.

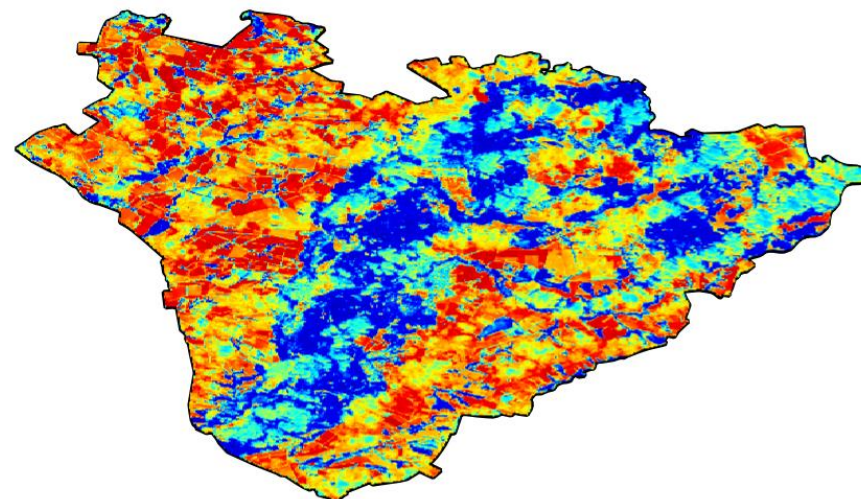

Рис. 2.5. Лебединська міська територіальна громада – осінь (Супутниковий знімок Sentinel-2 з NDMI (B8A та B11), вересень 2025 р.

У квітні 2025 року спостерігається значна просторова неоднорідність індексу. На великих площах, особливо в західній та південній частинах громади, поширені від'ємні й близькі до нуля значення, що може бути пов'язано зі слабким розвитком рослинності на початку вегетаційного періоду та наявністю відкритих орних земель. Додатні значення зберігаються переважно на територіях із розвиненим рослинним покривом, у лісових масивах, заплавах річок і на інших достатньо зволжених ділянках.

У липні 2025 року додатні значення NDMI переважають майже на всій території громади, що свідчить про підвищення вмісту вологи у рослинному покриві в період його активного розвитку. Найвищими значеннями характеризуються суцільні масиви природної та деревної рослинності. Окремі ділянки з від'ємними значеннями можуть відповідати відкритим ґрунтам, посівам із нижчою вологозабезпеченістю, площам зі зібраним урожаєм або іншим територіям зі слабо розвиненим рослинним покривом.

У вересні 2025 року просторовий розподіл NDMI знову набуває мозаїчного характеру. Порівняно з липнем збільшується поширення близьких до нуля та від'ємних значень, що може бути пов'язано із завершенням вегетації, досяганням і збиранням сільськогосподарських культур та сезонним зменшенням вмісту вологи в рослинному покриві. Водночас додатні значення зберігаються в межах лісових масивів, річкових долин та заплав, які роблять територію громади стійкішою до підвищених температур.

2.5. Атмосферне повітря

Відповідно до Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026–2027 роки (з перспективою дії до 2034 року), інформація про стан атмосферного повітря сформована в умовах дії воєнного стану. Через відтермінування подання статистичної звітності наведені показники ґрунтуються на даних тих підприємств, які мали можливість подавати відповідну інформацію, тому після завершення воєнного стану вони можуть бути скориговані.

У Стратегії наведено дані за 2024 рік щодо вмісту окремих забруднюючих речовин в атмосферному повітрі: діоксиду азоту – 0,11 мг/м³; діоксиду сірки – менше 0,04 мг/м³; оксиду вуглецю – 1,1 мг/м³; аміаку – менше 0,01 мг/м³; метану – менше 0,5 мг/м³; суспендованих твердих частинок, недиференційованих за складом, – 0,15 мг/м³; формальдегіду – менше 0,012 мг/м³; сірководню – 0,004 мг/м³; заліза та його сполук – менше 0,0001 мг/м³; неорганічного й органічного пилу, що містить 20–70 % діоксиду кремнію, – 0,08 мг/м³.

Водночас у Стратегії відповідний перелік має назву «Викиди шкідливих речовин (стаціонарні джерела) в атмосферне повітря по Лебединській ТГ (дані за 2024 р., т)», проте фактично показники наведені в мг/м³. Отже, ці значення не можуть бути використані як валові обсяги викидів у тоннах. У документі також не зазначено місця, періодичність і методику проведення вимірювань та не наведено порівняння отриманих значень із нормативами якості атмосферного повітря. Тому на підставі цих даних неможливо зробити обґрунтований висновок щодо наявності або відсутності перевищень установлених нормативів.

За інформацією Стратегії, радіаційний фон на території громади перебуває у звичних межах. У текстовій частині документа наведено значення 0,087 мкЗв/год, яке визначено як нижче контрольного рівня, тоді як у таблиці для міста Лебедин зазначено 0,11 мкЗв/год. Наявна розбіжність потребує врахування під час подальшого використання цих показників.

Потенційними джерелами забруднення атмосферного повітря на території громади є промислові підприємства, автомобільний транспорт, об'єкти теплоенергетики, видобувна діяльність, аграрне виробництво, об'єкти поводження з відходами, а також спалювання відходів населенням.

Промисловий комплекс громади представлений машинобудівною, нафтопереробною, харчовою, деревообробною, легкою та хімічною промисловістю. З огляду на характер виробничих процесів, потенційними стаціонарними джерелами викидів можуть бути ТОВ «Лебединський нафтомаслозавод», ТОВ «Компанія «ЕКО-Енергія», що виробляє біоетанол та розчинники, ТОВ «Лебединський деревообробний комбінат», ТОВ «Укртранспневматика», підприємства харчової промисловості, об'єкти зберігання і перероблення зерна, а також Лебединська філія ДП «Укрветсанзавод». Водночас Стратегія не наводить даних про обсяги викидів кожного із зазначених підприємств, тому їхній фактичний внесок у забруднення повітря потребує уточнення за матеріалами дозвільної документації та державної статистичної звітності.

До потенційних джерел впливу належить також експлуатація Лебединського газоконденсатного та Новотроїцького нафтогазоконденсатного родовищ, розроблення родовища будівельних пісків Лебединське-І та Лебединського родовища цегельно-черепичних суглинків. Видобувні роботи та рух спеціалізованої техніки можуть супроводжуватися утворенням пилу, викидами продуктів згоряння пального та іншими технологічними викидами.

Пересувними джерелами забруднення є автомобільний транспорт. Територією громади проходять автомобільні дороги державного, обласного, районного та місцевого значення. Рух транспорту зумовлює надходження в атмосферне повітря оксиду вуглецю, оксидів азоту, завислих частинок та інших продуктів згоряння пального. Додатковим чинником запиленості може бути незадовільний стан дорожнього покриття, зношеність якого, за даними Стратегії, становить 70 %.

Джерелами викидів є також котельні КП «Лебединтеплоенерго» та індивідуальні опалювальні установки домогосподарств, установ і підприємств. Оскільки централізоване тепlopостачання функціонує лише у місті Лебедин і охоплює один багатоквартирний будинок, переважна частина житлового фонду громади використовує індивідуальне опалення. Найбільше навантаження від таких джерел очікується протягом опалювального періоду.

Значну частину території громади займають сільськогосподарські угіддя; діють 23 сільськогосподарські підприємства та 49 фермерських господарств, розвинуті рослинництво і тваринництво. Стратегія безпосередньо зазначає, що найбільше шкоди природному середовищу громади завдають окремі

агropідприємства через порушення норм екологічної безпеки, зокрема використання гербіцидів і добрив, виснаження ґрунтів та розорювання прибережних територій. Для атмосферного повітря потенційний вплив аграрної діяльності може бути пов'язаний із роботою сільськогосподарської техніки, пиловими викидами під час обробітку ґрунту та збирання врожаю, роботою зернохосвищ, а також утриманням тварин.

Окремою проблемою є поводження з побутовими відходами. Наявний полігон твердих побутових відходів не відповідає санітарним та екологічним нормам, а послугами зі збирання і вивезення відходів охоплено лише 22 % населення громади. На території періодично утворюються несанкціоновані сміттєзвалища. У Стратегії прямо зазначено, що пластик, сухе листя і трава часто спалюються населенням, унаслідок чого утворюється токсичний дим. Тому спалювання рослинних решток і побутових відходів слід вважати одним із локальних джерел забруднення атмосферного повітря.

Таким чином, основними групами потенційних джерел забруднення атмосферного повітря громади є промислові та видобувні об'єкти, автомобільний транспорт, котельні й індивідуальне опалення, сільськогосподарська діяльність, полігон і стихійні сміттєзвалища, а також спалювання побутових відходів та рослинних решток. Водночас для оцінювання внеску кожної групи необхідні актуальні відомості про кількість стаціонарних джерел, види палива, обсяги викидів підприємств та інтенсивність транспортного руху.

2.6. Водні ресурси

Відповідно до Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади, вся річкова мережа громади належить до басейну річки Дніпро. Головною водною артерією є річка Псел. Гідрографічна мережа також представлена її притоками першого порядку – річками Ворожба, Вільшанка, Будилка, Грунь із притоками Лозова і Суха Долина, Ташань, Легань та Ревки. Загальна довжина річкової мережі становить 468 км. Більшість водотоків громади є малими річками та струмками, які характеризуються значним замуленням і в посушливі роки можуть пересихати.

На території громади налічується 235 водойм – ставків, озер і малих водосховищ загальною площею близько 1 083,5 га. У заплавах річок поширені старичні озера, а на терасах і вододілах трапляються невеликі водойми. До найбільших природних озер належать озеро Лебедине площею 52 га, розташоване на південно-західній околиці міста Лебедин, та озеро Шелехівське площею близько 7 га, розташоване в північній частині громади.

Стан окремих поверхневих водних об'єктів оцінюється як незадовільний. Починаючи з 2000 року спостерігається значне зниження рівня води в озері Лебединому. На час розроблення Стратегії вода в озері майже відсутня, максимальна глибина на окремих ділянках не перевищує 0,8–1,0 м, а дно водойми замулене та заросле рослинністю. Незадовільним є також стан більшості ставків на притоках Псла і Груні. Значна частина земляних гребель

має незакріплені укоси та зазнала розмивання, а технічний стан водоскидних споруд не відповідає сучасним вимогам, що ускладнює регулювання і раціональне використання річкового стоку.

У Стратегії зазначено загальну тенденцію до зниження рівня води річок, пов'язану зі зменшенням надходження води з водозбірних площ через недостатню кількість опадів, високі температури повітря та надмірну зарегульованість малих і середніх річок. Періоди маловоддя можуть негативно впливати на забезпечення населення і господарства водними ресурсами. Снігові, дощові та джерельні води виносять із поверхні розораних земель і підґрунтових шарів розчинені хлоридно-сульфатні солі. На хімічний склад і смакові властивості води також впливає заболоченість річкових долин. Водночас у Стратегії зазначено, що загалом вода в річках є слабомінералізованою і може використовуватися у сільському господарстві.

Джерелом водопостачання громади переважно є підземні води. Для централізованого водопостачання міста Лебедин використовуються водоносний комплекс у нижньокрейдових і сеноманських відкладах та канівсько-бучацький водоносний горизонт. Централізоване водопостачання функціонує у місті Лебедин та 18 сільських населених пунктах, тоді як населення інших населених пунктів використовує шахтні колодязі та власні свердловини.

Загальна протяжність мереж централізованого водопостачання у 2025 році становила 171,3 км, що на 23,7 км, або на 16 %, більше порівняно з 2021 роком. Система включає 27 водопровідних насосних станцій, 22 водонапірні башти та 23 діючі артезіанські свердловини, з яких чотири розташовані у місті Лебедин. Крім того, на території громади налічується 503 колодязі, у тому числі 251 – у місті Лебедин. Обсяг споживання питної води у 2025 році становив 295,3 тис. м³, із них населенням – 259,9 тис. м³, підприємствами – 35,4 тис. м³.

Водночас якість питної води у сільських населених пунктах залишається проблемним питанням. У Стратегії зазначено, що ґрунтові води залягають на невеликій глибині та зазнають забруднення мінеральними й органічними сполуками, внаслідок чого вода зі свердловин, колодязів і криниць не завжди відповідає санітарним вимогам.

Централізоване водовідведення частково функціонує лише у місті Лебедин, тоді як в інших населених пунктах використовуються вигрібні ями. Загальна протяжність каналізаційних мереж становить 25,3 км. Водовідведення забезпечують очисні споруди та чотири каналізаційні насосні станції. Основними проблемами систем водопостачання і водовідведення Стратегія визначає зношеність інженерних мереж та застарілість очисних споруд.

За даними Державного водного кадастру, наведеними у Стратегії, у 2025 році один водокористувач громади, який подавав державну звітність, забрав із підземних водних об'єктів 0,472 млн м³ води. У поверхневій воді об'єкти було скинуто 0,117 млн м³ зворотних вод, з яких 0,093 млн м³ у таблиці Стратегії віднесено до забруднених. Як основного водокористувача-забруднювача річки Вільшанки, що належить до басейну Псла, у Стратегії зазначено КП «Водоканал» міста Лебедин.

Додатковими чинниками ризику для поверхневих і підземних вод є застосування агропідприємствами гербіцидів і добрив, розорювання прибережних територій, незадовільний стан каналізаційних та очисних споруд, використання вигрібних ям, а також наявність несанкціонованих сміттєзвалищ. У Стратегії безпосередньо зазначено, що стихійні сміттєзвалища спричиняють забруднення ґрунтів і підземних вод отруйними речовинами.

Отже, основними проблемами водних ресурсів Лебединської міської територіальної громади є зниження рівня води та пересихання малих водотоків, замулення водойм, незадовільний технічний стан ставків і гідротехнічних споруд, забруднення недостатньо захищених ґрунтових вод, зношеність мереж водопостачання і водовідведення, застарілість очисних споруд та скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти.

2.7. Ландшафт

Загальна площа земельних ресурсів громади становить 164 756,8 га. Землі сільськогосподарського призначення займають 112 487,5 га, або 68,27 % території, з яких 109 238,9 га, або 66,3 % загальної площі громади, припадає на сільськогосподарські угіддя. Ліси та інші лісовкриті площі займають 41 334,2 га, або 25,9 %, забудовані землі – 4 944,1 га, або 3,0 %, землі під водою – 2 178,2 га, або 1,32 %. Площа відкритих заболочених земель і земель без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом становить 3 813,1 га, або 2,31 %.

Значна частка сільськогосподарських угідь у структурі земельного фонду свідчить про інтенсивне господарське використання ґрунтового покриву (Рис. 2.6).

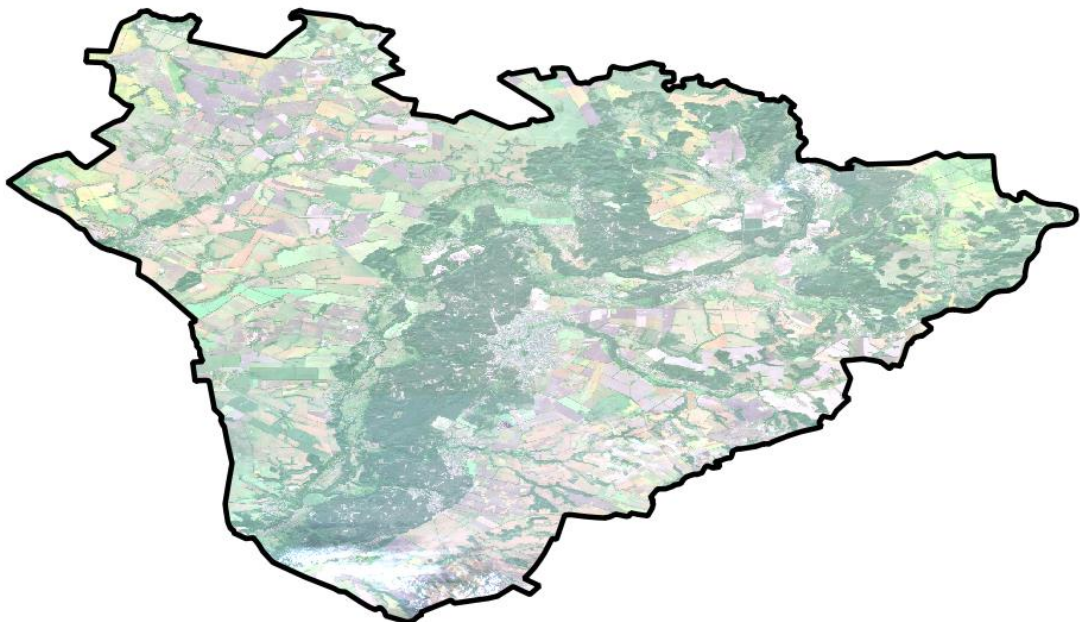

Рис. 2.6. Лісові масиви, агроландшафти та природні екосистеми Лебединської міської територіальної громади за даними супутникового знімка (Sentinel-2, Copernicus Browser, true color, червень – серпень 2025)

Найбільш уразливими до деградаційних процесів є схиліві землі, території з ярами й балками, а також ділянки з розмитими піщаними та перезволоженими ґрунтами. Тому важливими напрямками охорони земель є запобігання водній ерозії та змиву ґрунту, раціональне використання сільськогосподарських угідь, збереження ґрунтового покриву на схилах, недопущення забруднення земель і відновлення порушених ділянок.

Територія громади за характером рельєфу є рівниною, рельєф має загальне пониження до р. Псел. За поперечним профілем рельєфу територія громади має відносно полого-горбистий рівнинний характер із загальним схилом із сходу на захід із різницею відміток 107-192 м на 27,8 км протяжності профілю.

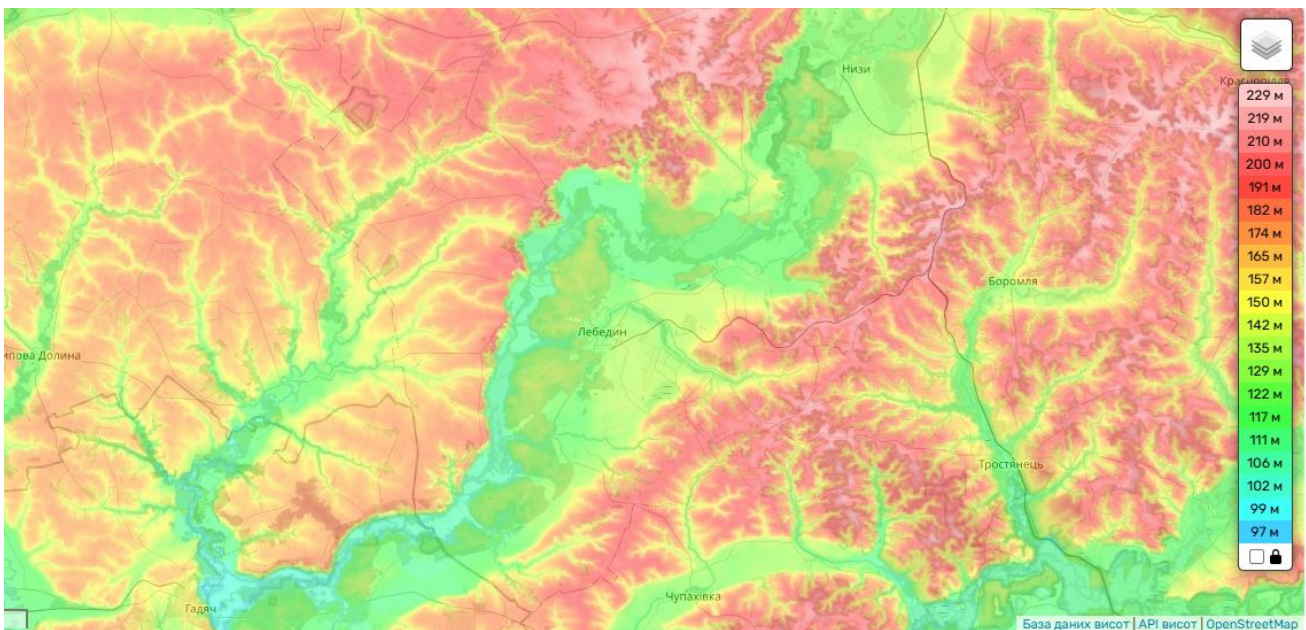

Рис.2.7. Топографічна карта та рельєф території Лебединської територіальної громади (за даними: topographic-map.com)

За топографічною картою найнижчі ділянки, відображені блакитними й зеленими кольорами, приурочені до долин річок, заплав і днищ балок (Рис.2.7). Підвищені території, позначені жовтими, помаранчевими та рожевими кольорами, відповідають вододільним плато і схилам річкових долин. Простежується загальне зниження поверхні в напрямку долини річки Псел.

2.8. Природно-заповідний фонд

Відповідно до Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади, на території громади налічується 26 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 7 050,25 га, з яких один об'єкт має загальнодержавне значення, а 25 – місцеве значення. Об'єкти природно-заповідного фонду представлені природним заповідником, гідрологічними, ботанічними, орнітологічними, ландшафтними та загальнозоологічними заказниками, геологічними, гідрологічними і ботанічними пам'ятками природи, а також заповідним рочищем.

Об'єктом природно-заповідного фонду загальнодержавного значення є гідрологічна пам'ятка природи «Озеро Шелехівське» площею 7,0 га. Це природне озеро, розташоване на дні глибокої балки, вкритої лісовою рослинністю, на правому корінному березі річки Псел, на північ від села Межиріч. Озеро має джерельний тип живлення та, за інформацією Стратегії, утворилося внаслідок зсувів земної поверхні під час танення льодовика. Навколо пам'ятки природи розташований гідрологічний заказник місцевого значення «Шелехівський».

До переліку об'єктів місцевого значення у Стратегії включено природний заповідник «Михайлівська цілина» площею 882,9 га. Він розташований у західній частині Лебединської міської територіальної громади, на північний захід від села Степового, та частково – у межах Роменського району. Заповідник забезпечує збереження степових природних комплексів.

Гідрологічні заказники місцевого значення представлені об'єктами «Верхньосульський» загальною площею 1 133,2 га, з яких у межах громади розташовано 100 га; «Шелехівський» – 481,0 га; «Ворожбянський» – 2 948,1 га, з яких у межах громади розташовано 396,1 га; «Галине болото» – 220,0 га; «Перелісківський» – 26,0 га та «Бобрицький» – 34,24 га. Ці об'єкти охоплюють ділянки заплав річок Псел, Бобрик і Легань, заболочені та болотяно-лісові масиви, ставки, канали й прилеглі лісові насадження.

Ботанічні заказники місцевого значення охороняють ділянки лучного степу та балки зі збереженою степовою рослинністю. До них належать заказники «Довге» площею 64,0 га, «Грушевський» – 33,5 га, «Лозовогрушевий» – 44,0 га, «Пристайлівський» – 37,8 га та «Катеринівський» – 773,1 га. Значні частини територій цих заказників входять до складу природного заповідника «Михайлівська цілина».

До ландшафтних заказників місцевого значення належать «Городище» площею 64,3 га та «Межиріцький заказник» площею 40,7 га. Заказник «Городище» охоплює ділянки широколистяного лісу, лучні території та схил правого корінного берега річки Псел. «Межиріцький заказник», розташований на північ від села Межиріч, створений для охорони яружно-балкового комплексу правого корінного берега Псла.

Загальнозоологічний заказник місцевого значення «Куданівське болото» площею 79,68 га розташований на схід від села Куданівка та охоплює перезволожену територію в долині річки Псел. Заповідне урочище «Липова Алея» площею 5,5 га розташоване на західній околиці міста Лебедин і перебуває у користуванні ДП «Ліси України».

До пам'яток природи місцевого значення належать геологічна пам'ятка «Відслонення пісків Полтавського ярусу» площею 5,0 га; гідрологічні пам'ятки «Криниця графа Капніста» площею 1,0 га та «Дружба» площею 17,8 га; ботанічні пам'ятки «Межиріцька шовковиця» площею 0,02 га, «Дуб у с. Будилка» – 0,01 га, «Петрівські дуби» – 1,0 га та «Репівські дуби» – 2,0 га. Пам'ятки забезпечують охорону самовитічного джерела, ставка, геологічних відслонень, а також окремих вікових дерев і ділянок лісових насаджень.

Об'єкти природно-заповідного фонду зосереджені переважно в долині та заплаві річки Псел, у межах заболочених територій, лісових масивів, балок і степових ділянок. Вони мають важливе значення для збереження водно-болотних, лісових, лучних і степових природних комплексів громади (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Перелік об'єктів природно-заповідного фонду Лебединської громади

Найменування	Площа	Коротка інформація, місцезнаходження
<i>Природно-заповідний фонд загальнодержавного значення</i>		
«Озеро Шелехівське»	7,0 га	Гідрологічна пам'ятка природи загальнодержавного значення. Це природне озеро на дні глибокої, вкритої лісовою рослинністю балки на правому корінному березі р. Псел на північ від с. Межиріч. Дане гідрологічне утворення має джерельний тип живлення та виникло в результаті зсувів земної поверхні під час танення льодовика. Навколо території пам'ятки природи розташовується територія гідрологічного заказника місцевого значення «Шелехівський».
<i>Природно-заповідний фонд місцевого значення</i>		
«Михайлівська цілина»	882,9 га	Природний заповідник. Степовий природний заповідник, розташований у межах Сумської області, на заході Лебединської міської територіальної громади, на північний захід від села Степового, та частково в межах Роменського району.
«Верхньосульський»	1133,2 га	Гідрологічний заказник місцевого значення. Розташований в північно-західній частині Лебединської міської територіальної громади. Загальна площа 1133,2 га, в межах Лебединської громади площа складає 100 га.
«Шелехівський»	481,0 га	Гідрологічний заказник місцевого значення. Знаходиться в лісовому фонді Державного підприємства «Ліси України», Межиріцьке лісництво, на північний захід від с. Межиріч. Лісові масиви заказника представлені дубовими, березовими, сосновими, липовими та вільховими насадженнями.
«Ворожбянський»	2948,1 га	Гідрологічний заказник місцевого значення. Заказник розташований обабіч берегів р. Псел в східній частині Лебединської міської територіальної громади. Загальна площа – 2948,1 га, в межах Лебединської громади площа складає 396,1 га.
«Галине болото»	220,0 га	Гідрологічний заказник місцевого значення. Знаходиться в болотяно-лісовому масиві заплави р. Псел на відстані 2,5 км на захід від центру с. Великий Вистороп.
«Перелісківський»	26,0 га	Гідрологічний заказник місцевого значення. Заболочена ділянка серед каналів в басейні р. Легань, притоки р. Псел. Розташований на південному заході від с. Великий Вистороп, в урочищі «Григорівщина».
«Бобрицький»	34,24 га	Гідрологічний заказник місцевого значення. Заказник знаходиться в заплаві р. Бобрик між с. Бобрик та с. Московський Бобрик.

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Найменування	Площа	Коротка інформація, місцезнаходження
«Озеро Семиверстне»	74,2 га	Орнітологічний заказник місцевого значення. Знаходиться в південно-східній частині Лебединської міської територіальної громади. Територія заказника являє собою велике заболочене зниження, що лежить біля підніжжя лівого корінного берега долини р. Псел і знаходиться між населеними пунктами: м. Лебедин, с. Рябушки, с. Будилка.
«Довге»	64,0 га	Ботанічний заказник місцевого значення. Територія заказника являє собою балку із степовою рослинністю, що розташована на захід від с. Грунь. Загальна площа – 64 га, з них 55,6 га входить до складу природного заповідника «Михайлівська цілина»
«Грушевський»	33,5 га	Ботанічний заказник місцевого значення. Знаходиться в південно-західній частині від с. Грушеве. Територія заказника являє собою ділянку лучного степу, збережену від розорювання і заліснення в балці. Загальна площа 33,5 га, з них 28,1 га входить до складу природного заповідника «Михайлівська цілина».
«Лозовогрушевий»	44,0 га	Ботанічний заказник місцевого значення. Заказник являє собою балку зі збереженою степовою рослинністю між селами Лозово-Грушеве та Олександрівка. Загальна площа 44 га, з них 42,2 входить до складу природного заповідника «Михайлівська цілина».
«Пристаїлівський»	37,8 га	Ботанічний заказник місцевого значення. Знаходиться поблизу с. Гірки, територія заказника являє собою ділянку лучного степу в балці, збережену від розорювання і заліснення. Загальна площа 37,8 га, з них 35,5 входить до складу природного заповідника «Михайлівська цілина».
«Катеринівський»	773,1 га	Ботанічний заказник місцевого значення. Загальна площа 773,1 га, з них 511,5 входить до складу природного заповідника «Михайлівська цілина».
«Відслонення пісків Полтавського ярусу»	5,0 га	Геологічна пам'ятка природи місцевого значення. Пам'ятка природи являє собою геологічні відслонення на двох вертикальних стінах ґрунту, справа від автодороги м. Лебедин – м. Суми, та на віддалі до 250 м від нього на яружному обриві. Прошарки яскраво-червоного піску Полтавського ярусу бережської свити мають потужність 0,5-1,3 м. Знаходиться на північно-західній околиці с. Михайлівка.
«Межиріцька шовковиця»	0,02 га	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення. Дерево шовковиці білої унікальне за віком та параметрами (вік – 350 років, висота – 21 м, обхват на висоті 1,3 м – 549 см). Знаходиться в центральній частині с. Межиріч, навпроти входу в сільську церкву.
«Дуб в с. Будилка»	0,01 га	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення. У пам'ятці природи охороняється поодинокий унікальний за віком та параметрами дерево дуба черешчатого (вік – 350 років, висота – 25 м, обхват на висоті 1,3 м – 530 см). Знаходиться в центральній частині с. Будила, по

Найменування	Площа	Коротка інформація, місцезнаходження
		вул. Садова, буд. 5, на подвір'ї житлового будинку.
«Криниця графа Капніста»	1,0 га	Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення. Пам'ятка природи являє собою ділянку лісового насадження з самовитічним джерелом води доброї питної якості. Знаходиться неподалік від західної околиці с. Михайлівка на території Михайлівського старостинського округу, в заплаві р. Псел.
«Петрівські дуби»	1,0 га	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення. Являє собою ділянку лісових насаджень з місцем зростання унікальних за віком та параметрами дерев дубачерешчатого в кількості 3 од. Знаходиться на північній околиці с. Михайлівка на крутому схилі правого корінного берега р. Псел.
«Городище»	64,3 га	Ландшафтний заказник місцевого значення. Територія складається з плакорних ділянок, вкритих широколистяним лісом, що перемежуються з безлісими лучними ділянками та схилу правого корінного берега р. Псел. Об'єкт розташований на території Лебединської міської територіальної громади
«Дружба»	17,8 га	Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення в Україні. Ставок, розміщений у балці. Частина водозбору р. Псел. Об'єкт розташований на території Лебединської міської територіальної громади, на північний захід від села Ворожба.
«Куданівське болото»	79,68 га	Загальнозоологічний заказник місцевого значення в Україні. Розташований у межах Лебединської міської територіальної громади, на схід від села Куданівка, охороняється перезволожена територія в долині річки Псел.
«Липова Алея»	5,5 га	Заповідне урочище місцевого значення в Україні. Розташоване на західній околиці міста Лебедин. Площа - 5,5га. Перебуває в користуванні ДП «Ліси України» (Українське лісництво, кв. 32, діл. 24-25).
«Межиріцький заказник»	40,7 га	Ландшафтний заказник місцевого значення в Україні. Об'єкт розташований на території Лебединської міської територіальної громади, на північ від села Межиріч, охороняється яружно-балковий комплекс правого корінного берега річки Псел.
«Репівські дуби»	2,0 га	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення в країні. Знаходиться на західній околиці міста Лебедин на подвір'ї садиби лісництва, площа - 2 га. Перебуває у користуванні ДП «Ліси України».

Елемент Смарагдової мережі Upper Psel river valley UA0000303. За даними картографічного сервісу Смарагдової мережі, частина території Лебединської міської територіальної громади входить до складу затвердженої території Смарагдової мережі «Верхня долина річки Псел» (Upper Psel river valley), код UA0000303. Загальна площа цієї території становить 97 800,22 га, вона належить до континентального біогеографічного регіону. Зазначена площа характеризує

весь об'єкт Смарагдової мережі, а не лише ту його частину, яка розташована в межах Лебединської громади (Рис. 2.8.). Площа перетину з територією громади потребує окремого визначення за допомогою геоінформаційного аналізу.

Територія UA0000303 охоплює верхню частину долини річки Псел у межах Сумської області. Її природоохоронна цінність пов'язана з наявністю великих масивів лісостепових дібров, заплавних і прирічкових лісів, чагарникової рослинності, водно-болотних угідь, природних і напівприродних лук, степових ділянок, водотоків та інших оселищ, важливих для збереження біологічного різноманіття. Долина Псла забезпечує просторовий і функціональний зв'язок між лісовими, лучними, водними та болотними природними комплексами.

У матеріалах обґрунтування території «Верхня долина річки Псел» зазначено низку типів природних оселищ, що охороняються відповідно до Резолюції № 4 Бернської конвенції. До них належать постійні та тимчасові водойми, водотоки, прибережні угруповання, болота, вологі й мезотрофні луки, рівнинні сінокосні луки, степові трав'яні угруповання, прирічкові чагарники, вербові, ясенево-вільхові, дубово-в'язово-ясеневі та дубово-ясенево-грабові ліси.

Територія має важливе значення для збереження видів тварин і рослин, передбачених Резолюцією № 6 Бернської конвенції. У матеріалах її обґрунтування зазначені, зокрема, черепаха болотяна, кумка червоночерева, тритон гребінчастий, бобр європейський, видра річкова, норка європейська та жук-олень. Серед птахів відзначені лелека чорний, лелека білий, журавель сірий, деркач, зимняк, осоїд, лунь очеретяний, шуліка чорний, підорлик малий, орел-карлик, канюк степовий, скопа, рибалочка блакитний, жовна сива та дятел чорний. До видів рослин, зазначених для території, належить дягель болотний (*Angelica palustris*).

У межах Лебединської громади територія Смарагдової мережі просторово пов'язана з долиною і заплавою Псла, його притоками, прилеглими лісовими масивами, заболоченими територіями та об'єктами природно-заповідного фонду. Вона частково перекривається або екологічно пов'язана з гідрологічними заказниками, ландшафтними і загальнозоологічними заказниками та іншими природоохоронними територіями громади.

Включення території до Смарагдової мережі не означає, що вся її площа належить до природно-заповідного фонду. Водночас під час реалізації Стратегії необхідно враховувати природоохоронну цінність оселищ і видів, для збереження яких визначено територію UA0000303. Особливої уваги потребують заходи, які можуть спричинити зміну гідрологічного режиму долини Псла, забруднення поверхневих і підземних вод, розорювання заплавних та прибережних територій, вирубування лісової і чагарникової рослинності, осушення водно-болотних угідь, фрагментацію природних оселищ або посилення рекреаційного та господарського навантаження. Отже, «Верхня долина річки Псел» (UA0000303) є важливим елементом природоохоронної структури Лебединської міської територіальної громади. Збереження цілісності долинних, заплавних, лісових, лучних і водно-болотних екосистем Псла є

необхідною умовою підтримання біологічного різноманіття та екологічної стійкості території громади.

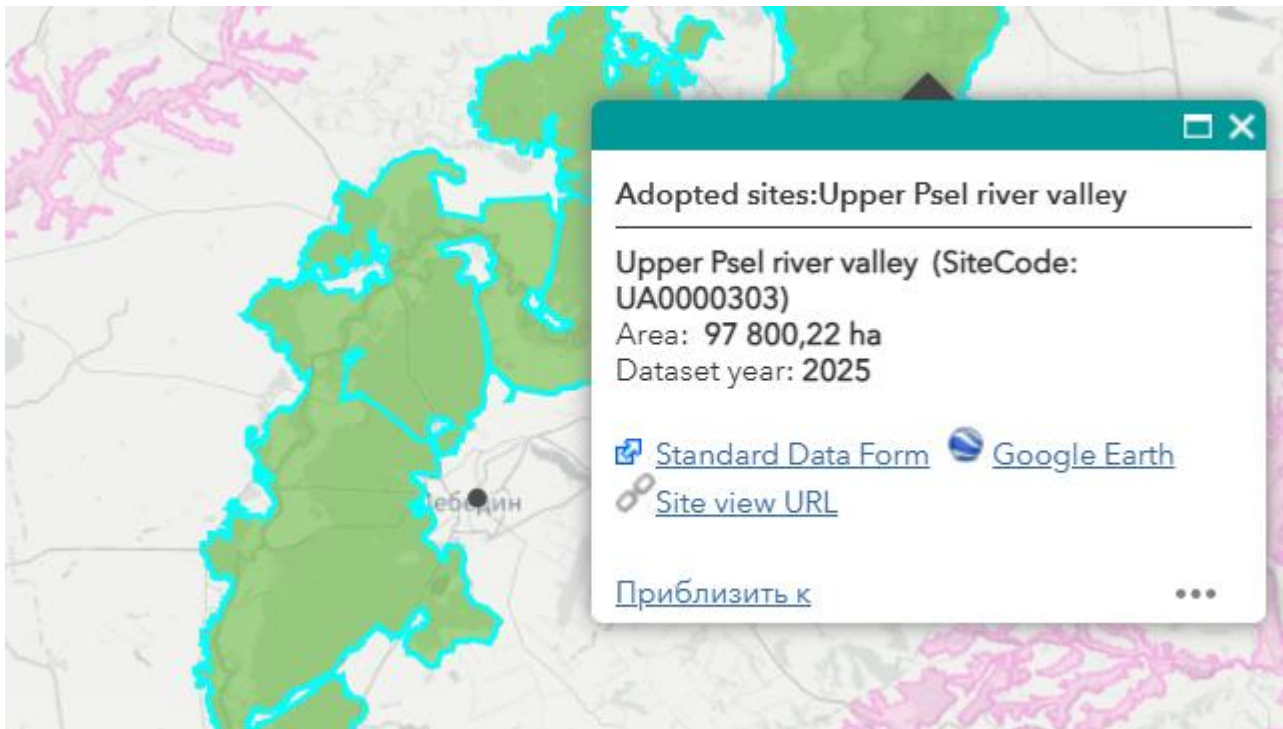

Рисунок 2.8. Територія Смарагдової мережі (Emerald Network) UA0000303 Upper Psel river valley у межах Лебединської громади за даними <https://emerald.eea.europa.eu/>

Mykhailivska Tsilyna Nature Reserve UA0000050. До території Лебединської міської територіальної громади частково належить затверджений об'єкт Смарагдової мережі Mykhailivska Tsilyna Nature Reserve – природний заповідник «Михайлівська цілина», код UA0000050. За даними картографічного сервісу Смарагдової мережі, площа об'єкта становить 882,00 га, набір даних актуалізовано у 2025 році. Територія належить до континентального біогеографічного регіону (Рис. 2.9)

Природний заповідник розташований у північній частині лісостепової зони України та створений для збереження природних комплексів північного лучного степу. Територія характеризується поєднанням цілинних лучно-степових ділянок, різновікових перелогів, балок, чагарникових і трав'яних угруповань. Заповідник має важливе значення для збереження степових видів рослин і тварин та дослідження природних процесів відновлення степових екосистем.

За результатами сучасних геоботанічних досліджень (Ларіонов М.), площа природного заповідника становить 882,9 га та складається з двох частин: старої території площею 202,5 га, до складу якої входять ділянки цілинного степу, та нової території площею 680,4 га, представленої різновіковими перелогами і балками. У межах заповідника виявлено 27 комплексів рослинних угруповань та 10 одиниць рослинності іншого рангу. Найпоширенішими є угруповання лучної, степової та рудеральної рослинності. Дослідження також засвідчують поступову

трансформацію окремих лучно-степових ділянок у більш мезофітні чагарниково-степові угруповання.

Як елемент Смарагдової мережі UA0000050 забезпечує охорону природних оселищ і видів, пов'язаних із лучно-степовими та лісостеповими екосистемами. Особливу природоохоронну цінність мають збережені ділянки північного лучного степу, які є рідкісними для лісостепової зони та формують осередок збереження степового біологічного різноманіття.

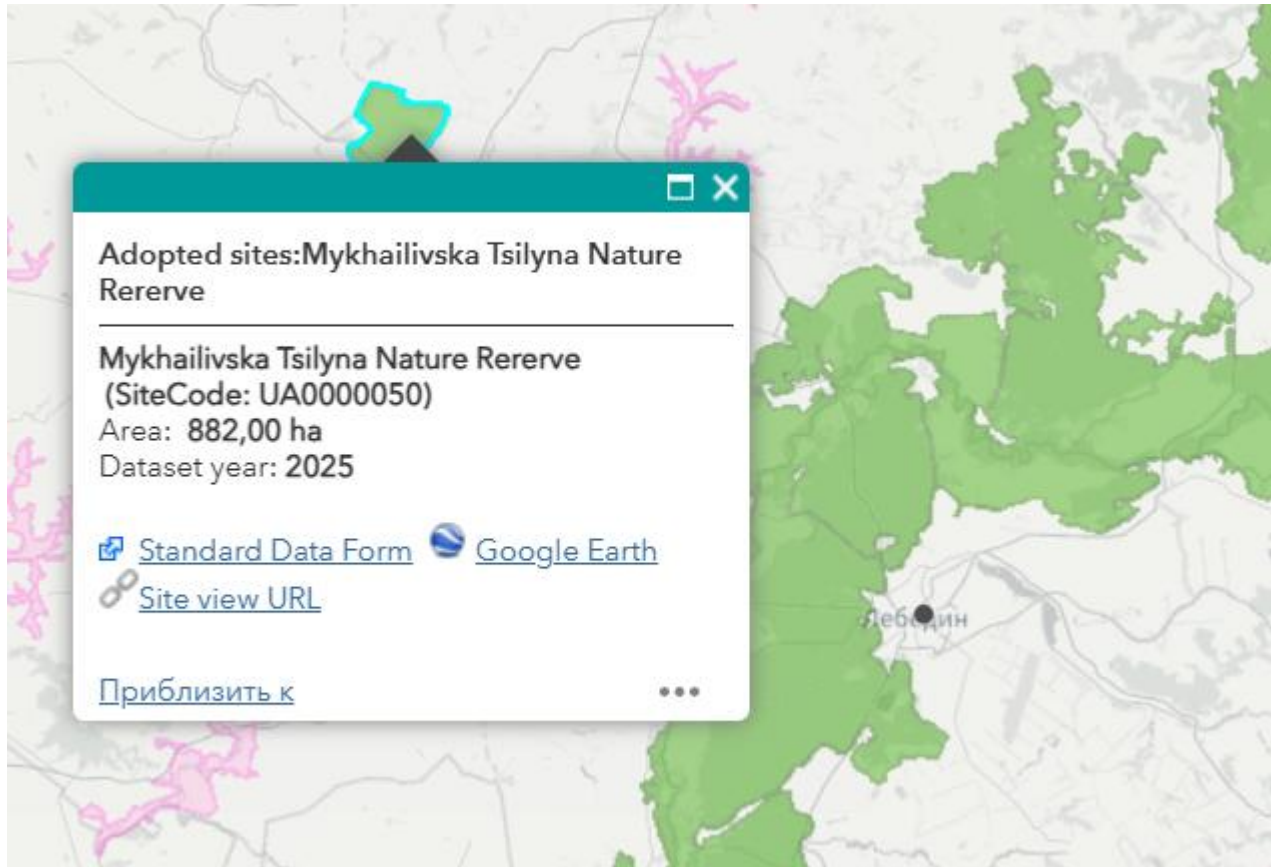

Рисунок 2.9. Територія Смарагдової мережі (Emerald Network) Mykhailivska Tsilyna Nature Reserve UA0000050 у межах Лебединської громади за даними <https://emerald.eea.europa.eu/>

Під час реалізації Стратегії необхідно унеможливити розміщення в межах об'єкта або безпосередньо біля нього заходів, здатних спричинити розорювання чи забудову степових ділянок, порушення ґрунтового покриву, прокладання інженерних мереж і доріг, видобування корисних копалин, забруднення території, поширення пожеж або фрагментацію природних оселищ. Проекти, які можуть впливати на територію UA0000050, мають враховувати необхідність збереження цілісності лучно-степових комплексів і природного перебігу процесів у заповіднику.

Таким чином, природний заповідник «Михайлівська цілина» є одночасно об'єктом природно-заповідного фонду та окремим елементом Смарагдової мережі. Його значення полягає у збереженні одного з найцінніших осередків

північного лучного степу та підтриманні біологічного й ландшафтного різноманіття Лебединської громади і Сумської області

Hrun river valley in Sumy region UA0000407. У межах Лебединської міської територіальної громади частково розташована запропонована територія Смарагдової мережі «Долина річки Грунь у Сумській області» (*Hrun river valley in Sumy region*), код UA0000407. За даними картографічного сервісу Смарагдової мережі, її загальна площа становить 5 312,75 га, набір даних актуалізовано у 2025 році. Територія належить до континентального біогеографічного регіону (Рис. 2.10).

На відміну від територій «Верхня долина річки Псел» (UA0000303) та природного заповідника «Михайлівська цілина» (UA0000050), об'єкт UA0000407 має статус *proposed site* – території, запропонованої до включення до Смарагдової мережі. Отже, його не слід називати затвердженою територією Смарагдової мережі. Водночас наявність на картографічному сервісі стандартної форми даних свідчить про визначену природоохоронну цінність цієї території.

Відповідно до Стратегії розвитку громади, річка Грунь є другою за водністю притокою Псла та бере початок у межах Лебединської міської територіальної громади, у балках на північний схід від села Грунь. У верхній течії її долина має форму балки із симетричними схилами, а нижче правий схил стає стрімкішим і долина набуває асиметричної будови. Лісистість басейну становить 2,2 %, заболоченість – 1,6 %. Річка та її притоки мають розвинену систему ставків.

Територію UA0000407 запропоновано для збереження степових і лучних ділянок із рідкісними видами рослин і тварин, а також водних та заболочених територій, які є місцями гніздування рідкісних видів птахів. Природні комплекси долини представлені водотоками і водоймами, прибережною та водною рослинністю, заболоченими ділянками, вологими луками, степовими угрупованнями, прирічковими лісами й іншими заплавними оселищами.

В обґрунтуванні створення території зазначено види, для збереження яких мережа Смарагдових територій у континентальному біогеографічному регіоні потребує розширення. До них належать льонолист безприквітковий (*Thesium ebracteatum*), серпій вовконоголистий (*Serratula lycorifolia*), кулик-довгоніг (*Himantopus himantopus*) та журавель сірий (*Grus grus*). Також у межах території представлені водні, болотні, лучні, степові та заплавно-лісові типи природних оселищ, передбачені Резолюцією № 4 Бернської конвенції.

Основними чинниками потенційного впливу на природні комплекси долини Груні можуть бути зміна гідрологічного режиму, осушення заболочених територій, розорювання заплав і схилів балок, надмірне зарегулювання водотоку, забруднення поверхневих вод, замулення русла, пошкодження прибережної рослинності, забудова та фрагментація природних оселищ. Тому під час реалізації заходів Стратегії доцільно враховувати межі запропонованої території UA0000407 та не допускати погіршення стану оселищ і місць існування видів, для охорони яких її визначено.

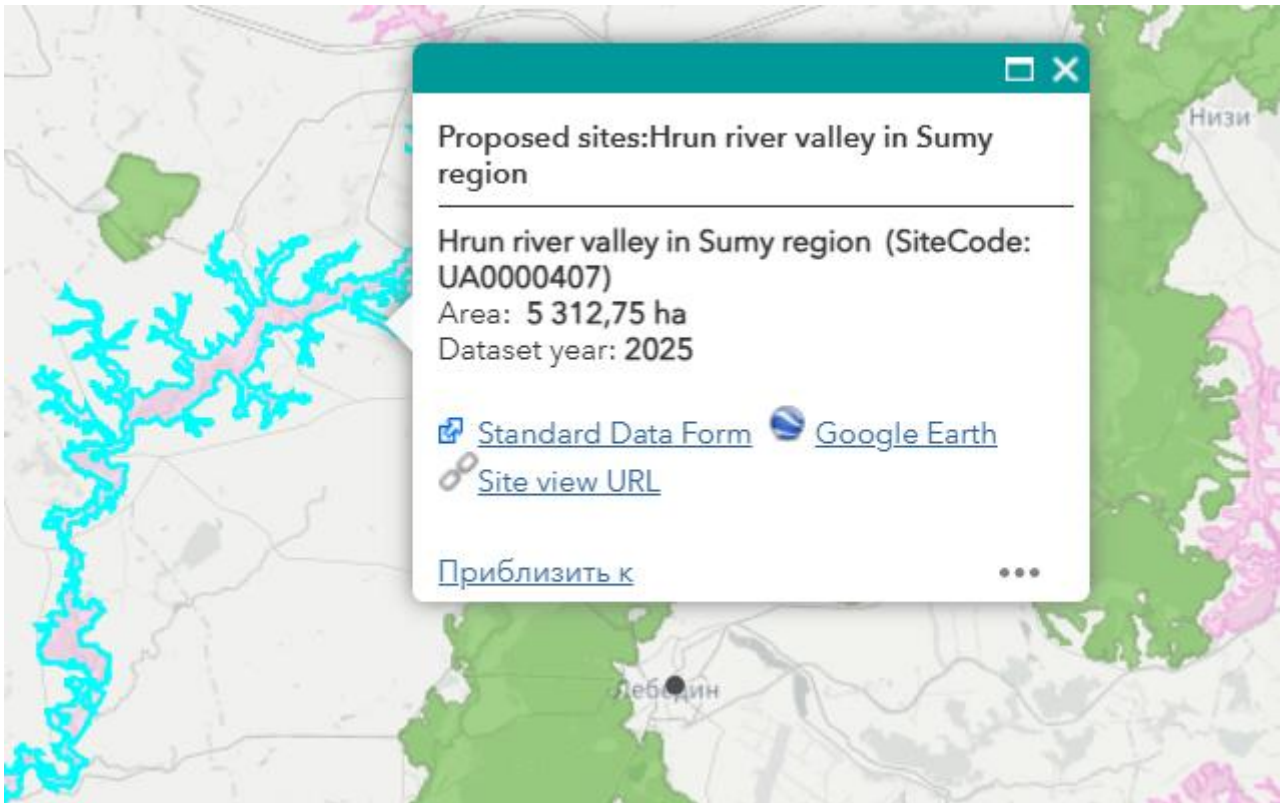

Рисунок 2.10 Територія Смарагдової мережі (Emerald Network) Hrun river valley in Sumy region UA0000407 у межах Лебединської громади за даними <https://emerald.eea.europa.eu/>

Таким чином, запропонована територія «Долина річки Грунь у Сумській області» є важливим елементом екологічної мережі громади, який забезпечує збереження річкових, водно-болотних, лучних і степових природних комплексів та підтримує екологічний зв'язок між долиною Груні й басейном Псла.

2.9. Безпека та здоров'я населення

Стан здоров'я населення та рівень його безпеки залежать від доступності медичної допомоги, демографічної ситуації, стану довкілля, забезпеченості захисними спорудами, функціонування систем оповіщення, пожежно-рятувальних служб та інших складових цивільного захисту.

Медичне забезпечення населення. Відповідно до Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади, вторинну медичну допомогу населенню надає КНП «Лебединська лікарня імені лікаря К.О. Зільберника» Лебединської міської ради, розташоване у місті Лебедин за адресою: вул. Михайлівська, 17. У Стратегії зазначено, що заклад обслуговує 41 421 особу.

Ліжковий фонд лікарні становить 227 місць. У структурі стаціонарної медичної допомоги функціонують:

- багатoproфільне хірургічне відділення з операційним блоком – 106 ліжок;
- неврологічне відділення – 34 ліжка;
- кардіологічне відділення – 34 ліжка;
- відділення медичної реабілітації – 20 ліжок;

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

- відділення паліативної та хоспісної допомоги – 27 ліжок;
- відділення анестезіології та інтенсивної терапії – 6 ліжок.

У лікарні також функціонують консультативно-поліклінічне, клініко-діагностичне, приймальне, патологоанатомічне відділення, відділення променевої діагностики, кабінет медичних оглядів та стоматологічний кабінет. Працює відділення медичної реабілітації для пацієнтів з ураженнями опорно-рухового апарату й нервової системи. Паліативну і хоспісну допомогу надають стаціонарно та за місцем проживання пацієнтів: при відділенні діють дві мобільні мультидисциплінарні бригади, які обслуговують дорослих і дітей зі складними хронічними та невиліковними захворюваннями.

Первинну медичну допомогу забезпечує Центр первинної медико-санітарної допомоги з базуванням у місті Лебедин та 17 кабінетів невідкладної медичної допомоги, розташованих у місті Лебедин і сільських населених пунктах громади. За інформацією Стратегії, кабінети укомплектовані медичним персоналом відповідно до штатного розпису та забезпечені спеціальним автотранспортом.

Амбулаторні медичні послуги надають 17 сімейних лікарів та один педіатр, з якими населення уклало 28 376 декларацій. Медичне обслуговування населення також забезпечують п'ять фізичних осіб – підприємців, які працюють сімейними лікарями.

Водночас серед основних проблем системи охорони здоров'я зазначено дефіцит медичних кадрів за окремими спеціальностями та необхідність оновлення матеріально-технічної бази закладів.

Екстрену медичну допомогу забезпечує Лебединська підстанція Центральної станції екстреної (швидкої) медичної допомоги КНП Сумської обласної ради «Сумський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» із базуванням бригад у місті Лебедин та селі Штепівка.

Захворюваність і демографічні показники. У документах «Профілі громадського здоров'я, 2023. Сумська область» та «Ключові показники інфекційної захворюваності населення Сумської області в 2024 році» також відсутня окрема статистика щодо захворюваності населення Лебединської міської територіальної громади. Тому наведені нижче обласні та районні показники характеризують загальний медико-демографічний і епідемічний фон території, але не можуть безпосередньо екстраполюватися на населення громади.

Відповідно до документа «Профілі громадського здоров'я, 2023. Сумська область», у 2023 році найпоширенішою групою інфекційних захворювань в області були гострі респіраторні вірусні інфекції. Показник захворюваності на ГРВІ становив 14 799,34 випадку на 100 тис. населення порівняно з 12 749,45 випадку на 100 тис. населення в Україні. Захворюваність на грип в області становила 49,83 випадку на 100 тис. населення проти 32,41 в Україні.

Захворюваність на зоонозні сальмонельози у Сумській області у 2023 році становила 18,48 випадку на 100 тис. населення та була приблизно в 1,8 раза вищою за загальноукраїнський показник – 10,76 випадку на 100 тис. населення. Показник захворюваності на хворобу Лайма становив 33,57 випадку на 100 тис.

населення проти 11,98 в Україні, тобто майже утричі перевищував загальнодержавний рівень.

Відповідно до документа «Ключові показники інфекційної захворюваності населення Сумської області в 2024 році», у 2024 році в області зареєстровано 1 112 випадків гострих кишкових інфекцій. Показник захворюваності становив 107,58 випадку на 100 тис. населення проти 85,63 у 2023 році. Таким чином, кількість випадків гострих кишкових інфекцій протягом року збільшилася приблизно в 1,3 рази. Серед захворілих 308 осіб, або 27,7 %, становили діти віком до 17 років.

У 2024 році в області зареєстровано 206 випадків сальмонельозу, або 19,93 випадку на 100 тис. населення, що на 7,85 % більше порівняно з 2023 роком. Найвищий серед районів області показник захворюваності зафіксовано у Сумському районі – 29,52 випадку на 100 тис. населення. Оскільки Лебединська громада входить до складу Сумського району, цей показник може характеризувати загальний районний епідемічний фон, однак не відображає рівень захворюваності безпосередньо у громаді.

У 2024 році в Сумській області також зареєстровано 324 випадки хвороби Лайма, або 31,35 випадку на 100 тис. населення. Порівняно з 2023 роком кількість випадків зменшилася на 6,6 %. Водночас найвищий показник серед районів області зафіксовано у Сумському районі – 51,66 випадку на 100 тис. населення. Серед усіх хворих 94,5 % становили дорослі. Під час дослідження 2 561 іксодового кліща, відібраного у навколишньому середовищі області, в одному випадку було виявлено збудника хвороби Лайма *Borrelia burgdorferi*.

Відповідно до цього ж документа, захворюваність на туберкульоз органів дихання у Сумській області у 2024 році зменшилася на 11 % порівняно з 2023 роком. Зареєстровано 367 хворих, або 35,51 випадку на 100 тис. населення, проти 411 хворих і 39,76 випадку на 100 тис. населення у 2023 році. Незважаючи на зниження, обласний показник залишався вищим за показник України, який становив 31,76 випадку на 100 тис. населення. Серед дітей до 17 років зареєстровано дев'ять випадків туберкульозу органів дихання, або 5,64 випадку на 100 тис. дитячого населення.

За даними документа «Профілі громадського здоров'я, 2023. Сумська область», показник захворюваності на туберкульоз, включаючи нові випадки та рецидиви, у 2023 році становив 57,5 випадку на 100 тис. населення проти 48,4 в Україні. Дитяча захворюваність на туберкульоз становила 15,1 випадку на 100 тис. дітей проти 10,4 в Україні. Водночас смертність від туберкульозу в області була нижчою за загальнодержавну – 4,7 випадку на 100 тис. населення проти 6,9 в Україні.

Серед неінфекційних захворювань значне навантаження формують злоякісні новоутворення. Відповідно до документа «Профілі громадського здоров'я, 2023. Сумська область», у 2023 році на обліку перебувало 41 065 хворих на злоякісні новоутворення, протягом року виявлено 4 029 нових випадків. Близько 19,9 % новоутворень було виявлено на третій або четвертій стадії. Смертність від злоякісних новоутворень серед чоловіків становила 186,48

випадку на 100 тис. населення, серед жінок – 115,39 випадку на 100 тис. населення.

Отже, регіональні дані свідчать про актуальність профілактики гострих респіраторних і кишкових інфекцій, сальмонельозу, хвороби Лайма, туберкульозу та злоякісних новоутворень. Для встановлення фактичного стану здоров'я населення Лебединської громади необхідно отримати окремі статистичні дані від закладів охорони здоров'я громади або відповідних установ громадського здоров'я.

За даними КНП «Лебединська лікарня імені лікаря К.О. Зільберника» за 2025 рік захворюваність на онкопатологію серед населення громади становить 367,0 на 100 тис. населення (2024 рік - 350,1 на 100 тис. населення). Вперше виявлено онкопатологію у 152 хворих. Питома вага виявлених хворих в IV стадії захворювання збільшилась і становить 28,4 % за 2025 рік проти 13,1% у 2024 році. Дорічна летальність серед вперше виявлених в 2025 році становить 14,5% (2024 рік-22,9%).

Проходить робота первинної ланки по ранньому виявленню туберкульозу органів дихання. Показник захворюваності на туберкульоз серед населення громади знизився з 41,04 за минулий рік до 19,3 за 2025 рік показник на 100 тис. населення.

Вперше виявлено 8 хворих на туберкульоз. Значно знизився показник виявлених хворих на деструктивну форму туберкульозу. За 2025 рік він становить 9,7 на 100 тис. населення проти 16,9 в 2024 року.

Показник смертності від туберкульозу становить 2,4 на 100 тис. населення проти 4,8 % за 2024 рік. Помер 1 хворий.

Щорічно фахівці лікарні надають лікувальну і консультативну допомогу мешканцям громади у стаціонарі.

За результатами 2025 року показник рівня госпіталізації серед населення становить 13,4 на 100 жителів (2024 рік - 13,9 на 100 жителів). За 2025 рік проліковано – 5545 осіб (2024 рік – 5748 осіб, 2023 рік – 5418 осіб), з них 73,9% госпіталізовано планово, що свідчить про добре організований відбір хворих на планову госпіталізацію.

Сільських жителів було проліковано 1702 осіб, питома вага яких в загальному числі пролікованих коливається в межах 30 - 32%.

Про ефективне використання ліжкового фонду свідчить такий показник, як зайнятість ліжка, який склав 241,2 в 2025 році (2024 рік - 422,9; 2023 рік - 386,2) пропускна здібність ліжок більше 100%.

Лікарняна летальність за 2025 рік 2,8%, але якщо не враховувати пацієнтів паліативного відділення вона складає 1,4% (2024 – 1,7%, 2023 – 1,6). Померло в стаціонарі лікарні у 2025 році - 155 хворих, з них 81 пацієнт паліативного відділення (2023 – 96, 2022 – 89).

Кількість оперативних втручань, в тому числі планових, складає у 2025 році – 1059 оперативних втручань (2024 рік – 954, 2023 рік – 1120).

Наявні демографічні показники свідчать про стійке природне скорочення населення. У 2021 році в громаді народилося 245 осіб і померло 628 осіб, а

природне скорочення становило 383 особи. У 2025 році, за даними Стратегії, кількість народжених становила 134 особи, померлих – 670 осіб, природне скорочення – 536 осіб. Якщо у 2021 році кількість померлих перевищувала кількість народжених приблизно у 2,5 раза, то у 2025 році – у п'ять разів. Водночас ці показники характеризують демографічну ситуацію, але не можуть використовуватися як безпосередня характеристика захворюваності.

До вразливих груп населення належать особи похилого віку, люди з інвалідністю, діти, внутрішньо переміщені особи та сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах. У 2025 році в громаді проживало 2 176 осіб з інвалідністю та 160 дітей з інвалідністю. Чисельність дитячого населення становила 5 047 осіб, із них 948 дітей належали до внутрішньо переміщених осіб.

На здоров'я населення потенційно впливають екологічні проблеми, визначені у Стратегії: забруднення питної води у сільських населених пунктах мінеральними й органічними сполуками, наявність несанкціонованих сміттєзвалищ, спалювання пластику, сухого листя і трави, використання агропідприємствами гербіцидів та добрив, а також забруднення поверхневих і підземних вод. Водночас воєнні дії спричинені агресією російською федерацією можуть спричинити відтік працездатного населення в умовно безпечніші регіони.

Захисні споруди та цивільний захист. На території громади наявні 13 протирадіаційних укриттів, розташованих у трьох населених пунктах. Їх загальна місткість становить 2 705 осіб. Усі протирадіаційні укриття визначені у Стратегії як обмежено готові, а лише одне з них пристосоване для людей з обмеженими фізичними можливостями.

У 14 населених пунктах наявні 60 споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів загальною місткістю 5 594 особи. Найбільша кількість захисних споруд зосереджена у місті Лебедин: 10 протирадіаційних укриттів та 39 споруд подвійного призначення і найпростіших укриттів. У більшості населених пунктів громади укриття відсутні, тому жителі самостійно пристосовують підвали та погребі приватних будинків.

У центральній частині міста Лебедин функціонують п'ять пунктів незламності. У сільських населених пунктах громади такі пункти відсутні. Стратегія визначає недостатню кількість сучасних захисних споруд та недостатній рівень їх оснащення як одну з основних безпекових проблем громади.

Оповіщення населення про загрози. Стаціонарна система оповіщення населення про надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру функціонує лише у місті Лебедин. У сільських населених пунктах жителі переважно отримують повідомлення про повітряну тривогу та небезпеку обстрілів через мобільні застосунки, соціальні мережі, радіо і телебачення. Отже, система централізованого оповіщення не охоплює всю територію громади, що створює ризик несвоєчасного інформування населення, особливо у разі відсутності електропостачання, мобільного зв'язку або доступу до мережі Інтернет.

Пожежно-рятувальне та правоохоронне забезпечення. У місті Лебедин розташовані державна пожежно-рятувальна частина та відділення поліції. Пожежні депо місцевої пожежної охорони функціонують у трьох старостинських округах – у селах Будилка, Гринцеве та Межиріч. У решті старостинських округів пожежно-рятувальні підрозділи відсутні.

Комунальний заклад «Місцева пожежна охорона» Лебединської міської ради має три пожежні автомобілі для обслуговування всієї території громади. За інформацією Стратегії, транспортні засоби мають високий ступінь зношеності. У зв'язку із цим громада потребує створення додаткових пожежних депо, придбання нових пожежних автомобілів, спеціалізованого обладнання та інвентарю.

Поліцейська дільниця функціонує лише у місті Лебедин. У сільських населених пунктах окремі поліцейські дільниці або громадські офіцери відсутні, хоча жителям надана інформація про дільничних поліцейських та їхні контактні телефони. У місті функціонує система відеоспостереження з віддаленим доступом для поліції, тоді як в інших населених пунктах громади така система відсутня. Додатковими ризиками громадської безпеки є відсутність тротуарів у значній частині населених пунктів, неналежне освітлення перехресть і небезпечних ділянок доріг та майже повна відсутність вуличного освітлення у селах.

Таким чином, сильними сторонами громади є наявність багатoproфільної лікарні, мережі первинної медичної допомоги, підстанції екстреної медичної допомоги, державної та місцевої пожежної охорони. Основними проблемами залишаються дефіцит медичних кадрів за окремими спеціальностями, необхідність оновлення матеріально-технічної бази медичних закладів, відсутність даних про захворюваність населення, недостатня кількість і обмежена готовність укриттів, відсутність централізованого оповіщення у сільських населених пунктах, зношеність пожежних автомобілів та нерівномірна доступність безпекових служб.

2.10. Матеріальні активи

Відповідно до Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади, матеріальні активи громади охоплюють житловий фонд, об'єкти та мережі житлово-комунального господарства, транспортну, соціальну і виробничу інфраструктуру, майно комунальних підприємств та інші об'єкти, що забезпечують життєдіяльність населення й функціонування місцевої економіки.

Житловий фонд громади включає 108 багатоповерхових будинків загальною площею 143,8 тис. м², з яких житлова площа становить 82,8 тис. м². Управителями 79 багатоквартирних будинків визначено комунальні підприємства громади, ще у 20 будинках створено об'єднання співвласників багатоквартирних будинків. Усі багатоповерхові будинки підключені до комунального водопостачання та газопостачання, 83,3% – до комунальної системи каналізації. Централізованим опаленням забезпечено лише 0,9%

багатоповерхових будинків, тому основна частина житлового фонду використовує індивідуальні системи опалення.

Важливою складовою матеріальних активів є об'єкти водопостачання та водовідведення. Станом на 2025 рік протяжність водопровідних мереж становила 171,3 км, каналізаційних мереж – 25,3 км. Централізоване водопостачання забезпечують 27 водопровідних насосних станцій, 22 водонапірні башти та 23 діючі артезіанські свердловини. На території громади також наявні 503 шахтні колодязі. Централізоване водовідведення забезпечується очисними спорудами та чотирма каналізаційно-насосними станціями, однак воно частково охоплює лише місто Лебедин. У більшості сільських населених пунктів використовуються вигрібні ями.

Централізоване теплопостачання функціонує лише в місті Лебедині. Загальна протяжність теплових мереж становить 4,6 км, а їхня проєктна потужність у 2025 році – 12,9 Гкал/год. Централізованим теплопостачанням забезпечений лише один багатоквартирний будинок, основними споживачами теплової енергії є бюджетні установи.

До об'єктів комунальної інфраструктури належать також полігон твердих побутових відходів, майданчики та контейнери для збирання відходів, асенізаційна техніка, очисні споруди промислово-побутової каналізації та інші об'єкти системи санітарного очищення. Стратегія зазначає, що наявний полігон твердих побутових відходів не відповідає санітарним та екологічним нормам і відповідно до регіонального плану управління відходами має бути закритий та рекультивований до 2030 року.

Транспортні активи громади представлені мережею автомобільних доріг, мостами, зупинками громадського транспорту, автостанцією та залізничною інфраструктурою. На території громади розташовано 520,9 км автомобільних доріг загального користування, у тому числі 102 км доріг державного, 146,5 км обласного та 272,4 км районного значення. Загальна протяжність доріг місцевого значення становить 822,25 км, із них 250,6 км мають тверде покриття. Зношеність доріг оцінюється у 70 %, а їхні технічні параметри на окремих ділянках не відповідають сучасним вимогам.

Автотранспортне обслуговування забезпечує автостанція «Лебедин» третього класу, яка має три платформи для посадки та одну платформу для висадки пасажирів. У громаді функціонує залізнична станція Лебединська, через яку здійснюється вантажне та приміське пасажирське сполучення. Станція розташована на одноколійній неелектрифікованій лінії Боромля – Лебединська.

Соціальні матеріальні активи представлені об'єктами освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури та спорту. У Стратегії зазначено, що освітню мережу становлять 35 закладів, серед яких 17 закладів загальної середньої освіти та дві філії, дев'ять закладів дошкільної освіти, два позашкільні заклади, інклюзивно-ресурсний центр, професійно-технічний навчальний заклад, три коледжі та два навчально-реабілітаційні центри.

Медична інфраструктура включає КНП «Лебединська лікарня імені лікаря К.О. Зільберника», Центр первинної медико-санітарної допомоги та 17 кабінетів

невідкладної медичної допомоги. Ліжковий фонд лікарні становить 227 місць. Основними потребами медичної інфраструктури у Стратегії визначено оновлення матеріально-технічної бази та забезпечення закладів необхідним обладнанням.

Культурні послуги забезпечують 55 закладів культури, зокрема міський центр культури і дозвілля, міський будинок культури, 23 сільські клуби-філії, два міські клуби, два музеї, чотири міські бібліотеки, 21 сільська бібліотека-філія та школа мистецтв. Спортивна інфраструктура громади включає 72 спортивні майданчики, зали, стадіони, тири та інші споруди.

Виробничі матеріальні активи представлені об'єктами машинобудівної, нафтопереробної, харчової, деревообробної, легкої промисловості, об'єктами зберігання і переробки сільськогосподарської продукції, тваринницькими комплексами та іншими господарськими спорудами. У громаді також функціонують сім комунальних підприємств, що здійснюють управління житловим фондом, водопостачання і водовідведення, теплопостачання, благоустрій, управління відходами, технічну інвентаризацію нерухомості та надання медичної допомоги.

Загалом стан матеріальних активів громади характеризується значною зношеністю житлово-комунальних і дорожніх об'єктів, недостатнім охопленням сільських територій централізованими комунальними послугами та потребою в модернізації соціальної інфраструктури. Додатковим чинником ризику є воєнні дії. Відповідно до Стратегії, внаслідок ракетних обстрілів і атак безпілотних літальних апаратів пошкоджено частину об'єктів критичної інфраструктури, склади сільськогосподарських підприємств, енергетичні об'єкти та житлові будинки.

У процесі реалізації Стратегії необхідно передбачати запобігання пошкодженню наявних матеріальних активів, екологічно безпечну реконструкцію та модернізацію об'єктів, підвищення їхньої енергоефективності, кліматичної стійкості й захищеності від надзвичайних ситуацій. Особливої уваги потребують зношені водопровідно-каналізаційні мережі, застарілі очисні споруди, дорожня інфраструктура, полігон побутових відходів та пошкоджені внаслідок бойових дій об'єкти.

2.11. Об'єкти культурної спадщини

Відповідно до Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади, територія громади має значну історико-культурну цінність. Її заселення простежується з часів пізнього палеоліту, а археологічні знахідки представлені знаряддями праці та посудом доби бронзи, залишками поселень черняхівської культури та іншими об'єктами різних історичних періодів. Історичне архітектурне обличчя міста Лебедин переважно сформувалося наприкінці XIX – у першій чверті XX століття.

У Стратегії зазначено, що на території Лебединської міської територіальної громади нараховується 232 пам'ятки історії та культури, серед яких:

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

67 пам'яток археології;
41 пам'ятка архітектури;
102 пам'ятки історії;
4 пам'ятки монументального мистецтва.

До Державного реєстру нерухомих пам'яток України як пам'ятку культурної спадщини національного значення занесено Воскресенську церкву 1748 року, розташовану в місті Лебедині за адресою: вул. Кобижча, 121 (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Пам'ятки архітектури на території Лебединської територіальної громади

Найменування пам'ятки	Датування	Місцезнаходження
<i>Пам'ятки культурної спадщини національного значення, занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України</i>		
Воскресенська церква	1748 р.	м. Лебедин, вул. Кобижча, 121
<i>Пам'ятки архітектури, що знаходяться під охороною держави</i>		
Будинок колишнього повітового училища	1824–1903 рр.	м. Лебедин, вул. Героїв Майдану, 10
Гостинний двір (торгові ряди)	1847–1856 рр.	м. Лебедин, пл. Соборна, 37, 38, 39
Житловий будинок XIX ст.	1860–1865 рр.	м. Лебедин, вул. Л. Батютенка, 15
Земська управа	1910 р.	м. Лебедин, вул. Героїв Майдану, 17
Операційне відділення земської лікарні	1910 р.	м. Лебедин, вул. Михайлівська, 18
Міська управа	1913–1915 рр.	м. Лебедин, пл. Соборна, 11
Покровська церква	1863–1875 рр.	м. Лебедин, вул. Покрівська, 44
Миколаївська церква	1914 р.	м. Лебедин, вул. Миколаївська, 1
Вознесенська церква	1849–1858 рр.	м. Лебедин, площа Волі, 36
Свято-Дмитрівська церква	1888 р.	с. Бишкін, вул. Перемоги, 48а
Миколаївська церква	1730 р.	с. Боброве, вул. Миру
Троїцька церква з дзвіницею	Церква 1778–1782 років, дзвіниця 1840–1841 років	с. Василівка, вул. Петровського, 19
Церква святої Параскеви (церква Параскеви)	1898 р.	с. Великий Вистороп, вул. Бережна, 176
Спасо-Преображенська церква	1898 р.	с. Ворожба, вул. Лебединська, 3
Спасо-Преображенська церква (дзвіниці)	1896р.	с. Ворожба, вул. Лебединська, 3
Михайлівська церква	поч. XX ст.	с. Курган, вул. Центральна, 67а
Садина Хрущових (Головний будинок)	I пол. XIX ст. (1893 р.)	Село Лифине, вул. Лифинська
Садина Хрущових Винний склад	1893 р.	с. Лифине, вул. Лифинська
Садина Хрущових Флігель	1880-ті рр.	с. Лифине, вул. Лифинська
Садина Хрущових Казарма робітників економії	1886 рр.	с. Лифине, вул. Лифинська
Будинок управителя цукрозаводу	кін. XIX ст.	с. Малий Вистороп, вул. Рибалка, 3
Михайлівська церква	1913 р.	с. Малий Вистороп, вул. Лебединська, 1 а
Успенський собор (Успенська)	1759–1775 рр.	с. Межиріч, вул. Центральна, 48

Найменування пам'ятки	Датування	Місцезнаходження
церква)		
Садина Капністів	кін. XIX ст. – поч. XX ст.	с. Михайлівка, вул. Трихліба
Успенська церква	1882 р.	с. Пристайлове, вул. Лебединська, 2
Іоано-Предтеченська церква (Церква Предтечі)	1886 р.	с. Рябушки, вул. Миру, 187а
Миколаївська церква	1895 р.	с. Червлене, вул. Яранська, 3
<i>Нововиявлені об'єкти</i>		
Садина будинок В. Щокіна-Кротова	1880 р.	м. Лебедин, вул. Михайлівська, 17
Особняк лікаря К.О.Зільберника	1912 р.	м. Лебедин, пл. Волі, 17
Житловий будинок священника Вознесенської церкви О.Солофенка	1919 р.	м. Лебедин, пл. Волі, 19
Будівля магазину	кінець XIX ст.	м. Лебедин, вул. Героїв Майдану, 4
Будівля магазину	кінець XIX ст.	м. Лебедин, вул. Героїв Майдану, 6
Будівля магазину	кінець XIX ст.	м. Лебедин, вул. Героїв Майдану, 8
Садина будинок у садина родини наказного гетьмана Війська Запорізького Павла Полуботка	XVIII ст.	м. Лебедин, вул. Героїв Майдану, 12/В
Особняк	1910 р.	м. Лебедин, вул. Замкова, 10
Комплекс будівель чоловічої гімназії	початок XX ст.	м. Лебедин, вул. Тараса Шевченка, 73
Контора купця Коненка	кінець XIX ст.	м. Лебедин, вул. Тараса Шевченка, 78
Особняк	початок XX ст.	м. Лебедин, вул. Михайлівська, 1
Садина будинок В.С.Щокіна-Кротова	початок XX ст.	м. Лебедин, вул. Михайлівська, 17
Садина будинок поміщиків Лосевих	кінець XIX ст. - початок XX ст.	м. Лебедин, вул. Сумська, 18

До пам'яток архітектури, що перебувають під охороною держави, у місті Лебедині належать будинок колишнього повітового училища, Гостинний двір (торгові ряди), житловий будинок XIX століття, будівля земської управи, операційне відділення земської лікарні, міська управа, Покровська, Миколаївська та Вознесенська церкви. Ці об'єкти формують історичне середовище центральної частини міста та відображають основні етапи його містобудівного й архітектурного розвитку.

Значна кількість архітектурних пам'яток розташована також у сільських населених пунктах громади. До них належать Свято-Дмитрівська церква у селі Бишкінь, Миколаївська церква у селі Боброве, Троїцька церква з дзвіницею у селі Василівка, церква святої Параскеви у селі Великий Вистороп, Спасо-Преображенська церква з дзвіницею у селі Ворожба, Михайлівські церкви у селах Курган і Малий Вистороп, Успенський собор у селі Межиріч, Успенська церква у селі Пристайлове, Іоано-Предтеченська церква у селі Рябушки та Миколаївська церква у селі Червлене.

Окрему історико-культурну цінність мають садибні комплекси: садиба Хрущових у селі Лифине, до складу якої входять головний будинок, флігель, винний склад і казарма робітників економії, а також садиба Капністів у селі Михайлівка. У селі Малий Вистороп зберігся будинок управителя цукрового заводу кінця XIX століття.

У Стратегії наведено також перелік нововиявлених об'єктів культурної спадщини міста Лебедин. Серед них – садибний будинок В. Щокіна-Кротова, особняк лікаря К.О. Зільберника, житловий будинок священника Вознесенської церкви О. Солофенка, торговельні будівлі кінця XIX століття на вул. Героїв Майдану, садибний будинок у садибі родини наказного гетьмана Війська Запорозького Павла Полуботка, комплекс будівель чоловічої гімназії, контора купця Кононенка, особняки та житлові садибні будинки кінця XIX – початку XX століття.

Для міста Лебедин розроблено історико-архітектурний опорний план із визначенням меж історичних ареалів міста. Водночас у Стратегії не наведено відомостей про затверджені межі та режими використання територій усіх пам'яток, їхні охоронні зони, сучасний технічний стан, рівень пошкодження внаслідок воєнних дій і потребу в проведенні реставраційних або протиаварійних робіт.

Збереження об'єктів культурної спадщини передбачено завданням 2.4.8 Стратегії та Плану заходів – «Розвиток культури та культурного розмаїття, зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури, збереження об'єктів культурної спадщини». Потенційними напрямками його реалізації визначено посилення захисту об'єктів культурної спадщини, їх популяризацію серед місцевого населення, внутрішньо переміщених осіб і туристів, а також складання облікової документації на пам'ятки та об'єкти культурної спадщини.

Для цілей стратегічної екологічної оцінки об'єкти культурної спадщини мають розглядатися як особливо чутливі території та об'єкти. Під час реалізації проєктів будівництва, реконструкції доріг і комунальних мереж, благоустрою та просторового розвитку необхідно враховувати їх розташування, межі історичних ареалів та встановлені режими використання територій. Особливої уваги потребує недопущення фізичного пошкодження пам'яток, порушення традиційного характеру історичного середовища та негативного впливу будівельних робіт на археологічні об'єкти.

2.12. Управління відходами

Відповідно до Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади, на території міста Лебедин функціонує система змішаного та роздільного збирання побутових відходів. Збирання і перевезення твердих побутових відходів здійснює комунальне підприємство «Комбінат благоустрою виконавчого комітету Лебединської міської ради». Зібрані відходи вивозяться на паспортизований полігон побутових відходів, підпорядкований зазначеному комунальному підприємству.

Щорічно на території громади утворюється близько 23,0 тис. м³ побутових відходів. У 2025 році було зібрано та вивезено 21 715 м³, або 4 034 тонни, змішаних побутових відходів. Обсяг органічних компонентів, здатних до біологічного розкладання, становив 1 341 м³, або 295 тонн. Загалом протягом 2025 року було зібрано та вивезено 23 056 м³, або 4 329 тонн, побутових відходів.

Станом на 1 січня 2026 року з населенням громади укладено 4 537 договорів про надання послуг зі збирання та вивезення побутових відходів, зокрема 2 292 договори – з мешканцями багатоповерхових будинків і 2 245 договорів – із домогосподарствами приватного сектору. Водночас послугами зі збирання та вивезення побутових відходів охоплено лише 22% населення громади. Такий рівень охоплення свідчить про недостатній розвиток системи управління побутовими відходами, насамперед у сільських населених пунктах і приватному секторі.

Рідкі побутові відходи вивозяться асенізаційним транспортом і знешкоджуються на очисних спорудах промислово-побутової каналізації міста Лебедин. Відповідні очисні споруди розташовані за адресами: вул. Боднівка, 64 та пров. Верстатників – вул. Сумська, 82. Централізована каналізація наявна лише в центральній частині міста Лебедин, тоді як у більшості інших населених пунктів використовуються вигрібні ями.

Сучасний стан системи управління відходами у громаді оцінюється у Стратегії як такий, що потребує суттєвого покращення. Наявний полігон побутових відходів не відповідає санітарним та екологічним нормам, а роздільне збирання відходів впроваджене не повною мірою. Серед основних проблем також визначено:

- наявність несанкціонованих сміттєзвалищ;
- відсутність сучасної системи збирання, сортування та оброблення побутових відходів;
- недостатнє охоплення населення послугами з вивезення відходів;
- брак потужностей для перероблення відходів;
- технологічні обмеження щодо повторного використання та відновлення відходів;
- недостатню кількість контейнерних майданчиків і спеціалізованого обладнання;
- низький рівень екологічної культури населення та суб'єктів господарювання у сфері управління відходами.

Відповідно до наведених у Стратегії положень Регіонального плану управління відходами в Сумській області, полігон побутових відходів, розташований на території Лебединської громади, має бути закритий і рекультивований до 2030 року. Територію громади віднесено до Сумського кластера управління відходами. У межах громади передбачається облаштування пункту підготовки вторинної сировини, об'єкта перевантаження відходів і майданчика централізованого компостування біовідходів.

Для вдосконалення системи управління відходами рішенням Лебединської міської ради від 1 лютого 2024 року №1084-МР затверджено Комплексну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства, енергозбереження та охорони навколишнього природного середовища Лебединської міської територіальної громади на 2024–2026 роки. Крім того, розроблено Місцевий план управління відходами Лебединської міської територіальної громади Сумського району Сумської області до 2033 року.

У Стратегії ефективного управління відходами визначено окремим завданням 3.3.1 у межах оперативної цілі 3.3 «Збереження та захист довкілля». Основними напрямками його реалізації є вдосконалення системи збирання побутових відходів, зменшення забруднення території та ґрунтових вод відходами різних видів, стимулювання домогосподарств і суб'єктів господарювання до скорочення утворення відходів.

Очікуваними результатами реалізації завдання визначено зменшення кількості стихійних сміттєзвалищ, формування сучасної культури управління побутовими відходами, запобігання забрудненню водних об'єктів і ґрунтових вод, а також виконання вимог Регіонального плану управління відходами. Індикаторами виконання є зменшення кількості та площі стихійних звалищ, збільшення кількості договорів на вивезення побутових відходів, придбання обладнання для їх збирання, транспортування, перероблення, знешкодження і складування, а також облаштування контейнерних майданчиків.

Відповідно до Плану заходів з реалізації Стратегії, на виконання завдання 3.3.1 передбачено реалізацію Комплексної програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства, енергозбереження та охорони навколишнього природного середовища громади. Орієнтовний обсяг фінансування становить 1 194,0 тис. грн коштом бюджету територіальної громади, зокрема 233,9 тис. грн у 2026 році, 280,7 тис. грн у 2027 році, 308,8 тис. грн у 2028–2030 роках та 370,6 тис. грн у 2031–2034 роках.

Для цілей стратегічної екологічної оцінки найбільші ризики пов'язані з подальшою експлуатацією полігону, який не відповідає санітарним та екологічним нормам, утворенням несанкціонованих звалищ, низьким рівнем охоплення населення послугами та недостатнім розвитком роздільного збирання. Це може спричиняти забруднення ґрунтів, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, погіршення санітарного стану територій та виникнення ризиків для здоров'я населення. Пріоритетними напрямками мають бути розширення системи організованого збирання відходів, запровадження роздільного збирання, розвиток компостування біовідходів, ліквідація стихійних звалищ, рекультивація полігону та створення запланованих об'єктів інфраструктури управління відходами.

2.13. Взаємодія факторів, що формують екологічний стан громади

Екологічний стан Лебединської міської територіальної громади формується внаслідок взаємодії природних умов, характеру землекористування, господарської діяльності, стану комунальної інфраструктури, транспортного навантаження, системи управління відходами, кліматичних змін і наслідків воєнних дій.

Природною основою екологічної стійкості громади є її розташування в лісостеповій зоні, наявність річок, озер, лісових масивів, луків, заплавних територій, природно-заповідних об'єктів та елементів Смарагдової мережі. Водні й заплавні екосистеми, лісові території та природна рослинність забезпечують підтримання біорізноманіття, регулювання поверхневого стоку, накопичення вологи, захист ґрунтів від ерозійних процесів і формування сприятливого мікроклімату.

Водночас значна частина території громади використовується для сільськогосподарського виробництва. Відповідно до Стратегії, площа сільськогосподарських угідь становить 109,2 тис. га, з яких 75,04 тис. га припадає на рілля. Висока частка розораних земель посилює залежність стану ґрунтів і водних ресурсів від дотримання агротехнологічних вимог, збереження захисної рослинності, польових лісосмуг, прибережних захисних смуг та інших природних елементів агроландшафту. Порушення рослинного покриву може сприяти розвитку водної й вітрової ерозії, зменшенню запасів ґрунтової вологи та надходженню завислих речовин і забруднювачів до водних об'єктів.

Стан ґрунтів безпосередньо впливає на якість поверхневих і підземних вод. Поверхневий стік із сільськогосподарських територій, присадибних ділянок, доріг і забудованих площ може переносити до водних об'єктів частинки ґрунту, поживні речовини, паливно-мастильні матеріали та інші забруднювачі. Найбільш чутливими є долини річок, заплавні території, водоохоронні зони та ділянки з підвищеним поверхневим стоком.

Важливим чинником формування екологічного стану є технічний стан систем водопостачання та водовідведення. Зношеність водопровідно-каналізаційних мереж, застарілі очисні споруди та обмежене охоплення населених пунктів централізованим водовідведенням створюють ризики забруднення ґрунтів і підземних вод. Централізована каналізація частково функціонує лише в місті Лебедині, тоді як у більшості сільських населених пунктів використовуються вигрібні ями. У поєднанні зі значною кількістю шахтних колодязів це підвищує залежність якості питної води від санітарного стану прилеглих територій.

Суттєвий вплив на земельні та водні ресурси має система управління відходами. Послугами зі збирання та вивезення побутових відходів охоплено лише 22% населення громади, а у Стратегії зафіксовано наявність несанкціонованих сміттєзвалищ. Полігон побутових відходів не відповідає санітарним та екологічним нормам. Недостатній розвиток роздільного збирання, компостування та перероблення відходів може спричинити забруднення ґрунтів, поверхневих і підземних вод, утворення неприємних запахів, засмічення природних територій та погіршення санітарного стану населених пунктів.

Стан атмосферного повітря формується під впливом промислових підприємств, автомобільного транспорту, індивідуальних систем опалення, сільськогосподарської діяльності та поводження з відходами. Потенційними локальними джерелами викидів є підприємства машинобудівної, нафтопереробної, харчової, деревообробної та хімічної промисловості. Значна зношеність автомобільних доріг, яка відповідно до Стратегії становить близько 70%, може додатково сприяти запиленню територій і збільшенню викидів автотранспорту через погіршення умов руху.

Кліматичні умови впливають на інтенсивність більшості екологічних процесів. Підвищення температури повітря, нерівномірність опадів і сезонні зміни зволоження можуть посилювати дефіцит ґрунтової вологи, ризики посух, пожеж, погіршення стану рослинності та зменшення рівня води малих річок. Водночас інтенсивні опади можуть збільшувати поверхневий стік, ерозію ґрунтів і надходження забруднювачів до водойм.

Результати аналізу супутникових знімків NDVI за період із 1 червня до 31 серпня 2025 року свідчать про переважання на території громади ділянок із розвиненим рослинним покривом. Просторові відмінності індексу пов'язані з поєднанням лісових масивів, сільськогосподарських угідь, луків, заплав, забудованих територій і водних об'єктів. Сезонні матеріали індексу вологості NDMI демонструють істотну просторову та сезонну мінливість зволоження: найбільша вологість характерна для водних об'єктів, заплав, лісів і понижених ділянок рельєфу, тоді як сільськогосподарські та відкриті території більш чутливі до дефіциту вологи.

Ліси, заплавні луки, водно-болотні угіддя, території природно-заповідного фонду та елементи Смарагдової мережі виконують стабілізувальну функцію. Вони підтримують оселища видів рослин і тварин, забезпечують міграційні зв'язки, утримують вологу та зменшують негативний вплив господарської діяльності. Фрагментація природних територій, розорювання земель, забруднення водних об'єктів, несанкціоноване видалення відходів і проведення будівельних робіт без урахування природоохоронних обмежень можуть послаблювати ці функції.

Екологічний стан безпосередньо взаємопов'язаний зі здоров'ям населення та станом матеріальних активів. Забруднення питної води, атмосферного повітря і ґрунтів, накопичення відходів, шумове навантаження та погіршення якості рекреаційних територій можуть створювати додаткові ризики для населення. Одночасно зношені комунальні мережі, дороги, очисні споруди й інші об'єкти інфраструктури є не лише наслідком недостатнього фінансування, а й потенційним джерелом екологічних проблем.

Окремим фактором є воєнні дії. Ракетні обстріли та атаки безпілотних літальних апаратів призводять до пошкодження житлових будинків, енергетичних об'єктів, складів сільськогосподарських підприємств та іншої критичної інфраструктури. Такі пошкодження можуть супроводжуватися утворенням відходів руйнування, локальним забрудненням земель, водних

ресурсів і атмосферного повітря, а також збільшенням навантаження на комунальні та аварійно-рятувальні служби.

Таким чином, основними взаємопов'язаними чинниками екологічного стану громади є:

- інтенсивне сільськогосподарське використання земель і стан ґрунтового покриву;
- стан річок, підземних вод, заплав і прибережних територій;
- зношеність водопровідно-каналізаційних та очисних споруд;
- недостатнє охоплення населення організованим збиранням відходів;
- діяльність промислових і сільськогосподарських підприємств;
- транспортне навантаження та незадовільний стан доріг;
- сезонні зміни температури й зволоження;
- збереженість лісів, природно-заповідних територій та екологічних коридорів;
- пошкодження об'єктів унаслідок воєнних дій.

Узагальнена характеристика основних компонентів довкілля та чинників впливу наведена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Поточний стан компонентів довкілля Лебединської міської територіальної громади

Компонент довкілля	Поточний стан	Основні фактори впливу
Біорізноманіття (флора та фауна)	Природні комплекси громади представлені лісами, чагарниками, лучно-степовою, водною та водно-болотною рослинністю. Площа лісових земель становить 40 556,3 га, чагарників – 507,8 га. Серед лісоутворювальних видів переважають сосна звичайна – 49,3% і дуб звичайний – 34,8%. Осередками збереження біорізноманіття є заплави річок, болота, лісові масиви, природно-заповідні території та елементи Смарагдової мережі. Комплексна інвентаризація видів флори та фауни у Стратегії не наведена.	Розорювання земель, застосування гербіцидів і добрив, забруднення водних об'єктів, осушення та зміна гідрологічного режиму, фрагментація природних оселищ, лісогосподарська діяльність, пожежі, рекреаційне навантаження, кліматичні зміни та воєнні дії.
Земельні ресурси	Загальна площа земельного фонду становить 164 756,8 га. Землі сільськогосподарського призначення займають 112 487,5 га, або 68,27%, ліси та інші лісовкриті площі – 41 334,2 га, або 25,9%, землі під водою – 2 178,2 га, забудовані землі – 4 944,1 га. Площа сільськогосподарських угідь	Інтенсивне сільськогосподарське використання, висока розораність, концентрація земель у великих землекористувачів, ерозійні процеси, забудова, прокладання інфраструктури,

Компонент довкілля	Поточний стан	Основні фактори впливу
	становить 109 238,9 га. П'ять найбільших землекористувачів обробляють 33 568 га, або близько 30,7% земель сільськогосподарського призначення.	видобування корисних копалин, несанкціоновані сміттєзвалища та воєнне забруднення територій.
Ґрунти	Основну частину території громади – 70,2% – займають чорноземи. Переважають темно-сірі опідзолені, чорноземи опідзолені глеюваті, лучно-чорноземні та лучні ґрунти. Також поширені ясно-сірі й сірі опідзолені, лучно-болотні, торфувато-болотні, дернові глейові та розмиті піщані ґрунти. Розчленованість території ярами й балками створює передумови для ерозії та змиву ґрунту.	Інтенсивний обробіток земель, застосування добрив і засобів захисту рослин, виснаження чорноземів, розорювання прибережних територій і схилів, водна та вітрова ерозія, ущільнення ґрунту, засмічення відходами, забруднення паливно-мастильними речовинами та наслідки бойових дій.
Надра	У громаді експлуатуються Лебединське газоконденсатне та Новотроїцьке нафтогазоконденсатне родовища. Наявні Великовисторопське родовище торфу, яке не розробляється, прояви титан-цирконієвої мінералізації, поклади будівельних пісків і цегельно-черепичних суглинків. Розробляються родовища Лебединське-I та Лебединське родовище суглинків. Використовуються підземні питні води та лікувальні мінеральні води Токарівсько-Бережківського родовища.	Видобування нафти, газу, газового конденсату, піску, суглинків і підземних вод; порушення земель під час розроблення кар'єрів; утворення відходів видобування; ризики забруднення ґрунтів і підземних вод; будівельна діяльність.
Клімат	Клімат помірно континентальний. Середньорічна температура повітря становить +7,4 °С, середня температура січня – –6,1 °С, липня – +20,7 °С. Річна кількість опадів – близько 500 мм. Територія належить до зони недостатнього зволоження з гідротермічним коефіцієнтом 1,0–1,3. Лісові масиви впливають на формування місцевого мікроклімату.	Глобальні кліматичні зміни, підвищення температури, нерівномірність опадів, посухи та маловоддя, зміна структури земного покриву, вирубування лісів, викиди парникових газів, промисловість, транспорт та індивідуальне опалення.
Атмосферне повітря	Радіаційний фон перебуває у звичних межах і є нижчим за контрольний рівень. У Стратегії	Промислові підприємства машинобудівної, нафтопереробної, харчової,

Компонент довкілля	Поточний стан	Основні фактори впливу
	наведено дані за 2024 рік щодо діоксиду азоту, діоксиду сірки, оксиду вуглецю, аміаку, метану, завислих частинок, формальдегіду, сірководню, сполук заліза та пилу. Водночас комплексної оцінки якості повітря і динаміки викидів у громаді не наведено.	деревообробної та хімічної галузей; автомобільний транспорт; індивідуальне опалення; сільськогосподарська техніка; пил із доріг та оброблюваних земель; спалювання сухої рослинності й відходів; пожежі та воєнні дії.
Водні ресурси	Річкова мережа належить до басейну Дніпра і представлена річкою Псел та її притоками, зокрема Ворожбою, Вільшанкою, Грунню, Ташанню і Леганню. Загальна довжина річкової мережі становить 468 км. У громаді наявні 235 ставків, озер і малих водосховищ загальною площею близько 1 083,5 га. Озеро Лебедине майже втратило водне дзеркало, замулене та заросле рослинністю. Стан більшості ставків оцінюється як незадовільний. У 2025 році у поверхневій водні об'єкти скинуто 0,117 млн м³ зворотних вод, із них 0,093 млн м³ у Стратегії віднесено до забруднених.	Скидання недостатньо очищених стічних вод, застарілі очисні споруди, зношені каналізаційні мережі, вигрібні ями, поверхневий стік із сільськогосподарських земель, забруднення добривами та органічними сполуками, надмірна зарегульованість річок, замулення, зменшення опадів, високі температури, засмічення прибережних територій.
Ландшафт і рельєф	Територія має полого-горбистий рівнинний рельєф із загальним пониженням до річки Псел. Поширені вододільні плато, річкові долини, балки та яри. Відмітки висот у наведеному в Стратегії профілі змінюються від 107 до 192 м, а найбільші висоти на Псельсько-Сульському вододілі досягають 235 м. Яружно-балкова мережа супроводжується зсувами, обвалами й інтенсивним змивом ґрунтів.	Розорювання схилів, водна ерозія, вирубування захисної рослинності, забудова, прокладання доріг та інженерних мереж, видобування піску і суглинків, господарське освоєння річкових долин та воєнне порушення земель.
Природно-заповідний фонд	Відповідно до Стратегії, у громаді налічується 25 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 6 976,05 га: один об'єкт загальнодержавного та 25 об'єктів місцевого значення. Серед них – озеро Шелехівське, природний заповідник «Михайлівська цілина», заказники «Шелехівський»,	Господарська діяльність на прилеглих територіях, розорювання земель, зміна водного режиму, забруднення вод і ґрунтів, рекреаційне навантаження, пожежі, відсутність установлених у натурі меж окремих об'єктів,

Компонент довкілля	Поточний стан	Основні фактори впливу
	«Ворожбянський», «Галине болото», «Катеринівський», «Городище», «Межиріцький заказник» та інші об'єкти.	кліматичні зміни та воєнні ризики.
Смарагдова мережа	У межах або поблизу території громади розташовані прийняті території Смарагдової мережі «Долина верхнього Псла» – UA0000033 та «Природний заповідник “Михайлівська цілина”» – UA0000050. Також визначено запропоновану територію «Долина річки Грунь у Сумській області» – UA0000407.	Зміна або знищення природних оселищ, фрагментація екосистем, розорювання, зміна гідрологічного режиму, забруднення водних об'єктів, лісгосподарська й рекреаційна діяльність, будівництво, пожежі, кліматичні зміни та воєнні дії.
Здоров'я населення	Чисельність населення громади скорочується: у 2017–2025 роках зменшення становило 12,3%. Природний приріст стабільно від'ємний; у 2025 році народилося 134 особи, померло 670 осіб, природне скорочення становило 536 осіб. Медичну допомогу забезпечують Лебединська лікарня на 227 ліжок, Центр первинної медико-санітарної допомоги та 17 кабінетів невідкладної медичної допомоги. Амбулаторні послуги надають 17 сімейних лікарів та один педіатр. Показники захворюваності безпосередньо для громади у Стратегії не наведені.	Якість питної води та атмосферного повітря, санітарний стан територій, доступність медичних послуг, дефіцит окремих медичних фахівців, старіння населення, міграція, спосіб життя, соціально-економічні умови, психологічне навантаження, воєнні дії та безпекові ризики

Покращення екологічного стану громади потребує комплексного підходу: модернізація окремого об'єкта без одночасного вдосконалення системи управління відходами, водовідведення, землекористування та охорони природних територій матиме обмежений результат. Пріоритетне значення мають модернізація комунальної інфраструктури, запобігання забрудненню вод, охорона ґрунтів, розширення організованого збирання відходів, збереження природних екосистем і врахування кліматичних та воєнних ризиків під час реалізації заходів Стратегії.

2.14. Прогнозні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено

У разі незатвердження Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади та Плану заходів з її реалізації розвиток громади

відбуватиметься переважно за інерційним сценарієм, без єдиної системи взаємоузгоджених стратегічних цілей, завдань, індикаторів, джерел фінансування та механізмів моніторингу. При цьому незатвердження документів державного планування не означатиме повного припинення господарської діяльності: промислові та сільськогосподарські підприємства, комунальні служби й бюджетні установи продовжуватимуть функціонувати, а окремі місцеві та державні програми можуть реалізовуватися незалежно від Стратегії. Однак виконання запланованих заходів стане менш системним і значною мірою залежатиме від поточних бюджетних можливостей та зовнішньої підтримки.

Відповідно до наведеного у Стратегії інерційного сценарію, зберігатимуться високі безпекові ризики, низька інвестиційна активність, дефіцит фінансових і кадрових ресурсів, повільні темпи відновлення економіки та пошкодженої інфраструктури. Промислові підприємства переважно спрямовуватимуть ресурси на збереження поточної діяльності, а не на модернізацію виробництва. У сільському господарстві можливе скорочення обсягів виробництва, посівних площ і капітальних інвестицій. Обробіток ріллі за інерційним сценарієм прогнозується на рівні до 80% порівняно з довоєнним періодом, а промислові потужності можуть відновитися приблизно до 85%.

Незатвердження Стратегії та Плану заходів може уповільнити реалізацію природоохоронних завдань, зокрема модернізацію водопровідно-каналізаційних мереж, оновлення очисних споруд, розвиток системи управління відходами, охорону природних ресурсів, підвищення енергоефективності, встановлення меж природоохоронних територій та запровадження системи моніторингу довкілля.

У сфері водних ресурсів і комунальної інфраструктури ймовірним є подальше фізичне зношення водопровідних і каналізаційних мереж та збереження недостатньої ефективності очисних споруд. Централізоване водовідведення надалі буде доступним лише для частини міста Лебедина, а у більшості сільських населених пунктів продовжуватимуть використовуватися вигрібні ями. За відсутності модернізації існуватимуть ризики аварій, втрат води, забруднення ґрунтів і підземних вод.

У Стратегії зафіксовано скидання у 2025 році 0,117 млн м³ зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, з яких 0,093 млн м³ віднесено до забруднених. Без реалізації запланованих заходів із модернізації систем водовідведення та очищення стічних вод істотного зменшення такого навантаження не очікується. Можуть зберігатися процеси замулення, заростання і зниження рівня води водних об'єктів. Озеро Лебедине, вода в якому майже відсутня, а дно замулене та заросле рослинністю, надалі втрачатиме свої екологічні й рекреаційні функції. Не покращуватиметься і технічний стан більшості ставків, гребель та водоскидних споруд, який у Стратегії визначено як незадовільний.

У сфері управління відходами зберігатиметься низький рівень охоплення населення послугами зі збирання і вивезення побутових відходів, який станом на початок 2026 року становив 22%. За відсутності розвитку системи організованого збирання, сортування, компостування та перероблення відходів можливе подальше виникнення несанкціонованих сміттєзвалищ, засмічення

природних і сільських територій, забруднення ґрунтів, поверхневих і підземних вод.

Окремим ризиком є продовження експлуатації полігону побутових відходів, який не відповідає санітарним та екологічним нормам. Незатвердження документів може ускладнити залучення фінансування для його закриття та рекультивації до 2030 року, а також для створення передбачених регіональним плануванням пункту підготовки вторинної сировини, об'єкта перевантаження відходів і майданчика централізованого компостування біовідходів.

Стан земельних ресурсів і ґрунтів значною мірою визначатиметься наявними методами сільськогосподарського використання. Можуть зберігатися надмірне розорювання територій, у тому числі схилів і прибережних ділянок, застосування агрохімікатів, виснаження чорноземів, ущільнення ґрунту та ерозійні процеси. Відсутність системних заходів з інвентаризації земель, установлення меж водоохоронних і природоохоронних територій та збереження захисної рослинності підвищуватиме ризики деградації земель і надходження забруднювальних речовин до водних об'єктів.

Для біорізноманіття прогнозується збереження антропогенного навантаження на лісові, лучні, степові, водні та водно-болотні екосистеми. Без реалізації заходів зі збереження природних ресурсів і встановлення в натурі меж об'єктів природно-заповідного фонду можуть посилюватися ризики фрагментації природних оселищ, порушення гідрологічного режиму заплав, засмічення територій і господарського освоєння природоохоронних ділянок. Додатковий вплив матимуть кліматичні зміни, пожежі та воєнні дії.

У сфері атмосферного повітря суттєве покращення не прогнозується. Продовжуватиметься вплив промислових підприємств, автомобільного транспорту, сільськогосподарської техніки, і ндивідуальних систем опалення, спалювання сухої рослинності та побутових відходів. За відсутності енергомодернізації будівель, оновлення комунального транспорту, розвитку відновлюваної енергетики та систематичного моніторингу повітря можливості громади щодо контролю й поступового скорочення викидів залишатимуться обмеженими.

Технічний стан матеріальних активів громади також може погіршуватися. Зношеність автомобільних доріг становить близько 70%, житлово-комунальне господарство характеризується значною зношеністю основних фондів, а водопровідні, каналізаційні та теплові мережі потребують модернізації. Без виконання передбачених Планом заходів ремонтів і реконструкцій збільшуватимуться витрати на аварійне утримання об'єктів, ризики перебоїв у наданні комунальних послуг та ймовірність локального забруднення довкілля внаслідок аварій.

Незатвердження документів може негативно позначитися на збереженні культурної спадщини. Не буде забезпечено системного виконання завдання щодо складання облікової документації, посилення захисту та популяризації пам'яток. За умов недостатнього фінансування можуть погіршуватися технічний стан історичних будівель і традиційний характер історичного середовища.

Соціально-демографічна ситуація, ймовірно, залишатиметься несприятливою. У 2025 році природне скорочення населення становило 536 осіб, а кількість померлих у п'ять разів перевищила кількість народжених. Відповідно до інерційного сценарію, повернення вимушених мігрантів буде повільним, а рівень безробіття знижуватиметься незначними темпами. Недостатня модернізація медичних закладів, систем водопостачання, санітарного очищення та цивільного захисту може опосередковано впливати на якість життя і здоров'я населення.

Зберігатимуться високі ризики, пов'язані з воєнними діями: пошкодження житлових будинків, енергетичних об'єктів, складів сільськогосподарських підприємств та іншої критичної інфраструктури; утворення відходів руйнування; забруднення земель уламками, паливно-мастильними матеріалами та вибухонебезпечними предметами. Без узгодженого стратегічного планування відновлення таких територій і об'єктів може мати фрагментарний характер.

Певним короткостроковим наслідком незатвердження Стратегії може бути уникнення локальних впливів, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією доріг, прокладанням інженерних мереж, створенням нових виробничих та інфраструктурних об'єктів. До таких впливів належать тимчасове запилення, шум, утворення будівельних відходів, порушення ґрунтового покриву та видалення рослинності. Проте ці позитивні наслідки матимуть локальний і тимчасовий характер та не компенсуватимуть довгострокових негативних тенденцій, пов'язаних зі зношенням інфраструктури, забрудненням вод і ґрунтів, недостатнім управлінням відходами та втратою природних і культурних цінностей.

Отже, за умови незатвердження Стратегії та Плану заходів істотного покращення стану довкілля громади не очікується. Найбільш імовірним буде збереження або поступове посилення наявних екологічних проблем. Водночас масштаби прогнозованих змін значною мірою залежатимуть від тривалості воєнних дій, обсягів державної та міжнародної підтримки, можливостей місцевого бюджету й виконання інших чинних державних, регіональних та місцевих програм.

РОЗДІЛ 3

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Реалізація Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади передбачає виконання комплексу організаційних, соціальних, інфраструктурних і природоохоронних завдань. Частина з них пов'язана з будівництвом, реконструкцією, ремонтом і модернізацією об'єктів, унаслідок чого можливі зміни у використанні окремих територій та виникнення локального впливу на компоненти довкілля.

Для визначення територій, які ймовірно зазнають впливу, проаналізовано завдання Плану заходів, що стосуються створення індустріального парку, розвитку енергетичної, дорожньо-транспортної та житлово-комунальної інфраструктури, модернізації закладів соціальної сфери, облаштування об'єктів управління відходами, благоустрою територій, охорони природних ресурсів і формування безбар'єрного середовища.

План заходів сформовано переважно на рівні програм місцевого розвитку та стратегічних завдань. Документ не містить окремих паспортів більшості проєктів, координат і площ земельних ділянок, переліку конкретних об'єктів, технологічних характеристик та проєктних потужностей. Тому території й види впливу в таблиці 3.1 визначено попередньо, відповідно до функціонального спрямування передбачених заходів.

Таблиця 3.1.

Опис територій, які ймовірно зазнають впливу внаслідок зміни, або доповнення їх функціонального призначення відповідно до проєктів місцевого розвитку

№	Функціональне призначення території	Планована зміна / проєктний вплив	Розташування*	Імовірний негативний вплив на довкілля
1	Території промислового призначення	Завдання 1.3.1 «Створення індустріального парку»: формування території для розміщення промислових, логістичних, інженерних та обслуговуючих об'єктів	Конкретна земельна ділянка, її площа та місце розташування у Плані заходів не визначені	Вилучення або трансформація земель; порушення ґрунтового і рослинного покриву; будівельний шум і пил; утворення відходів; збільшення транспортного навантаження. Під час експлуатації можливі викиди в атмосферне повітря, утворення стічних вод і виробничих відходів. Масштаб впливу залежатиме від місця розташування парку та видів діяльності його учасників.

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

№	Функціональне призначення території	Планована зміна / проєктний вплив	Розташування*	Імовірний негативний вплив на довкілля
2	Території громадської та цивільної безпеки	Завдання 2.1.1 і 2.1.2: створення безпечних умов проживання, розвиток сил цивільного захисту, ремонт, реконструкція, облаштування або будівництво захисних споруд, удосконалення матеріально-технічної бази пожежної охорони та служб безпеки	Населені пункти громади; конкретні об'єкти та адреси у Плані заходів не визначені	Під час будівельних і ремонтних робіт можливі короткострокові шумові та пилові впливи, утворення будівельних відходів, локальне порушення ґрунтового покриву. Для робіт у межах наявних будівель істотна зміна функціонального призначення територій не очікується.
3	Території енергетичної інфраструктури	Завдання 2.1.3 «Енергетична безпека»: модернізація енергетичної інфраструктури, підвищення енергоефективності та розвиток об'єктів відновлюваної енергетики	Територія громади; конкретні об'єкти, земельні ділянки, потужність і технології Планом заходів не визначені	Під час будівництва та монтажу можливі шум, запилення, утворення відходів, порушення ґрунтів і рослинності. У разі розміщення нових енергетичних об'єктів можливі зміна ландшафту, вилучення земель і вплив на біорізноманіття. Водночас енергомодернізація матиме довгостроковий позитивний вплив завдяки скороченню споживання енергії та викидів.
4	Території транспортної інфраструктури	Завдання 2.2.2: будівництво, реконструкція, капітальний і поточний ремонт автомобільних доріг та тротуарів	Автомобільні дороги, вулиці та тротуари населених пунктів громади; конкретний перелік ділянок у Плані заходів відсутній	Тимчасове підвищення рівня шуму та запиленості; викиди будівельної техніки; утворення відходів асфальтобетону та будівельних матеріалів; можливе пошкодження придорожньої рослинності й ущільнення ґрунту. Під час експлуатації зберігатимуться викиди, шум і забруднений поверхневий стік від автомобільного транспорту.
5	Території транспортного обслуговування населення	Завдання 2.2.1: забезпечення транспортної доступності та належної якості обслуговування пасажирів, можливе облаштування і модернізація зупинок та інших об'єктів транспортного обслуговування	Населені пункти та маршрути громадського транспорту громади; конкретні об'єкти не визначені	Короткострокове утворення шуму, пилу й будівельних відходів під час облаштування об'єктів. Можливе локальне порушення ґрунту та рослинності. Збільшення інтенсивності транспортного руху може супроводжуватися додатковими викидами і шумовим навантаженням.
6	Території житлово-комунальної інфраструктури	Завдання 2.3.1: реконструкція, ремонт і модернізація об'єктів водопостачання, водовідведення, теплопостачання та іншої комунальної інфраструктури	Місто Лебедин та населені пункти громади; конкретні мережі, споруди й адреси Планом заходів не визначені	Під час прокладання та ремонту мереж можливі порушення ґрунтового покриву, видалення рослинності, запилення, шум, тимчасове обмеження руху, утворення будівельних відходів. Існує ризик локального забруднення ґрунтів і вод у разі аварій або неналежного поводження з демонтованими матеріалами. Після завершення робіт очікується зменшення втрат води й ризиків забруднення.

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

№	Функціональне призначення території	Планована зміна / проєктний вплив	Розташування*	Імовірний негативний вплив на довкілля
7	Території благоустрою, зелені та рекреаційні зони	Завдання 2.3.2 «Належне утримання території громади»: благоустрій населених пунктів, модернізація зовнішнього освітлення, облаштування та реконструкція парків, скверів, зон відпочинку і дитячих майданчиків	Парки, сквери, вулиці, площі та інші території загального користування; конкретні об'єкти не визначені	Можливі тимчасові шумові й пилові впливи, утворення будівельних і рослинних відходів, ущільнення ґрунту та пошкодження зелених насаджень. У разі надмірного замощення можливе зменшення водопроникності поверхні. За умови збереження насаджень переважатиме позитивний вплив.
8	Території об'єктів споживчого ринку та комерційного призначення	Завдання 2.3.3: розвиток інфраструктури споживчого ринку, можливе створення або облаштування торговельних та обслуговуючих об'єктів	Населені пункти громади; види об'єктів, їх кількість та адреси у Плані заходів не визначені	У разі нового будівництва можливі локальне вилучення земель, порушення ґрунтів, шум, пил і будівельні відходи. Під час експлуатації можливе збільшення утворення побутових відходів, транспортного навантаження, споживання води та енергії.
9	Території соціального захисту та ветеранської інфраструктури	Завдання 2.4.1: організація ветеранського простору, покращення умов надання соціальних послуг; завдання 2.4.5 – забезпечення соціального захисту та створення належних умов для проживання внутрішньо переміщених осіб	Наявні або майбутні об'єкти соціальної інфраструктури громади; конкретні приміщення й земельні ділянки не визначені	Під час ремонту, реконструкції або будівництва можливі короткострокові шумові та пилові впливи, утворення будівельних відходів, збільшення руху техніки. Під час експлуатації – зростання споживання води й енергії та утворення побутових відходів.
10	Території закладів охорони здоров'я	Завдання 2.4.2: підвищення доступності медичних послуг, оновлення матеріально-технічної бази, можливі ремонт, реконструкція та оснащення медичних закладів	КНП «Лебединська лікарня імені лікаря К.О. Зільберника», Центр первинної медико-санітарної допомоги та інші медичні об'єкти громади; конкретні заходи за кожним об'єктом не визначені	Тимчасові шумові й пилові впливи, утворення будівельних і пакувальних відходів. Під час експлуатації утворюватимуться побутові та медичні відходи, поводження з якими має здійснюватися відповідно до встановлених вимог. Зміна функціонального призначення територій за умови модернізації наявних закладів не очікується.
11	Території закладів освіти	Завдання 2.4.3: створення якісного та безпечного освітнього середовища, ремонт і модернізація будівель, укріплень, протипожежного захисту, харчоблоків та іншої інфраструктури закладів освіти	Заклади дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти громади; конкретний перелік об'єктів Планом заходів не наведений	Короткострокові шум, запилення, утворення будівельних відходів, локальне порушення ґрунту і зелених насаджень. Під час експлуатації можливе збільшення споживання енергії та води, проте модернізація має сприяти підвищенню енергоефективності й безпеки.
12	Території фізичної культури і спорту	Завдання 2.4.4: модернізація спортивної інфраструктури, можливе будівництво та реконструкція стадіонів, спортивних залів, майданчиків і басейнів	Населені пункти та заклади освіти громади; конкретні земельні ділянки й об'єкти не визначені	У разі нового будівництва можливі вилучення земель, порушення ґрунтового і рослинного покриву, шум, пил та утворення відходів. Під час експлуатації можливі шумове навантаження, освітлення прилеглих територій, споживання води та енергії.

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

№	Функціональне призначення території	Планована зміна / проєктний вплив	Розташування*	Імовірний негативний вплив на довкілля
13	Території закладів культури та об'єктів культурної спадщини	Завдання 2.4.8: ремонт будівель і приміщень закладів культури, зміцнення їх матеріально-технічної бази, збереження та захист об'єктів культурної спадщини	Заклади культури та пам'ятки культурної спадщини міста Лебедин і сільських населених пунктів; конкретний перелік об'єктів для проведення робіт не визначений	Тимчасове утворення шуму, пилу та будівельних відходів. Під час робіт на пам'ятках або в межах історичних ареалів існує ризик пошкодження автентичних елементів, археологічного шару та традиційного характеру середовища. За умови дотримання охоронних вимог вплив буде переважно позитивним.
14	Території управління відходами	Завдання 3.3.1 «Ефективне управління відходами»: удосконалення системи збирання і транспортування відходів, придбання обладнання, облаштування контейнерних майданчиків, розвиток об'єктів сортування, перевантаження, компостування та інших складових системи управління відходами	Територія громади, наявний полігон і майбутні об'єкти системи управління відходами; конкретні майданчики, їх площа й адреси у Плані заходів не визначені	Під час облаштування об'єктів можливі шум, пил, порушення ґрунтів і рух спеціалізованого транспорту. Під час експлуатації можливі запахи, рознесення легких фракцій, шум, утворення фільтрату та ризик забруднення ґрунтів і вод у разі недотримання технологічних вимог. Належна реалізація заходів матиме значний позитивний екологічний ефект.
15	Природні, водні, лісові та природоохоронні території	Завдання 3.3.2 «Охорона та раціональне використання природних ресурсів»: заходи зі збереження земельних, водних і лісових ресурсів, ґрунтів, природних місць та природоохоронних об'єктів	Водні об'єкти, ліси, земельні ресурси, об'єкти природно-заповідного фонду та інші природні території громади; конкретні місця проведення заходів не визначені	Під час інженерних або відновлювальних робіт можливі тимчасове замулення води, порушення берегів і ґрунтів, шум, видалення рослинності та турбування тварин. За належного планування довгостроковий вплив має бути позитивним – зменшення забруднення та відновлення природних територій.
16	Території громадської забудови та об'єкти публічних послуг	Завдання 3.2.1, 3.5.1 і 3.5.2: розширення переліку адміністративних послуг, створення безбар'єрного фізичного середовища, впровадження принципів універсального дизайну, облаштування входів, пандусів, маршрутів та інших елементів доступності	Адміністративні будівлі, заклади соціальної сфери, вулиці й території загального користування громади; конкретні об'єкти не визначені	Короткострокові шумові та пилові впливи, утворення будівельних відходів, локальне порушення покриття і ґрунту. Істотного довгострокового негативного впливу за умови проведення робіт у межах наявної забудови не очікується.

*План заходів сформовано переважно на рівні програм і завдань та не містить окремих паспортів проєктів, координат, площ земельних ділянок, проєктних потужностей і конкретних адрес більшості запланованих об'єктів. Тому опис має попередній характер, а точні межі територій впливу можуть бути встановлені після розроблення містобудівної та проєктної документації

Аналіз Плану заходів показує, що найбільший обсяг фінансування передбачено для покращення дорожньо-транспортної інфраструктури. На виконання завдання 2.2.2 щодо будівництва, реконструкції, капітального і поточного ремонту автомобільних доріг та тротуарів заплановано 2 809 276,8 тис. грн. Унаслідок реалізації цих робіт основного короткострокового впливу можуть зазнати території вздовж автомобільних доріг, вулиць і тротуарів населених пунктів громади. Вплив буде пов'язаний із роботою будівельної техніки, утворенням шуму, пилу, відходів асфальтобетону, порушенням придорожніх ґрунтів і рослинності. Водночас ремонт доріг повинен сприяти підвищенню безпеки руху та зменшенню запиленості від незадовільного дорожнього покриття.

Найбільш суттєва потенційна зміна функціонального призначення території пов'язана із завданням 1.3.1 «Створення індустріального парку», на реалізацію якого передбачено 103 630,0 тис. грн. Створення такого об'єкта може потребувати формування окремої земельної ділянки, прокладання інженерних мереж, будівництва під'їзних шляхів і розміщення виробничих та логістичних об'єктів. Імовірний вплив буде залежити від місця розташування індустріального парку, площі території, переліку майбутніх виробництв і застосовуваних технологій. Оскільки ці відомості у Плані заходів відсутні, детально оцінити масштаби впливу на цьому етапі неможливо.

Реалізація завдання 2.1.3 «Енергетична безпека», орієнтовний обсяг фінансування якого становить 122 349,8 тис. грн, може охоплювати модернізацію енергетичної інфраструктури, підвищення енергоефективності та створення об'єктів відновлюваної енергетики. Реконструкція наявних об'єктів спричинятиме переважно тимчасові будівельні впливи. У разі спорудження нових об'єктів можливими є вилучення земель, порушення ґрунтового і рослинного покриву та зміна візуальних характеристик ландшафту. У довгостроковій перспективі енергомодернізація повинна сприяти скороченню споживання енергетичних ресурсів і підвищенню стійкості критичної інфраструктури.

Заходи з підвищення якості житлово-комунальних послуг передбачають фінансування в обсязі 30 398,5 тис. грн. Їх реалізація може включати ремонт і реконструкцію мереж водопостачання, водовідведення, тепlopостачання та інших інженерних об'єктів. Під час проведення робіт можливі локальне порушення ґрунту, видалення рослинності, утворення будівельних відходів, шум і тимчасове обмеження транспортного руху. Водночас оновлення зношених мереж і очисних споруд має важливе позитивне значення, оскільки сприятиме зменшенню втрат води, аварійності та ризиків забруднення ґрунтів і водних ресурсів.

Окрему групу становлять заходи з модернізації закладів охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, культури та фізичної культури і спорту. Якщо роботи проводитимуться в межах наявних будівель і земельних ділянок, зміна функціонального призначення територій не очікується, а вплив матиме короткостроковий і локальний характер. У разі нового будівництва спортивних,

соціальних або інших об'єктів можливими є вилучення земель, порушення ґрунтів і рослинності, збільшення споживання води й енергії, утворення побутових відходів та додаткове транспортне навантаження.

Під час виконання ремонтних і реставраційних робіт на об'єктах культурної спадщини особливого значення набуває збереження їхніх автентичних елементів, археологічного шару та традиційного характеру історичного середовища. Відсутність у Плані заходів конкретного переліку пам'яток, на яких проводитимуться роботи, не дає можливості визначити точні території потенційного впливу.

Завдання 3.3.1 «Ефективне управління відходами» передбачає фінансування в обсязі 1 194,0 тис. грн. Заплановані заходи можуть охоплювати облаштування контейнерних майданчиків, придбання обладнання та розвиток інших елементів системи управління відходами. Їх реалізація може супроводжуватися локальним шумом, рухом спеціалізованого транспорту, утворенням запахів та ризиком забруднення ґрунтів і вод у разі недотримання технологічних вимог. Водночас удосконалення системи збирання, сортування, транспортування та оброблення відходів матиме позитивний вплив через зменшення кількості несанкціонованих сміттєзвалищ і засмічення території громади.

На виконання завдання 3.3.2 «Охорона та раціональне використання природних ресурсів» передбачено 13 200,0 тис. грн. Заходи можуть проводитися на водних об'єктах, земельних, лісових і природоохоронних територіях. Під час інженерних або відновлювальних робіт не виключені короткострокове замулення води, порушення берегів, ґрунтів і рослинності, а також турбування тварин. Проте за належного планування довгостроковий вплив таких заходів має бути позитивним.

Створення безбар'єрного фізичного середовища та впровадження принципів універсального дизайну переважно здійснюватимуться в межах сформованої забудови. Імовірний негативний вплив обмежуватиметься періодом проведення ремонтно-будівельних робіт і полягатиме в утворенні шуму, пилу та будівельних відходів. Істотного довгострокового негативного впливу від таких заходів не очікується.

За результатами аналізу встановлено, що більшість передбачених Планом заходів стосується ремонту, реконструкції, модернізації та оснащення наявних об'єктів. Тому для переважної частини заходів зміна функціонального призначення територій не прогнозується. Імовірний негативний вплив буде переважно локальним, короткостроковим і пов'язаним із проведенням будівельних та ремонтних робіт.

Найбільш значні потенційні зміни територій та довгострокові впливи можуть бути пов'язані зі створенням індустріального парку, нових енергетичних об'єктів, об'єктів управління відходами, спортивної, соціальної та комерційної інфраструктури. Однак План заходів не визначає їхнього точного місця розташування, площі, проєктної потужності й технологічних параметрів, у зв'язку із чим оцінювання можливих наслідків має попередній стратегічний характер.

Під час подальшої деталізації заходів вибір земельних ділянок і проєктних рішень доцільно здійснювати з урахуванням розташування житлової забудови, водних об'єктів, лісів, територій природно-заповідного фонду, елементів Смарагдової мережі та об'єктів культурної спадщини. Це дасть змогу уникнути розміщення потенційно небезпечних об'єктів у межах екологічно й культурно чутливих територій та мінімізувати негативний вплив на довкілля і здоров'я населення.

Загалом реалізація інфраструктурних і природоохоронних заходів Плану за умови дотримання екологічних вимог повинна забезпечити переважно позитивні довгострокові зміни: модернізацію зношених мереж, покращення стану доріг, підвищення енергоефективності, удосконалення системи управління відходами, зменшення аварійності та поліпшення якості публічних послуг у громаді.

Результати оцінювання свідчать, що реалізація Стратегії не передбачає наслідків, віднесених до категорії однозначного негативного впливу («Так»). Для переважної більшості розглянутих питань негативний вплив не очікується.

Водночас імовірні впливи визначено щодо викидів від стаціонарних і пересувних джерел, можливого збільшення скидів у поверхневі води, порушення та ущільнення ґрунтового покриву, розвитку сільськогосподарського виробництва, змін потреб у житлі, транспортній і комунальній інфраструктурі. Такі наслідки можуть виникати переважно під час будівельних, ремонтних та інфраструктурних робіт і, як правило, матимуть локальний та короткостроковий характер (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії
відповідно до контрольного переліку**

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Планом заходів)
	Так	Ймо- вірно	Ні	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?		●		2.1.3. Енергетична безпека
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		●		2.2.1. Забезпечення транспортної доступності та належної якості обслуговування пасажирів
3. Погіршення якості атмосферного повітря?			●	
4. Появу джерел неприємних запахів?			●	3.3.1. Ефективне управління відходами
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			●	2.1.3. Енергетична безпека
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?		●		3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів 3.3.1. Ефективне управління відходами

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Планом заходів)
	Так	Ймовірно	Ні	
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			•	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			•	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			•	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			•	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			•	
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			•	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			•	
14. Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?			•	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидаю або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			•	
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			•	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів та небезпечних відходів?			•	3.3.1. Ефективне управління відходами
Земельні ресурси				
18. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		•		3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів 3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком
19. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			•	
20. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			•	
21. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			•	
22. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			•	

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Планом заходів)
	Так	Ймо- вірно	Ні	
23. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад?			•	
Біорізноманіття (у т.ч. елементи Смарагдової мережі)				
24. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			•	3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком
25. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			•	
26. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?		•		1.3.2. Сприяння у забезпеченні потреб промислового та агропромислового комплексів у висококваліфікованих кадрах 1.3.3. Популяризація виробництва і споживання місцевої сільськогосподарської продукції та продовольства
27. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			•	
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			•	1.1.4. Розробка пропозицій щодо розвитку туристичної інфраструктури, промоція туристичних можливостей
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			•	2.4.8. Розвиток культури та культурного розмаїття, зміцнення, матеріально-технічної бази закладів культури, збереження об'єктів культурної спадщини
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			•	
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?		•		
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?		•		
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?		•		2.2.1. Забезпечення транспортної доступності та належної якості обслуговування пасажирів
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?		•		2.2.1. Забезпечення транспортної доступності та належної якості обслуговування пасажирів
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?		•		2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Планом заходів)
	Так	Ймовірно	Ні	
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			•	2.4.1. Покращення якості надання соціальних послуг та підвищення рівня підтримки соціально-вразливих верств населення, зокрема через організацію ветеранського простору 2.4.2. Підвищення доступності медичних послуг 2.4.3. Створення якісного та безпечного освітнього середовища в закладах освіти 2.4.4. Сприяння розвитку фізичної культури і спорту 2.4.5. Забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб 2.4.6. Забезпечення реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, підтримка сім'ї та дітей. Запобігання та протидія торгівлі людьми. 2.4.7. Забезпечення оздоровленням та відпочинком дітей пільгових категорій
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			•	
42. Погіршення екологічного моніторингу?			•	3.1.2. Залучення громадськості до процесів формування та реалізації проєктів місцевого значення 3.1.3. Підтримка, популяризація ініціатив, проєктів та діяльності інститутів громадянського суспільства 3.1.4. Проведення публічних та інформаційних заходів щодо реалізації місцевої та регіональної політики 3.1.5. Розбудова, орієнтованого на інтереси людей, відкритого інформаційного суспільства. Підвищення рівня обізнаності громадськості з актуальних питань розвитку громади
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			•	1.3.2. Сприяння у забезпеченні потреб промислового та агропромислового комплексів у висококваліфікованих кадрах 1.3.3. Популяризація виробництва і споживання місцевої сільськогосподарської продукції та продовольства
Інше				
45 Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			•	2.1.3. Енергетична безпека
46 Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			•	2.1.3. Енергетична безпека
47 Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			•	

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Планом заходів)
	Так	Ймо- вірно	Ні	
48 Суттєве порушення якості природного середовища?			•	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			•	
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			•	

Окремої уваги потребує передбачене Планом заходів завдання 1.3.1 щодо створення індустріального парку, реалізація якого може супроводжуватися найбільш суттєвим серед запланованих заходів впливом на довкілля. На етапі будівництва можливими є порушення та ущільнення ґрунтового покриття, утворення будівельних відходів, запилення, шум і збільшення транспортного навантаження. Під час функціонування парку потенційний вплив може бути пов'язаний із викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря, утворенням виробничих і побутових відходів, споживанням водних та енергетичних ресурсів, утворенням стічних вод і збільшенням інтенсивності руху транспорту. Масштаб і характер такого впливу залежатимуть від місця розташування індустріального парку, видів діяльності його учасників, виробничих потужностей та застосованих технологій. Тому на подальших стадіях планування необхідно забезпечити дотримання вимог природоохоронного законодавства, санітарно-захисних зон та, за наявності законодавчих підстав, проведення оцінки впливу на довкілля для окремих об'єктів і видів діяльності.

Зниженню екологічних ризиків сприятимуть передбачені Планом заходів завдання з енергетичної безпеки, розвитку громадського транспорту, модернізації житлово-комунальної інфраструктури, управління відходами, охорони природних ресурсів, удосконалення землекористування, підвищення доступності медичних і соціальних послуг, а також залучення громадськості до прийняття рішень.

РОЗДІЛ 4

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

На підставі аналізу Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади та Плану заходів з її реалізації визначено основні екологічні проблеми й фактори ризику, які впливають або потенційно можуть впливати на стан довкілля та здоров'я населення. У таблиці 4.1 наведено характеристику цих проблем, можливі наслідки, а також завдання Стратегії і Плану заходів, спрямовані на їх розв'язання або мінімізацію.

Таблиця 4.1

Опис основних екологічних проблем і ризиків впливу на здоров'я населення та проєктні рішення передбачені Стратегією

№	Екологічна проблема / фактор ризику	Характеристика проблеми	Потенційний вплив на здоров'я населення та довкілля	Проєктні рішення та завдання, передбачені Стратегією і Планом заходів
1	Воєнні та техногенні ризики	Відповідно до Стратегії, воєнні дії створюють невизначеність для розвитку громади. Унаслідок атак агресора та пошкодження енергетичних об'єктів виникають перебої з електропостачанням.	Загроза життю і здоров'ю населення; пошкодження житлової, транспортної, енергетичної та комунальної інфраструктури; утворення відходів руйнування; локальне забруднення ґрунтів, вод і атмосферного повітря.	2.1.1. Сприяння створенню безпечних умов проживання та ведення бізнесу; 2.1.2. Створення ефективних сил цивільного захисту та досягнення гарантованого рівня захисту населення і території громади від надзвичайних ситуацій та їх наслідків; 2.1.3. Енергетична безпека.
2	Зниження водності та погіршення стану водних об'єктів	У Стратегії зазначено зниження рівня води річок через недостатню кількість опадів, високі температури та надмірну зарегульованість водотоків. Вода в озері Лебедине майже відсутня, його дно замулене та заросле рослинністю. Стан більшості ставків на притоках Псла і Груні визначено як незадовільний; окремі греблі та водоскидні споруди не відповідають сучасним вимогам.	Погіршення стану водних екосистем; скорочення водних біотопів і рекреаційного потенціалу; дефіцит водних ресурсів; замулення водотоків; ризик аварій на гідротехнічних спорудах.	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів; 2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг; 3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком.

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

№	Екологічна проблема / фактор ризику	Характеристика проблеми	Потенційний вплив на здоров'я населення та довкілля	Проектні рішення та завдання, передбачені Стратегією і Планом заходів
3	Забруднення поверхневих вод зворотними водами	Відповідно до Стратегії, суб'єкти господарювання громади здійснюють скидання неочищених або недостатньо очищених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти. Серед основних водокористувачів-забруднювачів річки Вільшанки зазначено КП «Водоканал» м. Лебедин.	Погіршення гіdroхімічного стану річки Вільшанки та басейну Псла; евтрофікація; зменшення біорізноманіття; санітарно-епідеміологічні ризику для населення.	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг; 3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів.
4	Зношеність систем водопостачання та водовідведення	Основними проблемами у цій сфері Стратегія визначає зношеність мереж і застарілі очисні споруди. Більшість сільських населених пунктів не мають централізованого водопостачання та використовують ґрунтові води, які через неглибоке залягання можуть забруднюватися мінеральними й органічними сполуками.	Ризик погіршення якості питної води та виникнення захворювань; аварії на мережах; втрати води; забруднення ґрунтів, підземних і поверхневих вод.	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг; 3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів.
5	Недосконала система управління відходами	У Стратегії зазначено появу несанкціонованих звалищ, неповне впровадження роздільного збирання відходів та невідповідність полігона ТПВ санітарним і екологічним нормам. Полігон має бути рекультивований і закритий до 2030 року.	Забруднення ґрунтів, поверхневих і підземних вод; неприємні запахи; ризик загоряння відходів і забруднення повітря; розмноження шкідників; погіршення санітарного стану території.	3.3.1. Ефективне управління відходами; 2.3.2. Належне утримання території громади. Передбачене входження громади до Сумського кластеру управління відходами, облаштування пункту підготовки вторинної сировини, об'єкта перевантаження та майданчика централізованого компостування біовідходів.
6	Ерозія та деградація ґрунтів	Сільськогосподарські землі займають 112 487,5 га, або 68,27% території громади. Рельєф розчленований густою мережею ярів і балок; поширені інтенсивний змив ґрунтів, зсуви й обвали.	Зниження родючості ґрунтів; втрата гумусового шару; замулення водних об'єктів; пошкодження сільськогосподарських угідь та інфраструктури.	3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком; 3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів.

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

№	Екологічна проблема / фактор ризику	Характеристика проблеми	Потенційний вплив на здоров'я населення та довкілля	Проектні рішення та завдання, передбачені Стратегією і Планом заходів
7	Недостатнє зволоження та прояви кліматичних змін	Територію громади віднесено до зони недостатнього зволоження. Зменшення кількості опадів і високі температури є одними з причин зниження рівня води річок і водойм.	Посилення посушливості; дефіцит водних ресурсів; зниження продуктивності агроєкосистем; підвищення пожежної небезпеки; погіршення стану лісових і водно-болотних екосистем.	2.1.3. Енергетична безпека; 3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів; 3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком.
8	Забруднення атмосферного повітря стаціонарними та пересувними джерелами	На території громади функціонують підприємства машинобудівної, нафтопереробної, харчової, деревообробної та хімічної галузей. Додаткове навантаження формують автомобільний транспорт, опалення та дорожні роботи.	Надходження пилу, оксидів азоту, вуглецю та інших речовин у повітря; ризик захворювань органів дихання і серцево-судинної системи; шумовий вплив.	2.1.3. Енергетична безпека; 2.2.1. Забезпечення транспортної доступності та належної якості обслуговування пасажирів; 2.2.2. Будівництво, реконструкція, капітальний і поточний ремонт автомобільних доріг і тротуарів.
9	Незадовільний стан дорожньої інфраструктури	Загальна протяжність доріг місцевого значення становить 822,25 км, із яких тверде покриття мають 250,6 км. Відповідно до Стратегії, зношеність доріг досягає 70%, а дороги на підходах до міста мають невідповідні технічні параметри та потребують реконструкції.	Підвищення аварійності; утворення пилу; збільшення витрат пального і транспортних викидів; шум; обмеження доступу населення до медичних, освітніх та інших послуг. Під час ремонтних робіт можливі короткострокові пилові й шумові впливи та утворення будівельних відходів.	2.2.1. Забезпечення транспортної доступності та належної якості обслуговування пасажирів; 2.2.2. Проведення будівництва, реконструкції, капітального та поточного ремонтів автомобільних доріг і тротуарів.
10	Ризик антропогенного впливу на біорізноманіття і природоохоронні території	На території громади розташовано 26 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 7 050,25 га, значні лісові масиви, водні об'єкти та елементи Смарагдової мережі. Розвиток промислової, транспортної, сільськогосподарської та рекреаційної інфраструктури може посилити антропогенний тиск на природні комплекси.	Фрагментація природних оселищ; порушення шляхів міграції тварин; скорочення площ природної рослинності; шумове та світлове навантаження; погіршення стану видів і природних оселищ.	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів; 3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком.

№	Екологічна проблема / фактор ризику	Характеристика проблеми	Потенційний вплив на здоров'я населення та довкілля	Проектні рішення та завдання, передбачені Стратегією і Планом заходів
11	Нестабільність енергопостачання і зношеність комунальної інфраструктури	У Стратегії зафіксовано перебої з електропостачанням через пошкодження енергетичних об'єктів. Стан житлово-комунального господарства характеризується значною зношеністю основних фондів і дефіцитом фінансових ресурсів для їх оновлення.	Порушення роботи систем водопостачання, водовідведення, зв'язку, медичних та соціальних закладів; зниження безпеки й комфортності проживання населення; ризик комунальних аварій.	2.1.3. Енергетична безпека; 2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг.
12	Потенційний негативний вплив створення індустріального парку	Планом заходів передбачено завдання 1.3.1 «Створення індустріального парку». Водночас у документах не конкретизовано його місце розташування, площу, склад майбутніх виробництв і технологічні параметри, тому характер впливу може бути оцінений лише попередньо.	Можливе вилучення та ущільнення земель, збільшення площ забудови, викидів в атмосферне повітря, утворення стічних вод і виробничих відходів, споживання води та енергії, транспортного й шумового навантаження. Рівень впливу залежатиме від спеціалізації підприємств і застосованих технологій.	1.3.1. Створення індустріального парку; для мінімізації ризиків мають комплексно враховуватися завдання 3.2.4 щодо просторового розвитку, 3.3.1 щодо управління відходами, 3.3.2 щодо охорони природних ресурсів і 2.3.1 щодо комунальної інфраструктури. Вибір території має здійснюватися з урахуванням природоохоронних, водоохоронних і санітарних обмежень.

Найбільш актуальними екологічними проблемами громади є погіршення стану водних ресурсів, зношеність систем водопостачання та водовідведення, скидання неочищених або недостатньо очищених зворотних вод, незадовільний стан окремих ставків і гідротехнічних споруд, а також зниження рівня води річок та озера Лебедине. Значними залишаються проблеми у сфері управління відходами, зокрема утворення несанкціонованих звалищ, неповне впровадження роздільного збирання відходів та невідповідність наявного полігона ТПВ санітарним і екологічним нормам.

Висока частка сільськогосподарських земель у поєднанні з розчленованим рельєфом зумовлює ризики ерозії, змиву та втрати родючого шару ґрунту. Недостатнє зволоження, високі температури й періоди маловоддя можуть посилювати деградацію земель, дефіцит водних ресурсів і пожежну небезпеку. Додаткове навантаження на довкілля формують промислові підприємства,

автомобільний транспорт, опалення, зношена дорожня та комунальна інфраструктура.

Окрему групу становлять воєнні й техногенні ризики, пов'язані з пошкодженням енергетичних та інших інфраструктурних об'єктів, перебоями у наданні життєво необхідних послуг, утворенням відходів руйнування та можливим локальним забрудненням компонентів довкілля.

Найбільш значним новим потенційним фактором впливу є створення індустріального парку. Оскільки у документах не визначено його точне місце розташування, площу, виробничу спеціалізацію та технологічні параметри, екологічні наслідки цього заходу можуть бути оцінені лише попередньо. Його реалізація може призвести до трансформації земель, збільшення викидів, утворення стічних вод і виробничих відходів, зростання споживання води та енергії, транспортного і шумового навантаження. Тому завдання щодо створення індустріального парку має реалізовуватися у взаємозв'язку із заходами з просторового планування, управління відходами, охорони природних ресурсів і розвитку комунальної інфраструктури.

Передбачені Стратегією і Планом заходів завдання загалом відповідають визначеним проблемам. Основними напрямками реагування є підвищення рівня безпеки, модернізація житлово-комунальної та дорожньої інфраструктури, ефективне управління відходами, раціональне використання природних і земельних ресурсів та забезпечення енергетичної безпеки.

Екологічний стан громади формується під сукупним впливом водогосподарських, комунальних, промислових, транспортних, сільськогосподарських, кліматичних і воєнних факторів. Пріоритетного реагування потребують забруднення та зниження рівня води водних об'єктів, зношеність очисних споруд і мереж, недоліки системи управління відходами, ерозія ґрунтів, воєнні ризики та нестабільність енергопостачання. Реалізація передбачених завдань може сприяти поступовому поліпшенню ситуації за умови їх належного фінансування, урахування природоохоронних обмежень, застосування екологічно безпечних технологій і систематичного моніторингу стану довкілля. Особлива увага має приділятися недопущенню негативного впливу майбутнього індустріального парку на житлову забудову, водні об'єкти, природоохоронні території та здоров'я населення.

РОЗДІЛ 5

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264–ХІІ у статті 20⁴ визначено, що до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

а) забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;

б) участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;

г) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

г) затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище (крім скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення, навколишнього природного середовища за межами відповідної території);

д) видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;

д⁻¹) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;

е) вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697–VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562–VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354–VIII від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 213/95-ВР, введений в дію Постановою ВР 214/95–ВР від 06.06.95) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Відповідно до статті 48 Водного кодексу України спеціальне водокористування передбачає забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв, використання води та скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, у тому числі забір води і скидання забруднюючих речовин зі зворотними водами із застосуванням каналів. Спеціальне водокористування є платним та здійснюється на підставі дозволу.

Відповідно до статті 49 Водного кодексу України дозвіл на спеціальне водокористування видається територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства. Отримання та дотримання умов такого дозволу є обов'язковим у випадках здійснення забору води та скидання забруднюючих речовин зі зворотними водами, які відповідно до законодавства належать до спеціального водокористування.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується»;
- Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами»;

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

- постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів».

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються в Законі України «Про охорону атмосферного повітря» (2707–ХІІ від 16.10.92). Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря»;

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами»;

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря»;

- посібник з інвентаризації джерел викидів в атмосферне повітря;

- максимальні допустимі концентрації та «можливі рівні безпечного ефекту» для забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для заселених територій.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами» та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються розділом III Законом України «Про управління відходами».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560–ХІІ від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059–VIII від 23.05.2017).

Одним із ключових завдань стратегічної екологічної оцінки є визначення ступеня відповідності документа державного планування екологічним цілям та пріоритетам, встановленим міжнародними, національними та регіональними документами у сфері охорони навколишнього природного середовища та

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

забезпечення сталого розвитку. З цією метою було проведено аналіз відповідності проєкту Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади та Плану заходів з її реалізації основним екологічним цілям державної екологічної політики України, міжнародним природоохоронним зобов'язанням України та стратегічним документам регіонального рівня. Оцінювання здійснювалося за основними компонентами довкілля, зокрема атмосферним повітрям, кліматом, водними ресурсами, земельними ресурсами, управлінням відходами, біорізноманіттям та здоров'ям населення.

Результати аналізу наведено у таблиці 5.1, де для кожного екологічного компонента визначено рівень відповідності між цілями екологічної політики та завданнями Стратегії. Оцінка проводилася за трьома рівнями відповідності: повна відповідність (+), часткова відповідність (+/-) та невідповідність (-).

Таблиця 5.1.

Відповідність проєкту Стратегії та Плану заходів екологічним цілям національної політики

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії та Плану заходів, що розглядається	Рівень відповідності ¹
Атмосферне повітря			
Національний рівень			
Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»	Викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від пересувних джерел умовно приведені до оксиду вуглецю з урахуванням відносної агресивності основних забруднювачів зменшаться зі 100% рівня 2015 р. до 70% у 2030 році Викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел зменшаться зі 100% до 85% у 2030 році	2.1.3. Енергетична безпека 2.2.1. Забезпечення транспортної доступності та належної якості обслуговування пасажирів	+
Міжнародний рівень			
Європейський зклений курс	Чиста, безпечна і доступна енергія	2.1.3. Енергетична безпека	+
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Сумської області	Якісні житлово-комунальні послуги та впровадження енергоефективності в житлово-комунальному господарстві	2.1.3. Енергетична безпека	+
Клімат			
Національний рівень			
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 № 483-р «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері	Адаптація до зміни клімату, підвищення опірності та зниження ризиків, пов'язаних із зміною клімату.	2.1.3. Енергетична безпека 3.3.1. Ефективне управління відходами 3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів	+

¹ (+) повна відповідність, (+/-) часткова відповідність, (-) невідповідність

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії та Плану заходів, що розглядається	Рівень відповідності ¹
зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024 – 2026 роках».			
Міжнародний рівень			
Європейський зелений курс	Посилення кліматичної амбіцій (досягнення кліматичної нейтральності)	2.1.3. Енергетична безпека 3.3.1. Ефективне управління відходами	+
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Сумської області	Якісні житлово-комунальні послуги та впровадження енергоефективності в житлово-комунальному господарстві	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг	+
Водні ресурси			
Національний рівень			
Концепція реалізації державної політики у сфері промислового забруднення, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 №402	- Зменшення скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти у 2030 р. до 5% загального обсягу скидів порівняно з 15,7% у 2015 році	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг, у т. ч. Ремонт і ревіталізація трубопроводів, встановлення нових насосних станцій, впровадження сучасної системи очищення стічних вод на території громади 3.3.1. Ефективне управління відходами, у т.ч. реалізація заходів зі зменшення рівня забрудненості території громади та ґрунтових вод відходами різних видів	+
Водна стратегія України на період до 2050 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134	- Забезпечення рівноправного доступу до якісної і безпечної для здоров'я людини питної води і санітарно-профілактичних заходів	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг у т.ч. модернізація засобів індивідуального обліку тепла та води в житлових будинках	+
Міжнародний рівень			
Конвенція про охорону водно-болотних угідь (Рамсарська конвенція)	Охорона важливих водно-болотних угідь	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів	+/-
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Сумської області	Якісне життя та комфортні умови для гармонійного проживання жителів у регіоні	2.3.1. Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг	+
Земельні ресурси			
Національний рівень			
Закон України «Про охорону земель»	Забезпечення підготовки та здійснення організаційних, економічних, екологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання та охорону земель	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів 3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком	+
Міжнародний рівень			
Конвенція про охорону водно-болотних угідь (Рамсарська конвенція)	Охорона важливих водно-болотних угідь	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів	+/-
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Сумської області	Збереження та якість довкілля	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів	+
Відходи			
Національний рівень			

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії та Плану заходів, що розглядається	Рівень відповідності ¹
Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820 / Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р	Визначення та розв'язання ключових проблем розвитку управління відходами в Україні на інноваційних засадах / зменшення захоронення біовідходів та запобігання утворенню відходів	3.3.1. Ефективне управління відходами, у т.ч. удосконалення системи збору ТПВ на території громади та Стимулювання домогосподарств громади та її підприємців зменшувати обсяг відходів, які ними генеруються	+/-
Міжнародний рівень			
Європейська стратегія з управління відходами (Acquis ЄС – Директиви 2008/98/ЄС та інші) – в контексті Угоди про асоціацію Україна-ЄС	запобігання, підготовка до повторного використання, переробка, інше відновлення, видалення.	3.3.1. Ефективне управління відходами, у т.ч. удосконалення системи збору ТПВ на території громади та Стимулювання домогосподарств громади та її підприємців зменшувати обсяг відходів, які ними генеруються	+
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Сумської області	Створення системи управління відходами	3.3.1. Ефективне управління відходами, у т.ч. удосконалення системи збору ТПВ на території громади та Стимулювання домогосподарств громади та її підприємців зменшувати обсяг відходів, які ними генеруються	+
Біорізноманіття			
Національний рівень			
Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»	Забезпечення збереження, відновлення та збалансованого використання рослинного світу України;	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів 3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком 3.3.1. Ефективне управління відходами, у т.ч. реалізація заходів зі зменшення рівня забрудненості території громади та ґрунтових вод відходами різних видів	+
Міжнародний рівень			
Бернська конвенція (Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі)	Збереження природних середовищ та біорізноманіття	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів 3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком 3.3.1. Ефективне управління відходами, у т.ч. реалізація заходів зі зменшення рівня забрудненості території громади та ґрунтових вод відходами різних видів	+
Європейський зелений курс	Відновлення біорізноманіття	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів 3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком	+/-

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії та Плану заходів, що розглядається	Рівень відповідності ¹
		3.3.1. Ефективне управління відходами, у т.ч. реалізація заходів зі зменшення рівня забрудненості території громади та ґрунтових вод відходами різних видів	
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Сумської області	Збереження та якість довкілля	3.3.2. Охорона та раціональне використання природних ресурсів 3.2.4. Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком 3.3.1. Ефективне управління відходами, у т.ч. реалізація заходів зі зменшення рівня забрудненості території громади та ґрунтових вод відходами різних видів	+
Здоров'я населення			
Національний рівень			
Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна»	Знизити на чверть передчасну смертність населення, у тому числі за рахунок упровадження інноваційних підходів до діагностики захворювань	2.4.1. Покращення якості надання соціальних послуг та підвищення рівня підтримки соціально-вразливих верств населення, зокрема через організацію ветеранського простору 2.4.2. Підвищення доступності медичних послуг 2.4.3. Створення якісного та безпечного освітнього середовища в закладах освіти 2.4.4. Сприяння розвитку фізичної культури і спорту 2.4.5. Забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб 2.4.6. Забезпечення реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, підтримка сім'ї та дітей. Запобігання та протидія торгівлі людьми. 2.4.7. Забезпечення оздоровленням та відпочинком дітей пільгових категорій	+
Міжнародний рівень			
Конституція Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ, 1946 р.)	Охорона здоров'я включає створення здорового середовища	2.4.1. Покращення якості надання соціальних послуг та підвищення рівня підтримки соціально-вразливих верств населення, зокрема через організацію ветеранського простору 2.4.2. Підвищення доступності медичних послуг 2.4.3. Створення якісного та безпечного освітнього середовища в закладах освіти 2.4.4. Сприяння розвитку фізичної культури і спорту 2.4.5. Забезпечення соціального	+

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії та Плану заходів, що розглядається	Рівень відповідності ¹
		захисту внутрішньо переміщених осіб 2.4.6. Забезпечення реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, підтримка сім'ї та дітей. Запобігання та протидія торгівлі людьми. 2.4.7. Забезпечення оздоровленням та відпочинком дітей пільгових категорій	
Регіональний рівень			
Стратегія розвитку Сумської області	Створення умов для якісних і сучасних медичних послуг	2.4.1. Покращення якості надання соціальних послуг та підвищення рівня підтримки соціально-вразливих верств населення, зокрема через організацію ветеранського простору 2.4.2. Підвищення доступності медичних послуг 2.4.5. Забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб	+

Отже, результати аналізу свідчать, що положення Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади та Плану заходів переважно відповідають екологічним цілям міжнародної, національної та регіональної політики. Найвищий рівень узгодженості простежується у сферах охорони атмосферного повітря, адаптації до зміни клімату, захисту водних і земельних ресурсів, збереження біорізноманіття, удосконалення управління відходами та охорони здоров'я населення.

Часткову відповідність визначено щодо охорони водно-болотних угідь, запобігання утворенню й зменшення захоронення відходів, а також відновлення біорізноманіття. Це свідчить про необхідність конкретизації у Плані заходів природоохоронних заходів, відповідальних виконавців, строків реалізації, джерел фінансування та вимірюваних індикаторів. Загалом суттєвих суперечностей між положеннями Стратегії та екологічними цілями документів вищого рівня не встановлено, а реалізація передбачених завдань має сприяти поліпшенню екологічного стану громади та підвищенню безпеки і якості життя населення.

РОЗДІЛ 6

ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Реалізація Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026–2027 роки з перспективою дії до 2034 року та Плану заходів з її реалізації матиме комплексний вплив на компоненти довкілля, природні ресурси, стан здоров'я населення та умови життєдіяльності в громаді. Аналіз передбачених цілей і завдань свідчить, що переважна частина очікуваних наслідків матиме позитивний характер та буде пов'язана з модернізацією інфраструктури, підвищенням рівня безпеки, удосконаленням управління відходами, охороною природних ресурсів, покращенням доступності медичних і соціальних послуг.

Короткострокові наслідки (1 рік). До короткострокових наслідків, які можуть проявитися протягом першого року реалізації Стратегії, належать переважно тимчасові впливи, пов'язані з проведенням будівельних, ремонтних і монтажних робіт. Такі впливи можливі під час будівництва, реконструкції, капітального та поточного ремонту автомобільних доріг і тротуарів, модернізації житлово-комунальної, енергетичної, медичної, освітньої, культурної та іншої інфраструктури.

У період виконання робіт можливі локальне порушення ґрунтового та рослинного покриву, підвищення рівнів шуму і вібрації, запилення атмосферного повітря, викиди від будівельної техніки, утворення будівельних відходів та тимчасове обмеження транспортної доступності. Такі наслідки матимуть переважно локальний, тимчасовий та оборотний характер і можуть бути мінімізовані за умови належної організації робіт, дотримання санітарних і природоохоронних вимог та відновлення порушених територій.

Середньострокові наслідки (3–5 років). У середньостроковій перспективі очікується поступове формування позитивного ефекту від модернізації дорожньо-транспортної та житлово-комунальної інфраструктури, належного утримання території громади, підвищення рівня енергетичної безпеки, розвитку медичних і соціальних послуг, а також удосконалення системи управління відходами. Покращення технічного стану комунальної інфраструктури сприятиме зменшенню ризиків аварій, втрат ресурсів та локального забруднення земель і вод.

Позитивні наслідки для здоров'я населення в середньостроковій перспективі будуть пов'язані з підвищенням доступності медичних послуг, створенням безпечного освітнього середовища, розвитком фізичної культури і спорту, покращенням соціального захисту населення, формуванням

безбар'єрного середовища та підвищенням готовності громади до надзвичайних ситуацій.

Відповідно до Плану заходів, у межах стратегічної цілі 1 передбачено завдання 1.3.1 «Створення індустріального парку». Його реалізація може мати як позитивні, так і негативні наслідки.

Позитивний вплив полягатиме у впорядкуванні розміщення виробничих об'єктів, створенні нових робочих місць, збільшенні надходжень до місцевого бюджету, розвитку інженерної інфраструктури та можливості впровадження сучасних ресурсозберігаючих технологій.

Водночас створення індустріального парку може супроводжуватися вилученням земель із наявного використання, порушенням і герметизацією ґрунтового покриву, видаленням рослинності, збільшенням споживання водних та енергетичних ресурсів, утворенням виробничих і побутових відходів, зростанням транспортних потоків, шумового навантаження та викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Потенційними наслідками для здоров'я населення можуть бути вплив шуму, погіршення якості атмосферного повітря та ризику забруднення води і ґрунтів.

У Стратегії та Плані заходів не визначено точного місця розташування індустріального парку, його площі, спеціалізації підприємств-резидентів, технологій виробництва, обсягів водоспоживання, викидів, скидів і утворення відходів. Тому характер і масштаб його впливу на цьому етапі не можуть бути оцінені з достатньою визначеністю. Остаточний рівень впливу буде залежити від місця розташування парку, видів виробництв, застосованих технологій, наявності очисних споруд та відстані до житлової забудови, водних об'єктів і природоохоронних територій. Якщо конкретна планована діяльність підпадатиме під вимоги Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», її реалізація має здійснюватися після проходження відповідної процедури.

Довгострокові наслідки (10–15 років) – матимуть переважно стратегічний характер. Очікується підвищення екологічної та соціальної стійкості громади, покращення технічного стану інфраструктури, підвищення енергоефективності, удосконалення управління земельними ресурсами, зменшення засмічення

Водночас під час реалізації окремих проєктів та заходів, передбачених Стратегією, необхідно забезпечити дотримання вимог природоохоронного законодавства України. Зокрема, для видів планованої діяльності та об'єктів, які відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» підлягають процедурі оцінки впливу на довкілля (ОВД), реалізація проєктних рішень повинна здійснюватися лише після проходження відповідної процедури ОВД та отримання висновку з оцінки впливу на довкілля у встановленому законодавством порядку. Це дозволить забезпечити належний рівень екологічної безпеки, своєчасне виявлення потенційних ризиків для довкілля та здоров'я населення, а також врахування природоохоронних обмежень під час реалізації запланованих заходів.

території, підвищення рівня захисту природних ресурсів та якості життя населення.

Реалізація завдань 3.2.4 «Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком», 3.3.1 «Ефективне управління відходами» і 3.3.2 «Охорона та раціональне використання природних ресурсів» повинна забезпечити довготривалий позитивний вплив на земельні й водні ресурси, біорізноманіття та санітарний стан території громади. Ефективне просторове планування дасть змогу враховувати природоохоронні обмеження під час розміщення нових об'єктів та зменшувати конфлікти між господарським використанням території і збереженням природних комплексів.

Водночас довгострокове функціонування індустріального парку та розвиток промислового й сільськогосподарського виробництва можуть призводити до поступового накопичення антропогенного навантаження. За відсутності належного контролю це може проявлятися у збільшенні обсягів викидів, відходів, водоспоживання, транспортного навантаження та площ забудованих земель. Тому необхідними умовами реалізації зазначених завдань є застосування сучасних маловідходних технологій, дотримання природоохоронних нормативів та здійснення екологічного моніторингу.

До позитивних наслідків реалізації Стратегії належать:

- покращення стану дорожньо-транспортної та комунальної інфраструктури;
- підвищення надійності водопостачання, водовідведення та інших житлово-комунальних послуг;
- зменшення ризиків аварій і надзвичайних ситуацій;
- підвищення енергетичної безпеки та енергоефективності;
- удосконалення системи збирання відходів і зменшення засмічення території;
- покращення управління земельними ресурсами;
- охорона та раціональне використання природних ресурсів;
- підвищення доступності медичних, соціальних, освітніх і культурних послуг;
- створення безпечного та безбар'єрного середовища;
- збереження об'єктів культурної спадщини;
- підвищення рівня громадської участі та екологічної обізнаності населення.

До потенційних негативних наслідків належать локальне порушення ґрунтового і рослинного покриву, тимчасове погіршення якості атмосферного повітря, підвищення рівнів шуму і вібрації, утворення будівельних відходів та ризики забруднення земель і вод під час проведення робіт. Розвиток туристичної та рекреаційної інфраструктури може спричинити збільшення рекреаційного навантаження на природні території, а розвиток промислового виробництва та створення індустріального парку – збільшення використання ресурсів, утворення відходів, транспортного навантаження та викидів.

Вторинні наслідки реалізації Стратегії проявлятимуться через підвищення інвестиційної привабливості громади, покращення якості публічного управління, збільшення фінансової спроможності громади та створення додаткових

можливостей для фінансування природоохоронних заходів. Удосконалення управління відходами та природними ресурсами може сприяти підвищенню екологічної свідомості населення і суб'єктів господарювання.

Кумулятивні наслідки можуть виникати внаслідок одночасної реалізації проєктів з розвитку промисловості, індустріального парку, дорожньо-транспортної, комунальної та енергетичної інфраструктури. Сукупний вплив таких проєктів може спричинити тимчасове або довготривале збільшення навантаження на атмосферне повітря, земельні та водні ресурси, а також підвищення рівня шуму. Особливої уваги потребує можливе поєднання впливів індустріального парку, наявних підприємств громади та автомобільного транспорту.

Водночас кумулятивний позитивний вплив очікується від одночасної реалізації заходів з ремонту доріг, модернізації комунальної інфраструктури, підвищення енергоефективності, управління відходами, охорони природних ресурсів і розвитку медичних послуг. У довгостроковій перспективі їх сукупний ефект сприятиме покращенню якості середовища проживання населення.

Синергічні наслідки пов'язані з взаємним посиленням результатів різних напрямів Стратегії. Зокрема, покращення стану довкілля разом із підвищенням доступності медичних послуг та розвитком фізичної культури сприятиме покращенню здоров'я населення. Поєднання енергозбереження, модернізації комунальної інфраструктури та ефективного управління відходами підвищуватиме стійкість громади до кліматичних, безпекових і економічних викликів.

Негативний синергічний ефект може виникати у разі одночасного впливу виробничих викидів, автомобільного транспорту, недостатньої пропускної спроможності комунальних систем та несприятливих кліматичних умов. Це може посилювати забруднення атмосферного повітря, дефіцит водних ресурсів та ризики для здоров'я населення.

Постійні наслідки реалізації Стратегії будуть пов'язані переважно зі зміною функціонального використання земель, будівництвом індустріального парку та інших капітальних об'єктів, розвитком транспортної й інженерної інфраструктури. До постійних позитивних наслідків належатимуть модернізована інфраструктура, покращення системи управління територією, підвищення рівня безпеки та доступності послуг.

Тимчасові наслідки будуть характерними переважно для етапів будівництва, реконструкції та ремонту об'єктів і проявлятимуться у вигляді шуму, запилення, роботи техніки, утворення будівельних відходів та локального порушення ґрунтового покриву.

Оцінювання наслідків на період 50–100 років не може бути проведене з достатньою обґрунтованістю, оскільки перспективний період дії Стратегії обмежений 2034 роком, а конкретні технічні характеристики інвестиційних проєктів не визначені.

Ймовірні наслідки для довкілля та здоров'я населення від реалізації Стратегії та Плану заходів

[illegible]

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Стратегічна ціль	Опис факторів впливу	Біорізноманіття (у т. ч. Смарагдова мережа)		Земельні ресурси та грунти	Клімат	Атмосферне повітря	Водні ресурси	Матеріальні активи	Культурна спадщина	Природоохоронні території	Здоров'я населення	Трансграничні наслідки
		Флора	Фауна									
Стратегічна ціль 3. Відповідальне самоврядування та активна громада	Ефективне управління земельними ресурсами і просторовим розвитком, удосконалення управління відходами, охорона та раціональне використання природних ресурсів, цифровізація управління і формування безбар'єрного середовища. Очікується переважно позитивний вплив на компоненти довкілля, здоров'я населення та якість управління територією.											

	Ймовірні значні негативні наслідки		Помірні негативні наслідки		Відсутність негативних наслідків або позитивні наслідки	?	Значення впливу не може бути оцінено з певністю
--	---------------------------------------	--	-------------------------------	--	--	---	--

Водночас зміни у використанні земель, пов'язані зі створенням індустріального парку, будівництвом доріг та інших капітальних об'єктів, можуть зберігатися поза межами періоду реалізації Стратегії та мати фактично постійний характер.

На території Лебединської міської територіальної громади або поблизу її меж розташовані території Смарагдової мережі: «Upper Psel river valley» (UA0000303), «Mykhailivska Tsilyna Nature Reserve» (UA0000050) та «Hrun river valley in Sumy region» (UA0000407). Потенційні негативні наслідки для них можуть виникнути у разі розміщення будівельних, промислових, транспортних або рекреаційних об'єктів у межах чи поблизу природних оселищ.

Оскільки План заходів не визначає конкретного розташування більшості об'єктів, зокрема індустріального парку, на цьому етапі неможливо повністю виключити локальний вплив на природоохоронні території. Під час вибору земельних ділянок необхідно враховувати розташування територій Смарагдової мережі, об'єктів природно-заповідного фонду, водоохоронних зон і прибережних захисних смуг та не допускати пошкодження природних оселищ і порушення встановлених режимів охорони.

Стратегією передбачено розвиток культури, зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури та збереження об'єктів культурної спадщини, що матиме позитивний довгостроковий вплив. Потенційні негативні наслідки можуть виникнути лише у разі проведення будівельних або земляних робіт поблизу таких об'єктів без урахування встановлених режимів їх охорони.

Транскордонні наслідки реалізації Стратегії не очікуються. Передбачені завдання мають локальний або регіональний характер. Водночас остаточне визначення можливого транскордонного впливу конкретних виробництв у межах індустріального парку можливе лише після встановлення їх спеціалізації та технологічних характеристик.

Для узагальнення ймовірних наслідків реалізації Стратегії проведено оцінку впливу стратегічних цілей на основні компоненти довкілля та здоров'я населення. Результати оцінки наведено у таблиці 6.1.

Якщо в громаді у завданні 2.1.3 «Енергетична безпека», буде заплановано використання сонячних електростанцій для мінімізації можливих негативних наслідків громаді доцільно передбачити створення або використання існуючих систем збору та передачі відпрацьованих сонячних панелей спеціалізованим підприємствам з переробки та утилізації, а також включати вимоги щодо відповідального поводження з обладнанням до умов реалізації інвестиційних проєктів у сфері відновлюваної енергетики. Крім того, рекомендується здійснювати моніторинг обсягів встановлених сонячних панелей та планувати майбутні потреби у їх переробці в рамках місцевої системи управління відходами.

РОЗДІЛ 7

ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

З метою запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірних негативних наслідків реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади та Плану заходів визначено комплекс природоохоронних, організаційних і технічних заходів. Вони стосуються охорони природних ресурсів, збереження біорізноманіття, підвищення екологічної безпеки, удосконалення інженерної інфраструктури та захисту здоров'я населення. Відповідні заходи наведено в таблиці 7.1.

Таблиця 7.1

Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків

Складові довкілля, у тому числі здоров'я населення	Заходи, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків
Біорізноманіття, рослинний і тваринний світ	Реалізація завдання 3.3.2 «Охорона та раціональне використання природних ресурсів». Врахування природоохоронних обмежень під час реалізації завдання 3.2.4 «Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком». Недопущення необґрунтованого видалення зелених насаджень і пошкодження природних оселищ. Проведення робіт поза періодами розмноження тварин, якщо вони виконуються на природних або наближених до природних територіях. Відновлення рослинного і ґрунтового покриву після завершення будівельних робіт.
Об'єкти природно-заповідного фонду та території Смарагдової мережі	Урахування розташування об'єктів природно-заповідного фонду та територій Смарагдової мережі «Upper Psel river valley» (UA0000303), «Mykhailivska Tsilyna Nature Reserve» (UA0000050) і «Hrun river valley in Sumy region» (UA0000407) під час просторового планування та вибору земельних ділянок. Недопущення розміщення промислових, транспортних та інших об'єктів, які можуть пошкодити природні оселища або порушити режими охорони. Проведення додаткової оцінки потенційного впливу для проєктів, що плануватимуться в межах або поблизу цих територій.
Земельні ресурси та ґрунти	Реалізація завдань 3.2.4 «Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком» і 3.3.2 «Охорона та раціональне використання природних ресурсів». Обмеження необґрунтованого вилучення та забудови земель. Збереження родючого шару ґрунту під час земляних робіт та його використання для відновлення порушених ділянок. Запобігання ущільненню, ерозії та забрудненню ґрунтів паливно-мастильними матеріалами, будівельними і виробничими відходами. Проведення рекультивації та благоустрою порушених земель.
Водні ресурси	Реалізація завдань 2.3.1 «Підвищення якості надання житлово-

	комунальних послуг», 3.3.1 «Ефективне управління відходами» і 3.3.2 «Охорона та раціональне використання природних ресурсів». Модернізація зношених систем водопостачання, водовідведення та очисної інфраструктури в межах відповідних місцевих програм. Запобігання скиданню неочищених стічних вод та потраплянню відходів у поверхневі й підземні води. Дотримання режимів водоохоронних зон і прибережних захисних смуг. Контроль якості питної води та стану стічних вод.
Атмосферне повітря	Реалізація завдання 2.1.3 «Енергетична безпека» та заходів Комплексної програми реформування і розвитку житлово-комунального господарства, енергозбереження та охорони навколишнього природного середовища. Під час будівельних і ремонтних робіт – зволоження запилених поверхонь, накриття сипких матеріалів, обмеження холостої роботи двигунів, використання технічно справної техніки. Для виробничих об'єктів – застосування сучасного газоочисного обладнання, контроль викидів та дотримання санітарно-захисних зон. Встановлення сонячних панелей Стратегією і Планом заходів прямо не передбачено.
Клімат	Реалізація завдання 2.1.3 «Енергетична безпека», а також заходів з енергозбереження, передбачених відповідною комплексною програмою. Підвищення енергоефективності будівель та інженерних систем, раціональне використання енергетичних ресурсів. Збереження зелених насаджень і природних територій, які виконують кліматорегулювальну функцію. Урахування ризиків спеки, посух, недостатнього зволоження, пожеж та екстремальних опадів під час проектування нових об'єктів.
Поводження з відходами	Реалізація завдання 3.3.1 «Ефективне управління відходами» та Місцевого плану управління відходами громади до 2033 року. Удосконалення системи збирання побутових відходів, розширення охоплення населення відповідними послугами та розвиток роздільного збирання. Запобігання утворенню стихійних сміттєзвалищ. Відповідно до Регіонального плану управління відходами – рекультивація і закриття полігона до 2030 року, облаштування пункту підготовки вторинної сировини, об'єкта перевантаження та майданчика централізованого компостування біовідходів. Передача будівельних і небезпечних відходів спеціалізованим суб'єктам господарювання.
Ландшафти, зелені та рекреаційні території	Реалізація завдань 1.1.4 «Розробка пропозицій щодо розвитку туристичної інфраструктури, промоція туристичних можливостей», 3.2.4 і 3.3.2. Регулювання рекреаційного навантаження, облаштування місць відпочинку без пошкодження природних комплексів. Збереження характерних елементів ландшафту та зелених насаджень. Відновлення благоустрою після проведення будівельних і ремонтних робіт.
Матеріальні активи та інфраструктура	Реалізація завдань 2.2.2 «Проведення будівництва, реконструкції, капітального та поточного ремонтів автомобільних доріг і тротуарів», 2.3.1 «Підвищення якості надання житлово-комунальних послуг», 2.3.2 «Належне утримання території громади» та 2.1.3 «Енергетична безпека». Проведення планових ремонтів, запобігання аваріям інженерних мереж, дотримання

	будівельних норм і вимог безпеки. Використання матеріалів, дозволених для відповідного застосування.
Здоров'я і безпека населення	Реалізація завдань 2.1.1 «Сприяння створенню безпечних умов проживання та ведення бізнесу», 2.1.2 «Створення ефективних сил цивільного захисту», 2.4.2 «Підвищення доступності медичних послуг», 2.4.3 «Створення якісного та безпечного освітнього середовища», 2.4.4 «Сприяння розвитку фізичної культури і спорту» та завдань з формування безбар'єрного середовища. Обмеження шумних і пилових робіт поблизу житлової забудови, медичних та освітніх закладів. Дотримання санітарно-захисних зон, вимог пожежної, техногенної та цивільної безпеки. Своєчасне інформування населення про проведення масштабних будівельних робіт і можливі обмеження.
Культурна спадщина	Реалізація завдання 2.4.8 «Розвиток культури та культурного розмаїття, зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури, збереження об'єктів культурної спадщини». Урахування розташування пам'яток та їхніх охоронних зон під час просторового планування. Погодження земляних і будівельних робіт відповідно до вимог законодавства про охорону культурної спадщини. Припинення робіт у разі виявлення об'єктів археологічного характеру.
Комплексний вплив створення індустріального парку	Під час реалізації завдання 1.3.1 «Створення індустріального парку» необхідно обирати земельну ділянку поза межами природоохоронних територій, цінних природних оселищ, водоохоронних зон і територій із високим ризиком підтоплення. Необхідно забезпечити дотримання санітарно-захисних зон, належне водопостачання і водовідведення, очищення стічних вод, контроль викидів, безпечне управління виробничими відходами, озеленення території та екологічний моніторинг. Для видів діяльності, передбачених законодавством, обов'язковим є проходження процедури оцінки впливу на довкілля до початку їх реалізації. Доцільно надавати перевагу маловідходним, ресурсоефективним і екологічно безпечним виробництвам відповідно до завдання 1.1.5 «Впровадження елементів Індустрії 5.0».

Аналіз таблиці 7.1 свідчить, що основними завданнями Стратегії, спрямованими на запобігання негативному впливу на довкілля, є ефективне управління відходами, охорона та раціональне використання природних ресурсів, удосконалення управління земельними ресурсами і просторовим розвитком, підвищення якості житлово-комунальних послуг та належне утримання території громади.

Для збереження біорізноманіття, об'єктів природно-заповідного фонду та територій Смарагдової мережі важливим є врахування природоохоронних обмежень під час вибору місць розташування нових об'єктів. Будівельні та інфраструктурні проекти повинні реалізовуватися з мінімальним порушенням ґрунтового і рослинного покриву та обов'язковим відновленням порушених ділянок.

Зменшення впливу на водні ресурси передбачається забезпечувати шляхом підвищення якості житлово-комунальних послуг, удосконалення водопостачання і водовідведення, запобігання скиданню неочищених стічних вод та дотримання режимів водоохоронних зон. Важливе значення матиме вдосконалення системи управління відходами, зокрема розвиток роздільного збирання, збільшення рівня охоплення населення відповідними послугами, запобігання виникненню стихійних сміттєзвалищ та реалізація положень місцевого і регіонального планів управління відходами.

Для захисту атмосферного повітря, ґрунтів і здоров'я населення під час будівельних та ремонтних робіт необхідно контролювати запилення, шум, викиди будівельної техніки та поводження з

З метою запобігання, зменшення та пом'якшення можливого негативного впливу на довкілля під час реалізації окремих заходів Стратегії, зокрема для мінімізації потенційних наслідків необхідно забезпечити екологічно обґрунтований вибір земельної ділянки, дотримання санітарно-захисних зон, належне очищення стічних вод, контроль викидів, безпечне поводження з відходами та проведення екологічного моніторингу. Проєкти, що підпадають під дію законодавства про оцінку впливу на довкілля, мають проходити відповідну процедуру до початку їх реалізації.

будівельними відходами. Реалізація заходів з енергетичної безпеки та енергозбереження може сприяти зменшенню споживання енергетичних ресурсів. При цьому встановлення сонячних панелей як окремий захід Стратегією і Планом заходів не визначено.

Особливої уваги потребує створення індустріального парку. Оскільки його місце розташування, спеціалізація резидентів і технологічні характеристики у документах не встановлені, остаточний характер впливу визначити неможливо. Для мінімізації потенційних наслідків необхідно забезпечити екологічно обґрунтований вибір земельної ділянки, дотримання санітарно-захисних зон, належне очищення стічних вод, контроль викидів, безпечне поводження з відходами та проведення екологічного моніторингу. Проєкти, що підпадають під дію законодавства про оцінку впливу на довкілля, мають проходити відповідну процедуру до початку їх реалізації.

Заходи у сфері цивільного захисту, медичного забезпечення, безпечного освітнього середовища, фізичної культури та безбар'єрності матимуть позитивний вплив на здоров'я, безпеку і якість життя населення. Збереження культурної спадщини забезпечуватиметься шляхом урахування розташування пам'яток та їхніх охоронних зон під час планування і проведення будівельних робіт.

Серед іншого необхідно враховувати необхідність забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі, що розміщені на

офіційному сайті Ради Європи: <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer>

З метою запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірних негативних наслідків реалізації проєктів, передбачених оперативною ціллю 2.3. «Забезпечення якісними житлово-комунальними та побутовими послугами», визначено комплекс модернізації комунальних послуг. Особливої уваги потребують реконструкція очисних споруд. Конкретні заходи, яких необхідно дотримуватися на етапах проєктування, будівництва, реконструкції та введення об'єктів в експлуатацію, наведено в таблиці 7.2.

Таблиця 7.2

Заходи щодо запобігання, зменшення та пом'якшення негативного впливу під час реконструкції очисних споруд

Вид робіт або потенційний негативний вплив	Заходи щодо запобігання, зменшення та пом'якшення негативного впливу
Проєктування та визначення місць розташування об'єктів і трас прокладання трубопроводів	Під час розроблення проєктної документації враховувати розташування водних об'єктів, земель водного фонду, водоохоронних зон, прибережних захисних смуг, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, територій Смарагдової мережі, житлової забудови й інших екологічно чутливих територій. За можливості передбачати проходження трас поза межами таких територій та обирати варіанти з найменшим обсягом земляних робіт і втручання у природні екосистеми.
Необхідність проведення оцінки впливу на довкілля	До початку реалізації проєктів визначити належність запланованої господарської діяльності до видів діяльності та об'єктів, які підлягають оцінці впливу на довкілля. У разі прокладання трубопроводів на землях водного фонду забезпечити здійснення оцінки впливу на довкілля відповідно до вимог чинного законодавства до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.
Проведення робіт у межах земель водного фонду, водоохоронних зон і прибережних захисних смуг	Дотримуватися встановлених режимів використання земель водного фонду, водоохоронних зон і прибережних захисних смуг. Не допускати розміщення складів будівельних матеріалів, паливно-мастильних матеріалів, місць заправлення та ремонту техніки, тимчасових відвалів ґрунту і місць накопичення відходів у межах прибережних захисних смуг. Застосовувати технології прокладання трубопроводів, що забезпечують мінімальне порушення берегів, русел водотоків, водної та прибережної рослинності.
Можливий вплив на поверхневі та підземні води	Не допускати скидання у водні об'єкти або на рельєф неочищених стічних, дренажних і промивних вод. Організувати відведення поверхневого стоку з будівельних майданчиків та запобігати потраплянню у водні об'єкти ґрунту, будівельних сумішей, відходів і паливно-мастильних матеріалів. За необхідності застосовувати тимчасові відстійники, водозбірні ємності та інші засоби локального

	очищення вод.
Модернізація очисних споруд	Здійснювати модернізацію поетапно із забезпеченням безперервного приймання та належного очищення стічних вод. На період виконання робіт передбачити тимчасові технологічні схеми відведення, накопичення або очищення стічних вод. Не допускати аварійного скидання неочищених чи недостатньо очищених стічних вод у поверхневі водні об'єкти, підземні горизонти або на рельєф місцевості. Після завершення реконструкції забезпечити проведення пусконаладжувальних робіт і перевірку ефективності очищення стічних вод.
Порушення земель і ґрунтового покриття	Обмежувати площу проведення земляних робіт технологічно необхідними межами. До початку робіт знімати та окремо складувати родючий шар ґрунту, не допускаючи його змішування з підґрунтям і будівельними матеріалами. Після завершення робіт проводити зворотне засипання траншей, планування території, рекультивацію порушених земель і відновлення рослинного покриття.
Порушення прибережної рослинності та умов існування тварин	Мінімізувати видалення деревної, чагарникової та трав'яної рослинності. За можливості проводити роботи поза періодами розмноження тварин і нересту водних біоресурсів. Не допускати пересування техніки поза межами визначених під'їзних шляхів і робочих зон. Після завершення робіт забезпечити відновлення порушених ділянок і, за необхідності, здійснити компенсаційне озеленення.
Ризик забруднення ґрунтів і вод паливно-мастильними матеріалами	Використовувати технічно справні транспортні засоби та будівельну техніку. Заправлення, ремонт і технічне обслуговування техніки здійснювати на спеціально облаштованих майданчиках за межами земель водного фонду та прибережних захисних смуг. Забезпечити місця виконання робіт комплектами сорбентів та іншими засобами для локалізації й ліквідації аварійних розливів.
Утворення будівельних і ремонтних відходів та надлишкового ґрунту	Забезпечити роздільне збирання відходів, їх облік і тимчасове зберігання у спеціально визначених та облаштованих місцях. Не допускати захоронення будівельних відходів і надлишкового ґрунту в межах водоохоронних зон, прибережних захисних смуг, на берегах і у руслах водних об'єктів. Відходи передавати суб'єктам господарювання, які мають право здійснювати відповідні операції з відходами. Придатний незабруднений ґрунт за можливості використовувати для зворотного засипання траншей, рекультивації та благоустрою території.
Запилення, викиди забруднюючих речовин, шум і вібрація	У посушливий період здійснювати зволоження відкритих ділянок ґрунту та сипких матеріалів. Під час транспортування забезпечувати накриття сипких вантажів, обмежувати швидкість руху будівельної техніки в межах населених пунктів. Не допускати тривалої роботи двигунів техніки на холостому ходу. Роботи, що супроводжуються значним шумом і вібрацією, проводити переважно у денний час.
Ризик виникнення аварійних ситуацій	До початку виконання робіт розробити порядок реагування на аварійні витoki води, стічних вод, палива та інших

	забруднюючих речовин. Забезпечити оперативне інформування відповідальних служб, локалізацію аварійної ділянки, припинення витоку, збирання забруднених матеріалів та відновлення пошкоджених компонентів довкілля.
Відновлення території після завершення робіт	Після завершення будівництва або реконструкції демонтувати тимчасові споруди й майданчики, прибрати залишки матеріалів і відходи, відновити рельєф, дорожнє покриття, ґрунтовий та рослинний покрив. Провести огляд території для виявлення просідання ґрунту, ерозійних процесів, пошкодження рослинності, витоків або інших негативних наслідків і забезпечити їх своєчасне усунення.

Таким чином, передбачені Стратегією і Планом заходів завдання разом із рекомендаціями СЕО формують комплексну систему запобігання та пом'якшення негативного впливу на довкілля і здоров'я населення. Основними умовами екологічно безпечної реалізації Стратегії є врахування природоохоронних обмежень під час просторового планування, дотримання вимог екологічного законодавства, використання ресурсоефективних технологій та проведення систематичного моніторингу.

За умови виконання визначених заходів більшість потенційних негативних наслідків матиме локальний, тимчасовий і контрольований характер. Особливий екологічний контроль необхідно забезпечити під час створення індустріального парку, реалізації виробничих та інфраструктурних проєктів, а також здійснення діяльності поблизу природоохоронних територій і водних об'єктів.

РОЗДІЛ 8

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026–2027 роки з перспективою дії до 2034 року та Плану заходів з її реалізації розглянуто три можливі сценарії розвитку території. Вони відрізняються рівнем реалізації запланованих завдань, необхідними фінансовими ресурсами та ймовірними наслідками для довкілля, здоров'я населення, економіки і соціальної сфери громади.

1. Нульовий сценарій – відсутність реалізації Стратегії та Плану заходів

Нульовий сценарій передбачає відмову від реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади та Плану заходів і збереження наявних тенденцій соціально-економічного розвитку території.

За такого сценарію не реалізовуватимуться завдання щодо підвищення економічної конкурентоспроможності, модернізації дорожньо-транспортної та житлово-комунальної інфраструктури, забезпечення енергетичної безпеки, розвитку медичних і соціальних послуг, удосконалення управління відходами, охорони природних ресурсів та підвищення рівня безпеки населення.

Відмова від реалізації Стратегії може призвести до подальшого погіршення технічного стану автомобільних доріг, систем водопостачання і водовідведення, збереження проблем, пов'язаних зі зношеністю інженерних мереж та застарілістю очисних споруд. Не буде забезпечено комплексного вирішення проблем у сфері управління відходами, зокрема розширення охоплення населення послугами зі збирання відходів, розвитку роздільного збирання та зменшення кількості стихійних сміттєзвалищ.

Нульовий сценарій також не сприятиме належному виконанню завдань щодо ефективного управління земельними ресурсами, просторового розвитку, охорони природних ресурсів, підвищення доступності медичних і соціальних послуг, створення безбар'єрного середовища та збереження об'єктів культурної спадщини.

З екологічної точки зору відсутність реалізації Стратегії не спричинить додаткового короткострокового будівельного або промислового навантаження. Зокрема, не виникнуть тимчасові впливи, пов'язані з будівництвом індустріального парку, ремонтом доріг та реконструкцією інженерної інфраструктури. Водночас зберігатимуться і накопичуватимуться наявні екологічні проблеми, пов'язані зі зношеністю комунальної інфраструктури, неналежним станом системи управління відходами, зниженням рівня води водних об'єктів та недостатнім рівнем охорони природних ресурсів.

В умовах воєнних ризиків відсутність стратегічного планування може знизити спроможність громади реагувати на надзвичайні ситуації, забезпечувати функціонування критичної інфраструктури та залучати фінансові ресурси для відновлення і розвитку.

2. Оптимістичний сценарій – повна реалізація Стратегії

Оптимістичний сценарій передбачає комплексну реалізацію трьох стратегічних цілей: «Підвищення економічної конкурентоспроможності»; «Комфортні та безпечні умови проживання»; «Відповідальне самоврядування та активна громада».

Реалізація цього сценарію забезпечить підтримку підприємництва, промислового і сільськогосподарського виробництва, розвиток інвестиційного та туристичного потенціалу громади, модернізацію дорожньо-транспортної і житлово-комунальної інфраструктури, підвищення рівня цивільного захисту та розвиток медичних, освітніх, соціальних, культурних і спортивних послуг.

У природоохоронному аспекті позитивний вплив очікується від виконання завдань 3.2.4 «Забезпечення ефективного управління земельними ресурсами та просторовим розвитком», 3.3.1 «Ефективне управління відходами» та 3.3.2 «Охорона та раціональне використання природних ресурсів». Їх реалізація сприятиме покращенню санітарного стану території, раціональному використанню земель, зменшенню забруднення природних ресурсів та врахуванню екологічних обмежень під час просторового розвитку.

Повна реалізація завдань у сфері житлово-комунального господарства сприятиме підвищенню надійності систем водопостачання і водовідведення, зменшенню аварійності мереж та ризиків забруднення земель і водних ресурсів. Реалізація завдання 2.1.3 «Енергетична безпека» та заходів з енергозбереження сприятиме підвищенню стійкості інфраструктури. Водночас Стратегія і План заходів не визначають встановлення сонячних панелей або будівництво сонячних електростанцій як окремі проєкти.

На етапі будівництва та реконструкції можливі локальні й тимчасові негативні наслідки: порушення ґрунтового і рослинного покриву, запилення атмосферного повітря, підвищення рівнів шуму і вібрації, утворення будівельних відходів та збільшення руху техніки. За умови виконання заходів, визначених у розділі 7 звіту про СЕО, ці впливи матимуть контрольований та переважно оборотний характер.

Окремим чинником впливу оптимістичного сценарію є реалізація завдання 1.3.1 «Створення індустріального парку». Його позитивними наслідками можуть бути створення робочих місць, залучення інвестицій, розвиток інженерної інфраструктури та впровадження сучасних виробничих технологій.

Водночас індустріальний парк може спричинити вилучення та забудову земель, збільшення водо- й енергоспоживання, утворення виробничих відходів і стічних вод, зростання транспортного навантаження, шуму та викидів забруднюючих речовин. Оскільки Стратегія і План заходів не визначають місце

розташування парку, його площу, перелік резидентів і технологічні характеристики виробництв, точний рівень впливу встановити неможливо.

Екологічна прийнятність оптимістичного сценарію щодо індустріального парку залежатиме від вибору земельної ділянки, дотримання природоохоронних і санітарних обмежень, застосування ресурсоефективних технологій, належного очищення стічних вод, контролю викидів і безпечного поводження з відходами. Для видів діяльності, передбачених законодавством, необхідним буде проходження процедури оцінки впливу на довкілля.

3. Адаптивний сценарій – часткова реалізація Стратегії

Адаптивний сценарій передбачає часткову або поетапну реалізацію Стратегії за умов обмеженого фінансування, воєнних ризиків, зміни демографічної ситуації або необхідності перегляду пріоритетів громади.

За такого сценарію першочергово реалізовуватимуться завдання у сфері цивільного захисту, підтримки критичної інфраструктури, підвищення якості житлово-комунальних і медичних послуг, соціального захисту населення, управління відходами та охорони природних ресурсів. Окремі економічні, туристичні, культурні й інфраструктурні проекти можуть бути перенесені на пізніший період.

Створення індустріального парку в межах адаптивного сценарію може бути відкладене до визначення екологічно прийнятної земельної ділянки, спеціалізації майбутніх підприємств-резидентів, джерел фінансування та необхідної інженерної і природоохоронної інфраструктури.

З екологічної точки зору адаптивний сценарій характеризуватиметься меншим короткостроковим антропогенним навантаженням порівняно з повною реалізацією Стратегії. Водночас часткова реалізація не дозволить повною мірою отримати позитивні наслідки, пов'язані з модернізацією комунальної інфраструктури, ремонтом доріг, підвищенням енергетичної безпеки, удосконаленням системи управління відходами та розвитком соціальних послуг.

Адаптивний сценарій може розглядатися як практичний варіант реалізації Стратегії в умовах воєнного стану та фінансової невизначеності, однак потребуватиме періодичного перегляду пріоритетів і недопущення відкладення критично важливих природоохоронних заходів.

Обґрунтування вибору оптимальної альтернативи

За результатами стратегічної екологічної оцінки найбільш доцільною альтернативою визначено оптимістичний сценарій, що передбачає повну, послідовну та екологічно контрольовану реалізацію Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади і Плану заходів.

Незважаючи на можливість виникнення локальних і тимчасових негативних наслідків під час проведення будівельних та ремонтних робіт, загальний екологічний, соціальний і економічний ефект від реалізації Стратегії оцінюється як позитивний. Повна реалізація запланованих завдань сприятиме модернізації інфраструктури, покращенню системи управління відходами,

охороні природних ресурсів, підвищенню безпеки та доступності медичних і соціальних послуг.

Вибір оптимістичного сценарію є виправданим лише за умови виконання природоохоронних заходів, наведених у розділі 7 звіту, дотримання вимог екологічного законодавства та здійснення моніторингу наслідків реалізації Стратегії.

Особливими умовами реалізації обраної альтернативи є екологічно обґрунтоване розміщення індустріального парку, проходження необхідних дозвільних процедур для конкретних підприємств-резидентів, недопущення негативного впливу на об'єкти природно-заповідного фонду, території Смарагдової мережі, водні об'єкти та житлову забудову.

Адаптивний сценарій може застосовуватися як механізм поетапної реалізації обраної альтернативи у випадку погіршення безпекової ситуації або недостатності фінансування. При цьому пріоритетними мають залишатися заходи у сферах цивільного захисту, житлово-комунальної інфраструктури, охорони здоров'я, управління відходами та природними ресурсами.

Альтернативи, що розглядалися, та обґрунтування вибору оптимальної альтернативи наведено в таблиці 8.1.

Таблиця 8.1

Альтернативи, що розглядалися, та обґрунтування обраної альтернативи

№	Альтернатива	Ключові складові альтернативного сценарію	Ключові переваги та недоліки	Обрана альтернатива та її обґрунтування
1	Нульовий сценарій – відсутність реалізації Стратегії	Відсутність реалізації стратегічних та операційних цілей; відмова від інфраструктурних, економічних, соціальних і природоохоронних заходів; збереження наявних тенденцій розвитку громади.	Переваги: відсутність додаткового навантаження, пов'язаного з будівельними роботами; відсутність тимчасових впливів у вигляді шуму, пилу та будівельних відходів; відсутність потенційних впливів створення індустріального парку. Недоліки: подальше погіршення стану доріг та інженерних мереж; збереження проблем водопостачання, водовідведення й управління відходами; недостатній рівень цивільного захисту та енергетичної безпеки; відсутність комплексних природоохоронних заходів; зниження інвестиційної привабливості громади.	Не є оптимальною альтернативою, оскільки не забезпечує вирішення наявних екологічних, інфраструктурних, соціальних і безпекових проблем та не відповідає стратегічному баченню розвитку громади.
2	Адаптивний сценарій – часткова або поетапна реалізація Стратегії	Першочергова реалізація заходів у сферах цивільного захисту, критичної інфраструктури, житлово-комунальних послуг, охорони	Переваги: концентрація ресурсів на критичних напрямках; можливість урахувати зміни безпекової та фінансової ситуації; менше короткострокове навантаження на довкілля; можливість	Може застосовуватися як механізм поетапного виконання Стратегії в умовах воєнних ризиків і фінансових обмежень, однак не забезпечує повної реалізації

		здоров'я, соціального захисту, управління відходами та природними ресурсами. Відтермінування окремих економічних та інфраструктурних проєктів, зокрема створення індустріального парку, до уточнення їх характеристик і джерел фінансування.	додаткового обґрунтування екологічної прийнятності індустріального парку. Недоліки: неповне досягнення стратегічних цілей; відтермінування модернізації частини інфраструктури; недоотримання очікуваного екологічного, соціального й економічного ефекту.	потенціалу громади.
3	Оптимістичний сценарій – повна реалізація Стратегії	Комплексна реалізація трьох стратегічних цілей, відповідних операційних цілей, завдань і місцевих програм, передбачених Стратегією та Планом заходів. Реалізація природоохоронних заходів і моніторинг наслідків виконання документа.	Переваги: модернізація дорожньої та житлово-комунальної інфраструктури; підвищення рівня цивільного захисту й енергетичної безпеки; покращення управління відходами та природними ресурсами; розвиток медичних, соціальних, освітніх і культурних послуг; підтримка підприємництва і створення робочих місць. Недоліки: потреба у значних фінансових ресурсах; тимчасове збільшення навантаження під час будівництва; потенційні довгострокові впливи індустріального парку; необхідність постійного екологічного контролю.	Є найбільш доцільною альтернативою за умови виконання природоохоронних заходів, екологічно обґрунтованого розміщення нових об'єктів, контролю впливів індустріального парку та дотримання вимог екологічного законодавства.

Стратегічна екологічна оцінка здійснювалася шляхом аналізу цілей і завдань Стратегії, оцінки сучасного стану довкілля та здоров'я населення, визначення основних екологічних проблем території, аналізу відповідності Стратегії екологічним цілям та документам державного і регіонального рівнів, оцінки можливих наслідків реалізації запланованих заходів, а також визначення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення потенційних негативних впливів. Під час проведення СЕО використовувалися дані Стратегії розвитку громади, Плану заходів з її реалізації, Екологічного паспорта Сумської області, Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища у Сумській області, статистичні матеріали, картографічні дані та результати аналізу природних і соціально-економічних умов території.

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади застосовувалися такі методи:

Метод цільового аналізу – використовувався для оцінки відповідності стратегічних та операційних цілей Стратегії екологічним цілям міжнародного, державного та регіонального рівнів, а також принципам сталого розвитку.

Метод експертних оцінок – застосовувався для визначення ймовірних наслідків реалізації заходів Стратегії для компонентів довкілля та здоров'я

населення, оцінки екологічних ризиків і визначення заходів щодо їх попередження або мінімізації.

Метод аналізу тенденцій – використовувався для оцінки сучасного стану довкілля та прогнозування його змін у разі реалізації або не реалізації Стратегії. Аналіз здійснювався на основі статистичних даних, Екологічного паспорта Сумської області, Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища у Сумській області, матеріалів Стратегії та інших доступних джерел інформації.

Метод оцінки ймовірних наслідків за контрольним переліком – використовувався для визначення можливого впливу реалізації Стратегії на біорізноманіття, земельні ресурси, надра, атмосферне повітря, водні ресурси, кліматичні умови, ландшафти, здоров'я населення, матеріальні активи та об'єкти культурної спадщини.

Порівняльний аналіз альтернатив – застосовувався під час оцінки альтернативних сценаріїв розвитку території (нульового, адаптивного та оптимістичного сценаріїв) з метою вибору найбільш екологічно та соціально обґрунтованого варіанта розвитку громади.

Геоінформаційний аналіз – використовувався для оцінки просторового розподілу природних ресурсів та екологічних характеристик території громади, зокрема під час аналізу індексів NDVI та NDMI, об'єктів природно-заповідного фонду, територій Смарагдової мережі, земельних ресурсів та водних об'єктів.

Застосування зазначених методів дозволило комплексно оцінити сучасний стан довкілля Лебединської міської територіальної громади, визначити потенційні екологічні ризики та наслідки реалізації Стратегії, а також розробити рекомендації щодо запобігання, зменшення або пом'якшення можливих негативних впливів на довкілля та здоров'я населення.

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки виникали окремі обмеження, пов'язані з недостатністю детальної локальної інформації щодо окремих компонентів довкілля та здоров'я населення.

Зокрема, були відсутні або обмежені:

- статистичні дані щодо якості поверхневих вод малих річок Лебединської громади;
- інформація про локальні обсяги утворення та управління відходами;
- детальні дані щодо стану атмосферного повітря на території громади;
- інформація про сучасний стан окремих видів флори та фауни безпосередньо у межах громади;
- результати локального екологічного моніторингу компонентів довкілля;

Додатковим фактором невизначеності є вплив воєнних дій та безпекової ситуації у прикордонних районах Сумської області, які можуть суттєво впливати як на стан довкілля, так і на пріоритети подальшого розвитку громади. Зокрема, як зазначено в доповіді про стан навколишнього природного середовища Сумської області у 2023, на підставі Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного

стану або стану війни» фізичні особи, фізичні особи-підприємці, юридичні особи під час воєнного стану або стану війни та протягом трьох місяців після його припинення мають право не подавати статистичну та фінансову звітність. Тому, деякі статистичні дані щодо діяльності суб'єктів господарювання у сфері природокористування наведені за 2021–2022 роки або відсутні. Враховуючі зазначене, частина респондентів скористалася правом і не в повному обсязі подавала до органів державної статистики статистичні звіти, що негативно вплинуло на репрезентативність статистичних даних та не уможливило формування повної та об'єктивної статистичної інформації.

Незважаючи на ці складнощі, оцінку було здійснено на основі наявних даних та з урахуванням принципу обережності.

РОЗДІЛ 9

ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Стратегії, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» визначає основні вимоги організації та здійснення моніторингу наслідків

виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

З метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, громада визначає: зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання; кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у

Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» громада у межах компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, **вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки** та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

тому числі для здоров'я населення; кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати; періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями; засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку. Екологічні індикатори для моніторингу виконання Стратегії наведено в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1.

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії та Плану заходів для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

№	Компонент моніторингу	Зміст заходу моніторингу та періодичність	Індикатор (показник) моніторингу	Одиниця вимірювання	Джерело інформації	Відповідальний виконавець	Базове значення	Цільове значення	Дії у разі виявлення негативних наслідків
1	Атмосферне повітря	Облік звернень населення та підтверджених порушень, пов'язаних із запиленням, задимленням, викидами, роботою будівельної техніки і транспорту. У разі звернень; узагальнення – один раз на рік.	Кількість звернень; кількість підтверджених порушень; частка розглянутих звернень	од./рік; %	Звернення громадян, акти обстежень, фотофіксація, документи замовників і виконавців робіт	Управління житлово-комунального господарства Лебединської міської ради; замовники та виконавці робіт	За даними 2025 року, а за їх відсутності – за результатами моніторингу у 2026 році	Підтверджені порушення – 0; розглянуті звернення – 100%	Обстеження території, встановлення джерела впливу, посилення контролю, обмеження робіт до усунення порушень
2	Питне водопостачання	Узагальнення даних про охоплення населених пунктів централізованим водопостачанням і результатів лабораторного контролю питної води. Відповідно до графіків контролю; узагальнення – один раз на рік.	Кількість населених пунктів із централізованим водопостачанням; частка населення, охопленого послугою; частка проб, що не відповідають установленим вимогам	од.; %	Звітність КП «Водоканал виконавчого комітету Лебединської міської ради», протоколи лабораторних досліджень, інформація установ громадського здоров'я	КП «Водоканал виконавчого комітету Лебединської міської ради»; Управління ЖКГ	Централізоване водопостачання наявне у місті Лебедині та 18 сільських населених пунктах; якість води – за даними досліджень 2025 року або першого циклу моніторингу	Охоплення послугою – не нижче базового значення з тенденцією до збільшення; реагування на невідповідні проби – 100% випадків	Повторний лабораторний контроль, обстеження джерел і мереж, встановлення причин відхилень, проведення ремонтних і санітарних заходів
3	Мережі водопостачання та водовідведення	Облік побудованих, реконструйованих і відремонтованих мереж, аварій, витоків та результатів роботи очисних споруд. Після виконання робіт або аварій; аналіз – один раз на рік.	Протяжність відремонтованих і реконструйованих мереж; кількість аварій; обсяг скинутих зворотних вод; частка проб стічних вод із перевищеннями	км/рік; од./рік; тис. м³; %	Акти виконаних робіт, журнали аварій і ремонтів, звітність КП, протоколи досліджень стічних вод	КП «Водоканал виконавчого комітету Лебединської міської ради»; Управління ЖКГ	Мережі водопостачання – 171,3 км; мережі водовідведення – 25,3 км; кількість аварій і показники стічних вод – за даними 2025 року	Виконання запланованих робіт – 100%; кількість аварій – не вище базового значення; реагування на перевищення – 100% випадків	Технічне обстеження мереж і очисних споруд, аварійний ремонт, коригування графіків реконструкції, повторний лабораторний контроль

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

№	Компонент моніторингу	Зміст заходу моніторингу та періодичність	Індикатор (показник) моніторингу	Одиниця вимірювання	Джерело інформації	Відповідальний виконавець	Базове значення	Цільове значення	Дії у разі виявлення негативних наслідків
4	Земельні ресурси та ґрунти	Перевірка використання земель і відновлення ґрунтового та рослинного покриву після будівельних і земляних робіт. Після завершення робіт на кожній ділянці; узагальнення – один раз на рік.	Площа порушених земель; площа рекультивованих земель; частка відновлених ділянок; кількість випадків забруднення ґрунтів	га; %; од.	Землевпорядна і проєктна документація, акти виконаних робіт та обстежень, фотофіксація	Відділ земельних відносин виконавчого комітету; Управління ЖКГ; замовники робіт	За даними 2025 року, а за їх відсутності – за результатами першого відповідного проєкту	Відновлено і озеленено – 100% порушених ділянок; випадки забруднення – 0	Проведення відновлення рослинності та посилення контролю за використанням земель
5	Управління відходами	Облік населення, охопленого послугами зі збирання відходів; обсягів зібраних відходів; місць несанкціонованого розміщення; розвитку роздільного збирання; виконання заходів щодо полігона. Не менше одного разу на рік та у разі звернень.	Рівень охоплення населення послугами; обсяг зібраних відходів; кількість виявлених і ліквідованих несанкціонованих звалищ; частка виконання заходів із рекультивації та закриття полігона	%; м³/рік; т/рік; од.; %	Звітність КП, акти обстежень, фотофіксація, звернення громадян, матеріали виконання місцевого та регіонального планів управління відходами	КП «Комбінат благоустрою виконавчого комітету Лебединської міської ради»; Управління ЖКГ; старости	Охоплення послугами – 22%; у 2025 році зібрано 23 056 м³, або 4329 т, побутових відходів; кількість звалищ – за результатами першого обстеження	Охоплення послугами – щорічне збільшення порівняно з 22%; облік – 100% виявлених звалищ; виконання запланованих заходів – 100%	Ліквідація звалищ, установлення додаткових контейнерів і маршрутів, посилення контролю, інформаційна робота, коригування місцевого плану управління відходами
6	Біорізноманіття, природно-заповідний фонд і Смарагдова мережа	Перевірка розміщення запланованих об'єктів щодо природоохоронних територій і природних оселищ. До початку та після завершення відповідних робіт; додатково – у разі звернень або виявлення пошкоджень.	Частка проєктів, перевірених щодо можливого впливу; кількість порушень режимів охорони; кількість випадків пошкодження природних оселищ	%; од.	Проектна документація, картографічні матеріали, акти оглядів, фотофіксація, інформація природоохоронних органів	Управління ЖКГ; замовники відповідних проєктів	За даними 2025 року, а за їх відсутності – за результатами першого циклу моніторингу	Перевірено – 100% відповідних проєктів; порушення і пошкодження, пов'язані з реалізацією Стратегії – 0	Припинення робіт, інформування уповноважених органів, обстеження території, відновлення пошкоджених оселищ та коригування проєктних рішень
7	Ландшафти, зелені та рекреаційні території	Облік площі благоустроєних і озелених територій, видалених та висаджених зелених насаджень. Після виконання робіт; узагальнення – один раз на рік.	Площа благоустроєних та озелених територій; кількість видалених і висаджених дерев; частка відновлених зелених насаджень	га; од.; %	Акти виконаних робіт, матеріали інвентаризації, дозвільні документи, фотофіксація	Управління ЖКГ; структурний підрозділ з питань культури і туризму; КП «Комбінат благоустрою»	За даними інвентаризації на початок 2026 року, а за її відсутності – за результатами першого обліку	Площа озелених територій – не нижче базового значення; виконання запланованого відновлення – 100%	Коригування проєктів благоустрою, компенсаційне озеленення, відновлення пошкоджених насаджень

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

№	Компонент моніторингу	Зміст заходу моніторингу та періодичність	Індикатор (показник) моніторингу	Одиниця вимірювання	Джерело інформації	Відповідальний виконавець	Базове значення	Цільове значення	Дії у разі виявлення негативних наслідків
8	Клімат та енергетична безпека	Облік реалізованих заходів з енергетичної безпеки та енергозбереження, споживання енергоресурсів бюджетними і комунальними об'єктами, кількості аварійних відключень критичної інфраструктури. Щоквартальний облік; щорічне узагальнення.	Кількість реалізованих заходів; обсяг спожитих енергоресурсів; кількість і тривалість аварійних відключень	од.; кВт·год; Гкал; м³; год./рік	Дані балансоутримувачів, КП «Лебединтеплоенерго», постачальників енергії, акти виконаних робіт	Управління ЖКГ; КП «Лебединтеплоенерго»; балансоутримувачі відповідних об'єктів	За даними 2025 року або результатами першого циклу моніторингу у 2026 році	Виконання запланованих заходів – 100%; питомі витрати енергоресурсів і тривалість аварійних перерв – не вище базових значень	Енергетичне обстеження, визначення причин перевитрат або відключень, ремонт обладнання та коригування заходів з енергетичної безпеки
9	Здоров'я населення	Узагальнення доступних даних про спалахи інфекційних захворювань, для яких підтверджено зв'язок із питною водою, а також звернень щодо якості води, повітря, шуму та інших чинників довкілля. Один раз на рік; у разі спалаху або загрози – невідкладно.	Кількість підтверджених випадків або спалахів; кількість екологічно зумовлених звернень; частка розглянутих звернень	од./рік; %	Дані закладів охорони здоров'я та установ громадського здоров'я, звернення громадян, результати лабораторних досліджень	Визначений структурний підрозділ міської ради; КНП «Лебединська лікарня ім. К.О. Зільберника»; Лебединське відділення СОЦКПХ МОЗ України, КП «Водоканал» – у межах компетенції	За доступними даними 2025 року, а за їх відсутності – за результатами першого циклу моніторингу	Підтверджені спалахи, пов'язані з реалізацією Стратегії – 0; розглянуті звернення – 100%	Невідкладне інформування відповідних установ, лабораторний контроль, встановлення джерела небезпеки та здійснення санітарних і протиепідемічних заходів
10	Безпека населення і цивільний захист	Облік створених, відремонтованих або модернізованих укріплень, захисних споруд, систем оповіщення та виконання інших запланованих заходів цивільного захисту. Після завершення робіт; узагальнення – один раз на рік.	Кількість створених або модернізованих об'єктів; частка виконаних заходів; кількість виявлених технічних недоліків	од.; %	Акти технічних обстежень і виконаних робіт, документи з цивільного захисту	Відділ МОР та НС виконавчого комітету Лебединської міської ради; балансоутримувачі	Кількість і стан відповідних об'єктів на початок 2026 року	Виконання запланованих заходів – 100%; усунення виявлених критичних недоліків – 100%	Актуалізація планів цивільного захисту, технічне обстеження, невідкладне усунення недоліків та планування додаткових заходів

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

№	Компонент моніторингу	Зміст заходу моніторингу та періодичність	Індикатор (показник) моніторингу	Одиниця вимірювання	Джерело інформації	Відповідальний виконавець	Базове значення	Цільове значення	Дії у разі виявлення негативних наслідків
11	Матеріальні активи: автомобільні дороги і тротуари	Облік протяжності (площі) відремонтованих доріг і тротуарів та контроль якості робіт. Після завершення робіт; узагальнення – один раз на рік.	Протяжність (площа) відремонтованих доріг і тротуарів; частка виконаних запланованих робіт; кількість підтверджених випадків неналежної якості	км; %; од.	Акти виконаних робіт, акти технічного нагляду і приймання	Управління ЖКГ; замовники та виконавці відповідних робіт	Загальна протяжність доріг місцевого значення – 822,25 км, із них із твердим покриттям – 250,6 км; зношеність доріг – 70%	Виконання запланованих робіт – 100%; підтверджені випадки неналежної якості – 0; зношеність – нижче базового рівня	Усунення недоліків, посилення технічного контролю, коригування графіків ремонтів і залучення додаткового фінансування
12	Культурна спадщина	Перевірка розташування запланованих робіт щодо об'єктів культурної спадщини та їхніх охоронних зон; облік виконаних охоронних заходів щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів та охоронних договорів. До початку та після завершення відповідних робіт; узагальнення – один раз на рік.	Частка проєктів, для яких проведено попередню перевірку; кількість випадків пошкодження; кількість об'єктів, щодо яких проведено охоронні заходи	%; од.	Перелік об'єктів культурної спадщини, проєктна документація, акти оглядів, фотофіксація	Відділ культури і туризму виконавчого комітету Лебединської міської ради; замовники відповідних робіт	За даними 2025 року, а за їх відсутності – за результатами першого відповідного проєкту	Перевірено – 100% відповідних проєктів; випадки пошкодження – 0; виконання запланованих охоронних заходів – 100%	Припинення робіт у разі загрози пошкодження, інформування уповноваженого органу, проведення обстеження та розроблення охоронних заходів

Для індикаторів, за якими на момент затвердження Стратегії відсутні вихідні дані, базові значення визначаються за доступною звітністю за 2025 рік, а за її відсутності – за результатами першого циклу моніторингу у 2026 році. Фактичні значення порівнюються з базовими і цільовими показниками, установленними нормативами та умовами дозвільних документів.

Результати моніторингу узагальнюються Лебединською міською радою один раз на рік, оприлюднюються на її офіційному вебсайті та вносяться до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки. У разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про СЕО, проводиться обстеження відповідної території, встановлюються джерела і причини впливу та вживаються заходи щодо його припинення, обмеження або усунення.

Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Перш за все, реалізація стратегії розвитку громади потребує систематичного моніторингу її впливу на довкілля та здоров'я населення. Метою такого моніторингу є не лише відстеження змін, але й оперативне усунення несприятливих наслідків. Це дозволяє зберегти екологічну безпеку та сприяти сталому розвитку громади, забезпечуючи баланс між економічним зростанням та захистом навколишнього середовища.

Система моніторингу включає визначення кількісних та якісних показників стану довкілля, які відображають основні аспекти екологічного стану громади. Періодичність вимірювань і методи оцінки розроблені таким чином, щоб моніторинг був ефективним і своєчасним. Серед показників, що підлягають відстеженню, є рівень забруднення повітря, стан водних ресурсів, рівень озеленення і рівень захворюваності населення. Такий підхід забезпечує всебічну оцінку впливу стратегії на довкілля.

Законодавча база України зобов'язує громади щорічно публікувати результати моніторингу та вносити їх до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки. У разі виявлення негативних наслідків, що не були передбачені стратегією, повинні вживатися відповідні заходи для їх пом'якшення.

Також при реалізації Стратегії необхідно враховувати:

- формування, збереження та раціональне, невиснажливе використання екологічної мережі, яке регулюється Законом України «Про екологічну мережу України» (відповідно до пункту 4 статті 15 Закону України «Про екологічну мережу» регіональні та місцеві схеми формування екомережі, програми у сфері формування, збереження та використання екомережі є основою для розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності;

- розміщення і будівництво об'єктів здійснюється відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 24.06.1996 за №379/1404 (далі - ДСП № 173).

Зокрема, під час реалізації заходів Стратегії необхідно враховувати вимоги:

Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»;

Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»;

Закону України «Про природно-заповідний фонд України»;

Закону України «Про тваринний світ»;

Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики»;

Закону України «Про індустріальні парки»;

Водного кодексу України;

Земельного кодексу України;

Кодексу України про надра;

Закону України «Про управління відходами»;
Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»;
Закону України «Про охорону культурної спадщини»;
Закону України «Про благоустрій населених пунктів».

Крім того, під час реалізації Стратегії необхідно враховувати положення таких стратегічних та програмних документів:

Регіонального плану управління відходами в Сумській області до 2030 року;

Регіональної схеми формування екомережі Сумської області;

Плану управління річковим басейном Дніпра на 2025–2030 роки;

Особливу увагу під час реалізації інфраструктурних проєктів необхідно приділяти охороні територій природно-заповідного фонду, елементів Смарагдової мережі, водних об'єктів та прибережних захисних смуг, а також забезпеченню раціонального використання земельних ресурсів і надр. У разі реалізації проєктів, які можуть мати значний вплив на довкілля, необхідно забезпечити проведення процедур оцінки впливу на довкілля відповідно до вимог чинного законодавства.

Під час виконання заходів, пов'язаних із ліквідацією наслідків воєнних дій, будівництвом або відновленням об'єктів інфраструктури, необхідно забезпечити належне управління відходами руйнувань відповідно до вимог чинного законодавства України.

Резюме нетехнічного характеру

У розділі 1 наведено зміст і основні цілі Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026–2027 роки з перспективою дії до 2034 року та Плану заходів з її реалізації. Розвиток громади передбачається за трьома стратегічними напрямками: підвищення економічної конкурентоспроможності; створення комфортних і безпечних умов проживання; формування відповідального самоврядування та активної громади. Для досягнення цих цілей передбачено підтримку підприємництва, промислового і сільськогосподарського виробництва, створення індустріального парку, модернізацію дорожньої та житлово-комунальної інфраструктури, підвищення енергетичної і цивільної безпеки, розвиток медичних, освітніх, соціальних і культурних послуг, удосконалення управління відходами, охорону природних ресурсів та впровадження сучасних підходів до управління громадою. Стратегія узгоджується з цілями сталого розвитку, державними, регіональними та галузевими документами планування.

У розділі 2 охарактеризовано сучасний стан довкілля і здоров'я населення громади. Територія має значні земельні, водні, лісові та рекреаційні ресурси, родючі ґрунти, поклади корисних копалин, об'єкти природно-заповідного фонду та території Смарагдової мережі. Основними чинниками екологічного навантаження є інтенсивне сільськогосподарське використання земель, ерозійні процеси, забруднення і зниження рівня води окремих водних об'єктів, зношеність водопровідно-каналізаційних мереж та очисних споруд, недостатнє охоплення населення послугами зі збирання відходів, незадовільний стан полігона побутових відходів, промислові й транспортні викиди, кліматичні зміни та наслідки воєнних дій. У разі незатвердження Стратегії ці проблеми зберігатимуться або поступово посилюватимуться.

У розділі 3 визначено території, які можуть зазнати впливу внаслідок реалізації Стратегії та Плану заходів. До них належать населені пункти громади, території житлової і громадської забудови, дороги та транспортні коридори, об'єкти житлово-комунального господарства, заклади освіти, охорони здоров'я, культури і соціального захисту, сільськогосподарські землі, водні об'єкти, зелені зони та природоохоронні території. Під час будівельних, ремонтних і монтажних робіт можливі тимчасові локальні впливи у вигляді шуму, запилення, утворення будівельних відходів, руху техніки та порушення ґрунтового і рослинного покриву. Найбільш значним потенційним джерелом впливу може бути індустріальний парк, остаточно оцінка його впливу має здійснюватися на наступних стадіях проектування з урахуванням природоохоронних і санітарних обмежень.

У розділі 4 систематизовано основні екологічні проблеми та ризики для здоров'я населення. До найбільш актуальних належать незадовільний стан окремих водних об'єктів, зниження рівня води річок, зношеність систем водопостачання і водовідведення, ризики скидання недостатньо очищених стічних вод, наявність стихійних сміттєзвалищ, недостатній розвиток

роздільного збирання відходів, невідповідність полігона побутових відходів санітарним та екологічним вимогам, ерозія і деградація ґрунтів, транспортне та промислове забруднення повітря, зношеність доріг і комунальної інфраструктури, воєнні та техногенні загрози. Окремої уваги потребує запобігання негативному впливу господарської діяльності на об'єкти природно-заповідного фонду, території Смарагдової мережі, водні об'єкти та природні оселища. Створення індустріального парку може збільшити споживання ресурсів, обсяги викидів, стічних вод і відходів, а також транспортне та шумове навантаження, тому потребує посиленого екологічного контролю.

У розділі 5 проаналізовано міжнародні, державні та регіональні зобов'язання у сфері охорони довкілля і здоров'я населення. Встановлено, що цілі та завдання Стратегії загалом відповідають принципам сталого розвитку і вимогам законодавства щодо охорони атмосферного повітря, водних і земельних ресурсів, біорізноманіття, природно-заповідного фонду, управління відходами, адаптації до зміни клімату та охорони здоров'я населення. Найвищий рівень узгодженості простежується у сферах раціонального використання природних ресурсів, екологічної безпеки, модернізації комунальної інфраструктури та підвищення якості життя. Водночас потребують конкретизації заходи щодо охорони водно-болотних угідь, запобігання утворенню та зменшення захоронення відходів, відновлення біорізноманіття, визначення відповідальних виконавців, джерел фінансування і вимірюваних показників виконання. Суттєвих суперечностей між Стратегією та екологічними цілями документів вищого рівня не встановлено.

У розділі 6 оцінено позитивні й негативні, коротко-, середньо- та довгострокові, тимчасові, постійні, вторинні, кумулятивні й синергічні наслідки реалізації Стратегії. У короткостроковій перспективі можливі переважно тимчасові впливи будівельних і ремонтних робіт: шум, пил, викиди техніки, утворення відходів та локальне порушення земель. У середньо- і довгостроковій перспективі очікується покращення стану доріг і комунальної інфраструктури, підвищення енергетичної безпеки, удосконалення системи управління відходами, раціональніше використання земель, підвищення доступності медичних і соціальних послуг та загальне поліпшення умов проживання. Створення індустріального парку матиме позитивні економічні наслідки, зокрема залучення інвестицій і створення робочих місць, але може спричинити забудову земель, збільшення водо- й енергоспоживання, обсягів викидів, стічних вод і виробничих відходів. За умови дотримання природоохоронних вимог більшість негативних наслідків буде локальною і контрольованою. Транскордонних наслідків від реалізації Стратегії та Поану заходів не очікується.

У розділі 7 визначено заходи із запобігання, зменшення та пом'якшення негативного впливу. Вони передбачають урахування природоохоронних обмежень під час просторового планування, охорону водних об'єктів і прибережних захисних смуг, захист ґрунтів від ерозії та забруднення,

збереження природно-заповідних територій і територій Смарагдової мережі, модернізацію систем водопостачання, водовідведення й очищення стічних вод, розвиток роздільного збирання відходів, ліквідацію стихійних звалищ, контроль шуму, пилу та будівельних відходів. Для індустріального парку необхідні екологічно обґрунтований вибір земельної ділянки, дотримання санітарно-захисних зон, очищення стічних вод, контроль викидів, безпечне поводження з відходами та моніторинг. Проекти, які можуть мати значний вплив на довкілля, повинні пройти процедуру оцінки впливу на довкілля. За умови виконання цих заходів більшість потенційних негативних наслідків матиме тимчасовий, локальний і керований характер.

У розділі 8 розглянуто нульовий, оптимістичний та адаптивний сценарії розвитку громади. Нульовий сценарій, за якого Стратегія не реалізується, не створює додаткового короткострокового будівельного навантаження, однак призводить до збереження і накопичення проблем у сфері водопостачання, водовідведення, управління відходами, стану доріг, енергетичної та цивільної безпеки. Адаптивний сценарій передбачає поетапну реалізацію першочергових заходів за умов воєнних і фінансових обмежень. Найбільш доцільним визначено оптимістичний сценарій – повну, послідовну та екологічно контрольовану реалізацію Стратегії. Його прийнятність залежить від дотримання природоохоронного законодавства, виконання заходів розділу 7, проведення моніторингу та екологічно безпечного розміщення індустріального парку. Під час оцінювання застосовувалися аналіз стратегічних документів і тенденцій, експертні оцінки, контрольні переліки, порівняння альтернатив та геоінформаційний аналіз. Основними ускладненнями були недостатність локальних екологічних і статистичних даних та обмеження звітності в умовах воєнного стану.

У розділі 9 сформовано систему моніторингу наслідків реалізації Стратегії для довкілля і здоров'я населення. Передбачено спостереження за станом атмосферного повітря, питної води, систем водопостачання і водовідведення, земель та ґрунтів, управління відходами, біорізноманіттям, природно-заповідним фондом і територіями Смарагдової мережі, зеленими та рекреаційними зонами, кліматичними й енергетичними показниками, здоров'ям і безпекою населення, станом доріг, інших матеріальних активів та об'єктів культурної спадщини. Для кожного напрямку визначаються показники, одиниці вимірювання, періодичність спостережень, джерела інформації та відповідальні виконавці. Результати моніторингу мають щороку узагальнюватися Лебединською міською радою, оприлюднюватися на офіційному вебсайті та вноситися до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки. У разі виявлення непередбачених негативних наслідків необхідно встановити їх причини та вжити заходів для припинення, обмеження або усунення такого впливу.

Список використаних джерел

Закон України "Про стратегічну екологічну оцінку". URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>

Методичні рекомендації щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації. Затверджені Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 18 жовтня 2023 року № 705. URL: <https://mepr.gov.ua/nakaz-mindovkillya-705-vid-18-10-2023/>

Лебединська міська територіальна громада. Офіційний сайт громади URL: <https://lebedynrada.gov.ua/>

Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Сумській області у 2023 році. – Суми: Сумська обласна державна адміністрація.

Екологічний паспорт Сумської області за 2023 році. *Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів.* URL <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/ekologichnyj-monitoryng/ekologichni-pasporty/>

Інформаційна довідка. *Національний інститут стратегічних досліджень.* URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-03/den-vody.pdf>.

Громадське здоров'я України: Профілі захворюваності. *Центр громадського здоров'я України* URL: <https://phc.org.ua/regionalni-sistemi-gromadskogo-zdorovya/gromadske-zdorovya-ukraini-profil-regioniv>

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

Ларіонов М. (2025). Карта рослинності природного заповідника Михайлівська цілина (Україна). *Хакетія*, 24 (2). <https://doi.org/10.3986/hacq-2025-0015>

Аналітичний звіт «Базове дослідження стану та напрямів розвитку екологічної політики України та перспектив посилення участі організацій громадянського суспільства у розробці та впровадженні політик, дружніх до довкілля». Київ, 2019. 117 с. URL: <https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2019/12/baseline-research-report-publishing-dec-2019.pdf>.

Концепція реалізації державної політики у сфері промислового забруднення, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 №402 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2019-%D1%80#Text>

Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Аналіз впливу кліматичних змін на водні ресурси України. За даними сайту Екодія URL: <https://ecoaction.org.ua/vodnist.html>

Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2016-%D1%80#Text>

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>

Аналіз впливу кліматичних змін на водні ресурси України (повний звіт за результатами проекту). / Сніжко С., Шевченко О., Дідовець Ю. // Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2021, 68 с. URL: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/analiz-vplyvu-vodni-resursy-full.pdf>

Закон України «Про охорону земель» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>

Тимчук К. Вплив агровиробництва на екосистеми та здоров'я людей. Буковинський державний медичний університет URL: <http://surl.li/oilspb>

Закон України «Онови законодавства України про охорону здоров'я» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

Степанчук О.Ю., Мельник-Шамрай В.В. вплив сільського господарства на довкілля URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/40-1.pdf>

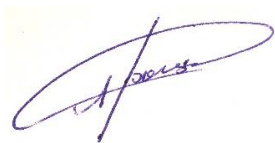
Як війна впливає на природу України та чому збереження й відновлення природних екосистем є важливим у повоєнному відновленні. За даними сайту Екодія <https://ecoaction.org.ua/iak-vijna-vplyvaie-na-prirodu.html>

Райцен Є.О. Степанчук О.В., Степанчук І.М. Екологічні фактори і транспортно-планвальні характеристики міста URL: <http://surl.li/oilvw>

Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. №1-2 (187-188) 2022. URL: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf

Hansjoerg P. Kunc, Rouven Schmidt. The effects of anthropogenic noise on animals: a meta-analysis. <https://doi.org/10.1098/rsbl.2019.0649>

Виконавець:

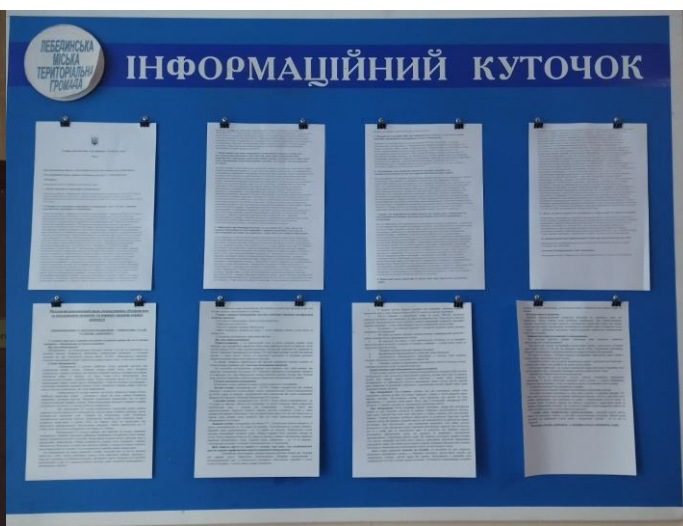
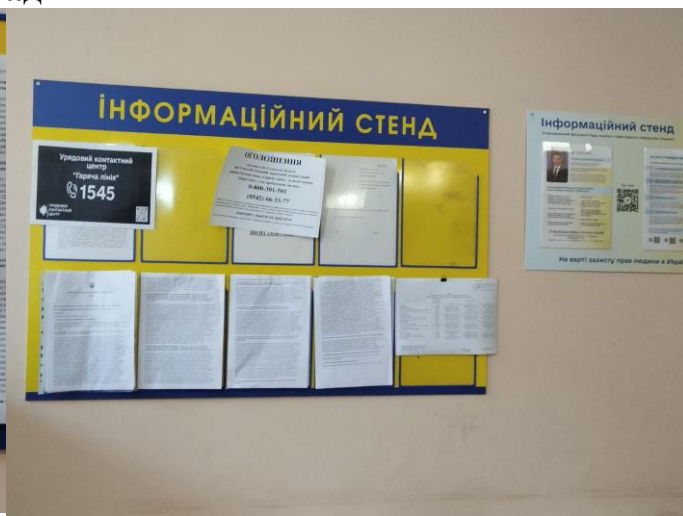
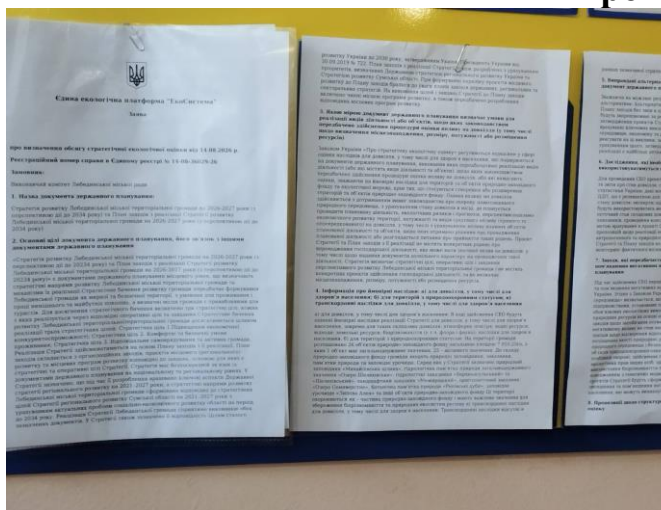
к.с.-г.н., доцент, магістр з екології
Роман ЯРОЩУК

ДОДАТКИ

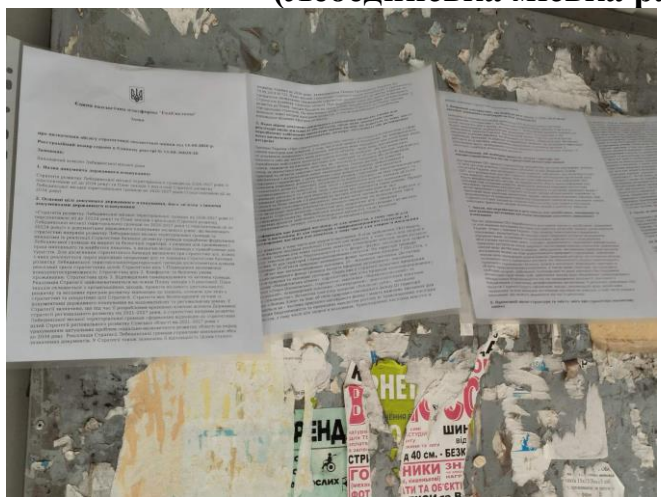
Стратегія розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року) та План заходів з реалізації Стратегії розвитку Лебединської міської територіальної громади на 2026-2027 роки (з перспективою дії до 2034 року)

Додаток 1

Розміщення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки документу державного планування в Лебединській міській територіальній громаді

Розміщення оголошення в адміністративних будівлях громади (Лебединська міська рада, заклад культури)

Зупинка громадського транспорту

